

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 746

4. KOLOVOZA 2017. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

9 771451 425001 >

INTERVJU

MARINKO PIUKOVIĆ

Mladi su budućnost Dužijance

SADRŽAJ:

6

Suša kao nepogoda koja ciklično pogađa ratare

**Tu ni molitva
ne pomaže**

11

Predstavnici bugarske nacionalne manjine posjetili Suboticu

**Bugari ne upisuju
djecu u školu na
materinskom jeziku**

20

Krađe i napadi na subotičkim grobljima

**Zaštitita vječnog po-
čivališta – nemoguća
misija?**

26

Carska palača

Palatium imperiale

32

Osmi broj *Godišnjaka* za znanstvena istraživanja ZKVH-a

**Prinosi istraživanju
društvenog života
zajednice**

43

Subotica – tradicionalne konjičke kasačke utrke *Dužijanac* 2017.

**Slovincima vijenac
od žita**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Jasna Vojnić (predsjednica), Ladislav Suknović
(zamjenik predsjednice), Martin Bačić,
Antun Borovac, Josip Dumendžić, Petar Pifat,
Josip Stantić, Andrej Španović, Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Jelena Dulić Bako

(društvo)

Davor Bašić Palković

(urednik rubrike kultura i urednik Kužiša)

Ivana Petrekanić Sič

(društvo, urednica Hrcka i korektura)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Davor Bašić Palković

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Dulić (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Borba i limunada

Već je od ranije poznato da se mještani, ali i turisti – žale na one druge turiste, razularene, nepriстойne goste koji dolaze na hrvatski dio Jadranskog mora. Nije tu glavni problem što se nose tange na pjaci, nego bahatost. Jeste da se od tih turista partijanera ubere pozamašno eura, ali to podrazumijeva i trpljenje nesnosne buke koja dopire s tzv. party plaža ili iz noćnih klubova i primitivnog ponašanja onih koji misle da za njihov sitan novac mogu sve što hoće, a što doma ne bi mogli raditi. E sad, može li se prodati, primjerice, ono što je na Hvaru pod zaštitom UNESCO-a, dakle tradicija, za popijene koktele i limunade partijanera?

A koja li je samo razlika između pjesme **Sachera i Rundeka** *Moja prva ljubav* (djevojke u ljetnim haljinama volim / ljubim ih u leđa / mirišu na smolu), sve s predivnom solo dionicom na saksofonu, od monotonih, zatupljujućih udaraca tehno miksova beatova kojima DJ ekipe zabavljaju partijanere. Dobro, znam da ne mogu očekivati od partijanera da slušaju glazbu **Gustava Mahlera**, kao von Achenbach na venecijanskoj plaži u **Viscontijevom** filmu *Smrt u Veneciji*. No, iako za sluh baš i ne znam, ali znam da se jedino na nedostatak mozga do sada još nitko nije žalio dragom Bogu.

Na svu *sriću*, divnih konoba još *uvik* ima u Dalmaciji, a one su bile nezaobilazno mjesto u društvenom životu; sadržavale su dalmatinski duh, jer se u konobe nije išlo samo zbog toga da se zadovolji glad, nego zbog susreta i razgovora. Tako je uglavnom bilo i u Subotici prilikom odlazaka u *kafane*. Bilo je to mjesto druženja u kojemu hrana nije samo hrana i piće nije samo piće. U ove žestoko vrele dane, namjerno sad ne upotrebljavam izraz *kanikula*, koji se ranije rabio za »pasju žegu«, jer su ove temperaturne vrijednosti oho-ho iznad značenja te riječi. Sjetim se predivne subotičke hladovite *bašte-kafane Borac*, pored nekadašnje *kafane Zagreb* na Korzu. Nije u toj *kafani* bilo hamburgera, a kamoli flipera, ali su na ogradi *kafane* bili izlozi Foto novina, gdje su izlagane reportaže novinara koji su pratili ondašnju gradsku kroniku.

Pričali smo u *Borcu* i o tadašnjim političkim vijestima – kako bi to rekao novinar **Drago Hedl**, o situaciji kada su *Žifci u škripcu*, a da se i sada susretnem u toj nepostojećoj *kafani Borac* s nekadašnjim sugovornicima, pričali bismo sigurno i o partijanerima, ali i o politici koja se odnosi neposredno na današnjicu.

I što bih odmah rekao? »Dao je Vučić intervju za švicarski *Blick*, kaže kako želi otvoreno i fer razgovarati o kosovskom konfliktu, iako tvrdi da Srbi za to još nisu spremni, ali on neće popustiti.« Takva izjava još više pojačava ovu nesnosnu žegu, ali tu je i doza rashlađenja, jer Vučić u istom razgovoru kaže i sljedeće: »Ne stidim se reći da sam se promijenio. Samo se magarci ne mijenjaju.«

U ranija vremena, dok je još izlazila novina *Borba*, ona crvena, znalo se reći: Život je borba, a *Borba* košta 2 dinara, kao i limunada. Kada sutra sretnem novinara **Milenka Popadića** s njegovom vječitom *Coca-Colom* dok ide u redakciju, reći ću mu uobičajeno: »Daj, Pope, presijeci već jednom s *Pepsijem*, a on će mi odgovoriti:

»Ma daj ... *Pepsi* je izmislila *Coca Cola* radi konkurencije, pobošljanja prodaje.«

Z. S.

Centar za agrarne inicijative Vojvodine predstavljen u Tavankutu

Stručna potpora poljoprivrednicima

Na Etnosalašu *Balažević* 27. srpnja organizirana je stručna tribina za edukaciju poljoprivrednika u organizaciji Centra za agrarne inicijative Vojvodine. Organizator skupa dipl. ekonomist **Josip Stipić**, direktor poljoprivrednog poduzeća *HV-partner* iz Male Bosne, koji obnaša i funkciju predsjednika Centra za agrarne inicijative Vojvodine, predstavio je ovu organizaciju.

Prijedlozi zakonskih rješenja

»Centar za agrarne inicijative Vojvodine radi pune dvije godine. To je organizacija koja se nalazi u institucionalnom sistemu, izravno povezana s ključnim subjektima u svezi razmatranja i razvoja poljoprivrede. Izravno je vezana i komunicira s Privrednom komo-

rom Srbije i s Ministarstvom poljoprivrede, ima neposrednu vezu i kontakte s tim državnim tijelima. S obzirom na našu kadrovsku strukturu i visoku kompetentnost, Centar predstavlja stručno tijelo koje radi na novim prijedlozima zakonskih rješenja koja idu u pravcu izrade strategije poljoprivrede, a radi i na edukaciji poljoprivrednih proizvođača, pokreće odgovarajuće inicijative u svezi ukupnog unaprjeđenja poljoprivredne proizvodnje i stanja u poljoprivredi i privredi uopće. U sastavu našeg Upravnog odbora su istaknuti akademici, doktori i znanstvenici, profesori s novosadskog Sveučilišta, Poljoprivrednog fakulteta i Instituta, također istaknuti menadžeri, ravnatelji različitih poduzeća diljem Vojvodine, koji se bave poljoprivrednom djelatnošću. Kao predsjednik Centra za agrarne inicijative Vojvodine istaknuo sam na ovom skupu kako smo pokrenuli vrlo značajna pitanja: kao npr. da se državna zemlja ne može prodavati nikome, ni stranim ni domaćim kupcima, da se državna zemlja koja se daje u zakup ne smije više davati preko dražbe, jer je na taj način mogla doći u posjed samo velikih proizvođača, a često je dolazilo i do manipulacije. Državna se zemlja treba davati po tzv. programskim modelima, što bi značilo

da bi običan seljak, poljoprivredni proizvođač koji ima nezaposle-
nu djecu mogao putem natječaja doći do državne zemlje, čime bi se postigao najviši stupanj socijalne stabilnosti zemlje, a time praktično država investira u male i srednje proizvođače. Time bi se sačuvala demografska struktura sela. Zbog čega smo danas u Tavankutu? Tavankut je jedno specifično područje, zato što su ovdje iskreni radni ljudi, vrijedni i iskusni proizvođači.«

Predavanja iz agrara

Četiri predavača i agrarna stručnjaka: dr. **Stevan Maširević**, dr. **Vitomir Vidović**, prof. **Zoran Keserović** i dr. **Branko Vučković** prisutnima su pružili nove informacije iz ovoga područja.

Dr. Vitomir Vidović, redovni profesor novosadskog Sveučilišta, svjetski priznati genetičar, govorio je o razvoju stočarstva, genetici, novim tehnologijama, produktivnosti poljoprivredne proizvodnje, vezi između primarne poljoprivredne proizvodnje i razvoja stočarstva. Ukazao je na vrlo interesantne podatke te stečena iskustava iz inozemstva, jer je istodobno predavač na nekoliko svjetskih sveučilišta. Prof. dr. Stevan Maširević, redovni profesor Poljoprivrednog fakulteta, koji je izdao preko trideset znanstvenih radova, govorio je o biljnoj proizvodnji, zaštiti, novim tehnologijama, ali stavljajući akcent na to kako se moramo štititi od tehnoloških mutanata, pritisaka, impregnacije različitih vrsta inozemnih kompanija GMO proizvoda; da čuvamo svoju autentičnost, da kroz tu vrstu proizvodnje inkorporiramo našu tradicionalnu vrstu proizvodnje i da sačuvamo zdravstvenu sigurnost naših proizvoda koji su od izuzetnog značaja, jer hrana je jedna od strateških stvari za život i egzistenciju. Profesor Zoran Keserović, poznat u javnosti u oblasti voćarstva, osvrnuo se također na nove tehnologije u voćarstvu, na značajke novih sorti. Posljednji predavač, dr. Branko Vučković, doktorirao je iz oblasti financiranja poljoprivrede, predsjednik je u okviru Centra za agrarne inicijative Vojvodine za financije. Govorio je o novim modelima financiranja poljoprivrede.

Predsjednik Savjeta Mjesne zajednice Tavankut **Tomica Vojnić Mijatov** posredovao je u tehničkoj realizaciji predavanja, zajedno s mjesnim HKPD-om *Matija Gubec*.

»Vrijedan je pohvale ovaj skup i predavanja o jako bitnim temama iz oblasti stočarstva, ratarstva, voćarstva i poljoprivrednog poslovanja koje su izložili ovi vrhunski stručnjaci. Mi Tavankučani često imao razne edukacije od strane Poljoprivredne stručne službe. U velikom broju smo se okupili i na ovom predavanju udruženja koje je formirano od najstručnijih osoba iz oblasti poljoprivrede, jer je važno pratiti nove trendove u ovoj vrsti poslovanja«, rekao je Vojnić Mijatov.

I. D.

Sastanak ministra Ružića s predstavnicima nacionalnih vijeća nacionalnih manjina

Partnerskim odnosom do rješenja otvorenih pitanja

Predstavljanje rada nacionalnih vijeća nacionalnih manjina i najznačajniji izazovi s kojima se oni susreću u svom djelovanju bili su tema prošlotjednog sastanka novog ministara državne uprave i lokalne samouprave **Branka Ružića** s predstavnicima tijela manjinske samouprave.

Ministar Ružić je, među ostalim, naveo kako je, iako je u prethodnom razdoblju učinjen veliki napredak, svjestan da i dalje postoji prostor za unaprjeđenje zakonodavnog okvira i implementaciju propisa, da bi se pojedini problemi mogli rješavati u kraćem roku, kao i da postoje otvorena pitanja koja zahtijevaju posvećenost i međusobno razumijevanje i povjerenje. On je zaključio da je, iz tog razloga, važno da u ovom procesu Vlada Srbije i predstavnici nacionalnih vijeća nacionalnih manjina budu partneri, navodi se na internetskoj stranici Ministarstva.

Sastanku je u ime Hrvatskog nacionalnog vijeća prisustvovao predsjednik Izvršnog odbora **Darko Sarić Lukendić**.

»Ukazao sam na to da smo kroz dijalog i suradnju s Ministarstvom prosvjete uspjeli riješiti jedan od problema, a to je problem udžbenika za osnovne škole, koji je u ozbiljnoj mjeri opterećivao hrvatsku zajednicu. To sam pohvalio kao primjer dobre prakse. S

druge strane, ukazao sam na okolnost da postoje problemi koje još nismo niti počeli rješavati, niti počeli voditi dijalog na tom planu, a to je primjerice pitanje garantiranih mandata, odnosno efikasnog načina ostvarivanja prava na demokratsku participaciju. Istaknuo sam i da već niz godina postoji i bilateralni sporazum s Hrvatskom koji je i ratificiran u Skupštini Srbije, a koji Srbija odbija primijeniti«, izjavio je Sarić Lukendić.

D. B. P.

Rješavanje spora oko granica

Hrvatski zastupnik u Europskom parlamentu **Tonino Picula** pozdravio je inicijativu za početak razgovora o granici Hrvatske sa Srbijom i poručio da svakoj državi treba biti u

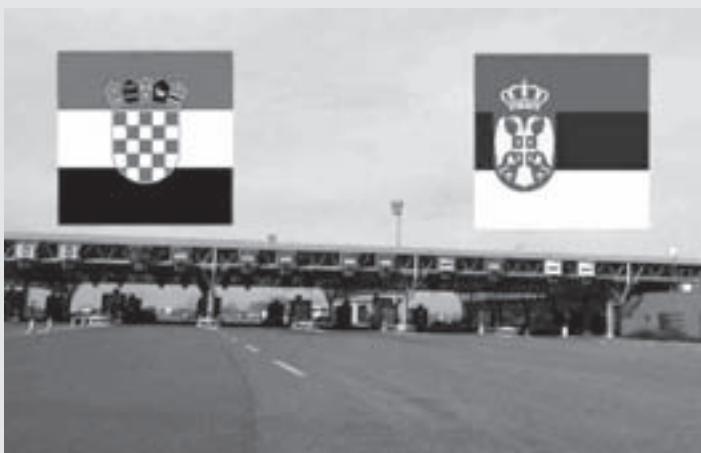
interesu imati uređene i dogovorene granice sa svojim susjedima, pa bi to trebali biti i interesi dviju susjednih zemalja.

On je to izjavio nakon što je pomoćnik srbijanskog ministra vanjskih poslova i šef Sektora za bilateralnu suradnju **Goran Aleksić** rekao da ade na Dunavu pripadaju Srbiji i da je Beograd spreman granični spor s Hrvatskom riješiti bilateralno, a ako je potrebno na arbitraži ili Međunarodnom sudu, navodi Hina.

Picula je izrazio žaljenje što 15-ak godina, od kada je formirana međudiplomatska grupa za uređenje granica između Hrvatske i Srbije, vlada »jedna vrst neaktivnosti«.

Kada je riječ o odnosima sa Srbijom, Picula je rekao da je moguće birati hoće li to biti bilateralni način rješavanja otvorenog pitanja ili će se pristupiti nekoj vrsti međunarodne arbitraže.

(Tanjug)

Tu ni molitva ne pomaže

I ma tako pojava na koje običan čovjek ne može utjecati, a reakcija poput pisanja o njima praktički se svodi na djelotvornost svete vode: niti pomaže, niti odmaže. Jedna od takvih pojava, bar kada je riječ o ratarstvu na našim prostorima, svakako je suša, koja sve više poprima ciklične značajke. Sjetimo se samo 2000., pa 2003., 2007., katastrofalne 2012. i ove, pa ćemo se uvjeriti da »kanikule«, tropski dani i slične vrole nedaće svako malo pa poharaju ili prepolove (u)rod proljetnih usjeva.

Kada već tu (za sada) ne možemo ništa, pokušajmo makar dijagnosticirati stanje na terenu i pozabaviti se omiljenom nam temom (ne samo kada je o poljoprivredi riječ) »što bi bilo kad bi bilo«. No, pođimo redom.

Rodnost crtana oblakom

Direktor Poljoprivredne stručne službe u Subotici **Damir Varga** potvrđuje za *Hrvatsku riječ* da se proizvodna 2017. godina već sada može okarakterizirati kao sušna. Za to kao primjer navodi nedostatak vlage koji konstantno prati usjeve u ovoj godini:

»Zimske padaline su bile na nivou 50 posto u odnosu na višegodišnji prosjek, a što se tiče temperatura ovoga ljeta, do sada smo imali tri toplotna vala i upravo svjedočimo četvrtom, možda i najintenzivnijem.«

I one prorijeđene padaline ovoga ljeta, kaže Varga, više su bile lokalnog karaktera, što određuje i različito stanje i sliku usjeva na teritoriju sjevera Bačke. Drugim riječima, tamo gdje je bilo padalina, ratari mogu očekivati prinose kao i lani, dok će na njivama koje je kiša redovito zaobilazila oni biti znatno umanjeni, što se posebno odnosi na soju. Osim suše, Varga navodi i neizravne razloge koji su dodatno pridonijeli umanjenu roda:

»Kasno zasijani hibridi kukuruza, tamo gdje nije bilo padalina, loše su se oplodili; formiran je manji klip, tako da se tu ne mogu očekivati prinosi već od tri do četiri tone po hektaru. S druge strane, imamo lokaliteta gdje će prinosi biti i osam do devet tona po hektaru, a na najvećem dijelu prinosi će se u prosjeku kretati između pet i šest tona po hektaru.«

Kada je riječ o suncokretu, on je (očekivano) najbolje podnio sušno vrijeme, ali će i kod njega biti umanjene prinosa. Ilustracije radi, višegodišnji prosjek ove uljarice u subotičkom ataru iznosi oko 3,3 tone po hektaru, dok će ove godine, prema riječima sugovornika, on iznositi oko 2,7 tona na istoj površini. Kako smo već napomenuli, najgore je prošla soja. Vargina predviđanja, kada je o ovoj kulturi riječ, ni u kom pogledu nisu optimistična:

»Soja je u subotičkom ataru prošle godine ostvarila prosječan prinos od oko tri i pol tone po hektaru, dok će ove on biti prepolovljen i iznositi će oko 1,7 tona. Razlog ovakvom umanjenu je što su soju tijekom cvjetanja konstantno pratili višednevni toplotni valovi tako da je formiran manji broj mahuna, a četvrti toplotni val stigao je ovih dana. To je kritično razdoblje, jer soja tada naliva i ove vrućine će ubrzati njezino zrenje, jer će doći do sušenja donjeg lista. Sve to rezultirat će manjom masom zrna, a samim tim i urodom.«

Iako nije katastrofalna kao 2012. i ova će godina zbog suše ostaviti štetne posljedice po proljetne usjeve * Najgore prošla soja, čiji je rod u subotičkom ataru prepolovljen, zatim kukuruz, dok je, očekivano, suncokret najotporniji

Kao i kod kišovitih, niti kod sušnih razdoblja bolesti biljaka nisu neuobičajena pojava. Ipak, kako sugovornik navodi, za razliku od Srijema i južne Bačke, u okolici Subotice nije zabilježena značajnija pojava crvenog pauka na soji, dok je suncokret najvećim dijelom zdrav. Najzanimljivije je, svakako, stanje kukuruza, ne samo zbog toga što je ovo dominantna ratarska kultura kod nas, nego i zbog jedne druge nedaće koja se pojavila upravo nakon katastrofalne suše 2012. Riječ je, naravno, o aflatoksinu:

Skromno, ali zdravo

»Primjetna je pojava mehuraste gari, što je uobičajeno za kukuruz u stresnim uvjetima. To ne samo da će smanjiti prinos nego je i nutritivna vrijednost takvog klipa slabija. Što se aflatoksina tiče, za sada ga nema iako je preuranjeno o tome govoriti. U svakom slučaju, evidentno je da ga neće biti u postotku u kom je zabilježen prije pet godina tako da možemo očekivati da će, ako ništa drugo, kukuruz biti zdrav i da će se moći koristiti za stočnu ishranu, odnosno moći će ići za izvoz.«

Za kukuruz je, osim navedenih faktora, svakako bitna i gustina sjetve. Varga kaže da je stanje ove kulture bolje na parcelama gdje su biljke posijane na većem razmaku, napose tamo gdje nije bilo padalina, a razloga za to je jednostavan: veći broj biljaka na jedinici površine zahtijeva i više vode (koje nije bilo, bar ne dovoljno).

Ali, u usporedbi s drugim sredinama u Vojvodini, ratari na sjeveru Bačke još mogu biti i zadovoljni. Iako ističe da nema cjelovit uvid, Varga kaže kako je prema njegovim informacijama najgore stanje u središnjem Banatu i u dijelovima Srijema, napose na potezu od Novog Miloševa do Novog Bečija i oko Rume, gdje nije bilo padalina. Kao primjer za to on navodi da će rod soje u tom dijelu Srijema biti oko pet-šest tona po hektaru (tri puta manje nego u prepolovljenom rodu u Subotici!), a prema svjedočenjima poljoprivrednika koji su bili u srednjem Banatu kombajni ove godine neće morati ni ulaziti u njive pod kukuruzom!

Što se tuče tiče, ona je kao kiša: ledonosnih oblaka je bilo prema Čikeriji i Šupljaku, ali, na sreću, to su bile lokalne pojave slabijeg intenziteta koje ni tamo nisu ostavile veće posljedice. Zapravo, i to što je bilo, kaže sugovornik, bilo je na jesenskim usjevima.

Prije upotrebe razmisliti

Iako je i laicima poznato da smo kao zemlja na začelju Europe kada je riječ o površinama koje se navodnjavaju, te da država posljednjih godina ulaže veća sredstva za te namjene (kreditni za poljoprivrednike pod povoljnim uvjetima), Varga kaže da ni ova mjera ne mora uvijek biti rješenje, ne samo kada je riječ o velikim parcelama nego i o drugim uvjetima koji trebaju biti ispunjeni:

»Ova priča se uvijek intenzivira kada je godina sušna. Nesporo je da navodnjavanje pozitivno utječe na prinos, ali je kod ove mjere najveći problem nivo dostupne vode. Posve je opravdano navodnjavati tamo gdje postoji kanalska mreža ili bar postoji mogućnost pokretanja agregata električnom strujom s redovne mreže ili pak preko solarnih panela. Pri tomu ne treba zaboraviti niti na ekonomski moment, jer je svakako najskuplja varijanta navodnjavanje putem agregata na dizel. Osim što nije jeftina, navodnjavanje je i stručna mjera. Prije svega, o navodnjavanju ne možemo govoriti bez uporabe stajnjaka, jer bez gnojidbe dolazi do laganog ali sigurnog upropaštavanja zemljišta. A poznato je u kakvom smo stanju i kada je riječ o stočarstvu. Iz navedenih razloga itekako treba biti oprezan prilikom korištenja ove mjere.«

Kada je riječ o ostalim poljoprivrednim granama: vinogradarstvu, voćarstvu i poglavito povrtlarstvu, suša već odavno nije tema kao u ratarstvu. Naime, baviti se ozbiljnom proizvodnjom povrća ili voća bez redovitog navodnjavanja jednostavno nije moguće. Mnogo veći problem od nedostatka padalina kod voća i povrća izazivaju ožegotine i bolesti koje se javljaju u ovakvim razdobljima. U prvom slučaju mreže (koje štite i od tuče) igraju veoma značajnu ulogu, a u drugom primjena odgovarajućih agrotehničkih i zaštitnih mjera, odnosno slušanje savjeta stručnjaka.

Kod ratarstva, kako smo vidjeli, najefikasniji lijek još je uvijek – molitva!

Z. R.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i
nacionalne manjine – nacionalne zajednice
Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
T: +381 21 487 41 83
ounz@vojvodina.gov.rs
Klasa: 128-451-3196/2017-01 Datum: 02.08.2017. god.

Temeljem članka 3. Pravilnika o dodjeli proračunskih sredstava Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice za financiranje i sufinanciranje aktivnosti, programa i projekata nacionalnih vijeća nacionalnih manjina u području osnovnog i srednjeg obrazovanja («Službeni list APV», br. 9/16 i 36/17), a u svezi s Pokrajinskom skupštinskom odlukom o proračunu Autonomne Pokrajine Vojvodine za 2017. godinu («Službeni list APV», br. 69/16, 27/17-ispr. i 29/17-rebalans), Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice raspisuje

NATJEČAJ

ZA FINANCIRANJE I SUFINANCIRANJE AKTIVNOSTI, PROGRAMA I PROJEKATA NACIONALNIH VIJEĆA NACIONALNIH MANJINA U PODRUČJU OSNOVNOG I SREDNJEG OBRAZOVANJA U AP VOJVODINI ZA 2017. GODINU

Natječaj se raspisuje za financiranje i sufinanciranje aktivnosti, programa i projekata nacionalnih vijeća nacionalnih manjina u području razvitka i podizanja kvalitete osnovnog i srednjeg obrazovanja na jezicima/govoru nacionalnih manjina – nacionalnih zajednica u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini, naročito namijenjenih za dotiranje pripreme i izrade testova i zadataka na manjinskim jezicima, za natjecanja na svim razinama, od općinskog, preko regionalnog do republičkog, u organizaciji Ministarstva prosvjete, znanosti i tehnološkog razvoja Republike Srbije.

Natječaj se raspisuje na ukupan iznos od 1.575.000,00 dinara, koji se raspodjeljuje:

1. za aktivnosti, programe i projekte u području osnovnog obrazovanja 1.105.000,00 dinara i
2. za aktivnosti, programe i projekte u području srednjeg obrazovanja 470.000,00 dinara.

Pravo sudjelovanja na natječaju imaju nacionalna vijeća nacionalnih manjina sa sjedištem na teritoriju Autonomne Pokrajine Vojvodine, i to za aktivnosti, programe i projekte u području razvitka i podizanja kvalitete osnovnog i srednjeg obrazovanja na jezicima/govoru nacionalnih manjina – nacionalnih zajednica u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini.

Prilikom razmatranja podnijetih prijava na natječaj i odlučivanja o raspodjeli sredstava, primjenjuju se sljedeći kriteriji:

1. Odgovor na temu projekta (ciljevi i aktivnosti projekta su sukladni prioritetima natječaja, ciljevi projekta su jasni, konkretni i ostvarivi, aktivnosti su realne i adekvatne za postizanje ciljeva)
2. Utjecaj predloženog projekta (veličina ciljne skupine, stupanj uključenosti ciljne skupine kojoj je projekt namijenjen, vidljivost projekta, održivost rezultata projekta)
3. Kompetentnost predlagača i dosadašnje iskustvo (dosadašnja iskustva u realizaciji projekata koji doprinose unapređenju obrazovno-odgojnog rada)

Podnijete prijave razmatra Povjerenstvo koje imenuje pokrajinski tajnik za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice (u daljem tekstu: pokrajinski tajnik).

Povjerenstvo neće uzeti u razmatranje nepravodobne i nepotpune prijave, prijave koje nisu podnijete od strane ovlaštenih osoba, kao ni prijave koje nisu predmet Natječaja.

Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice (u daljem tekstu: Tajništvo) zadržava pravo od podnositelja prijave po potrebi zatražiti dodatnu dokumentaciju i informacije, odnosno da za dodjelu sredstava odredi ispunjenje dodatnih uvjeta.

Prijave i priložena dokumentacija se ne vraćaju podnositeljima.

Rješenje o raspodjeli sredstava donosi pokrajinski tajnik, na temelju prijedloga Povjerenstva.

Rješenje pokrajinskog tajnika je konačno i protiv rješenja se ne može uložiti pravni lijek.

Rezultati Natječaja se objavljuju na site-u Tajništva, pri čemu Tajništvo nije u obvezi obrazložiti svoje odluke.

S podnositeljima prijave kojima su odobrena sredstva, Tajništvo će sklopiti ugovor o financiranju odnosno sufinanciranju aktivnosti na temelju kojeg će sredstva biti isplaćena.

Rok za podnošenje prijava je 21.08.2017. godine.

Prijave se podnose isključivo na natječajnim obrascima Tajništva.

Natječajna dokumentacija se može preuzeti od 02.08.2017. godine na web adresi Tajništva: www.puma.vojvodina.gov.rs

Uz prijavu se obvezno podnose preslike sljedećih dokumenata:

potvrda o registraciji nacionalnog vijeća kod nadležnog tijela i

potvrda o poreznom identifikacijskom broju (PIB).

Prijave se podnose osobno, predajom na pisarnici pokrajinskih tijela pokrajinske uprave u Novom Sadu (zgrada Pokrajinske vlade) ili se upućuju poštom na adresu:

Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i

nacionalne manjine – nacionalne zajednice

21000 Novi Sad

Bulevar Mihajla Pupina 16

S NAZNAKOM: ZA NATJEČAJ ZA FINANCIRANJE I SUFINANCIRANJE AKTIVNOSTI,

PROGRAMA I PROJEKATA NACIONALNIH VIJEĆA NACIONALNIH MANJINA U

PODRUČJU OSNOVNOG I SREDNJEG OBRAZOVANJA

Éva Mikuska – Ostati ili otići: migracije stanovništva Vojvodine

Upitan opstanak za 90 škola!

»U Vojvodini je kontinuiran pad broja stanovnika. Svake školske godine se smanjuje broj razreda, a ova tendencija ne pokazuje naznake slabljenja«, iznijela je viša predavačica Sveučilišta u Chinchesteru **Éva Mikuska** prošloga mjeseca u Suvremenoj galeriji u Subotici prigodom razgovora na temu *Ostati ili otići: migracije stanovništva Vojvodine*. Razgovor je održan u okviru projekta *Oni koji odlaze*.

Nema djece

Mikuska je Mađarica rođena u Subotici koja više od 20 godina živi u Engleskoj, a u suradnji s docenticom na Učiteljskom fakultetu na mađarskom jeziku u Subotici **Juditom Raffai** istražuje kako depopulacija Vojvodine, odnosno iseljavanje stanovništva, utječe na promjenu broja djece i opstanak predškolskih i školskih ustanova.

Rezultati do kojih su do sada došle, kako je Mikuska rekla, vrlo su depresivni jer pokazuju da se populacija Vojvodine smanjuje za pet posto svake godine. Prema njoj, pripadnici nacionalnih manjina ugroženiji su od većinskog stanovništva jer ih ima manje i smanjenje njihovog broja se najviše osjeća. Također su ugroženiji od većinskog stanovništva u području obrazovanja na materinskom jeziku, smatra Mikuska, jer su disperzno naseljeni na teritoriju cijele Pokrajine te država neće financirati odjele sa svega nekoliko đaka.

Međutim, tendencija zatvaranja odjela i škola prisutna je i kod većinskog stanovništva, jer prema njenim riječima, u Vojvodini je za devedeset od trista osnovnih škola već za nekoliko godina upitan opstanak.

Kao primjer očiglednog nedostatka djece, Mikuska je navela Sombor u kojemu je do sada u vrtićima subvencionirano oko 5.000 djece, a za sljedeću školsku godinu ima još 2.100 slobodnih mjesta.

»Nitko nije predvidio ovakav pad broja djece. Balans je narušen. Ako nemamo djece, nećemo imati potrebe niti za školama, nastavnicima, fakultetima...«, rekla je ona.

Istraživanje zahvaća migracije stanovništva od prije Prvog svjetskog rata do današnjih dana, a Mikuska je rekla kako je sadašnji trend iseljavanja stanovništva Vojvodine jedan od najjačih u razdoblju koje istražuju.

Mikuska je istaknula da na depopulaciju Vojvodine ne utječe samo emigracija već i stopa prirodne promjene koja je negativna u posljednjih 50 godina.

Zašto odlaze?

Mikuska je ukazala da na kvalitetu života, osim visine plaće, utječu i neke druge stvari na koje iseljenici ne obraćaju dovoljno pozornosti prilikom odluke o preseljenju.

»Standard života znači imati i svoj vrt, razred u kojemu se djetetu školuje od 10 ili 20 učenika, a ne 30 što je slučaj u Engleskoj, moći osigurati djetetu školovanje, a ono uopće nije jeftino... Fakultet u Engleskoj je 10.000 eura godišnje, a ukoliko niste stanovnik države članice Europske unije, što je na primjer slučaj sa Srbima, godišnje ćete morati izdvojiti 15.000 eura za djetetove studije. S druge strane, ukoliko djecu ne obrazujete imaju manju perspektivu za uspjeh«, rekla je Mikuska i u svezi obrazovanja još dodala: »Diplome iz Srbije se ne priznaju u Engleskoj. Potrebno ih je nostrificirati, prilikom čega vam se automatski snižava obrazovanje za jednu kategoriju. Što bi značilo da ukoliko ste završili osnovne studije u Srbiji, u Engleskoj možete raditi samo posao za koji je predviđena srednja škola.«

Činjenicu da su imigranti u Engleskoj u znatno lošijem položaju u odnosu na autohtono stanovništvo Mikuska je potkrijepila primjerom poljske nacionalne zajednice, koja ondje premašuje milijun ljudi. Kako navodi, među Poljacima u Engleskoj najveći udio je visokoobrazovan, rade poslove s vrlo niskom plaćom, a ne one za koji su kvalificirani.

»Trebamo se upitati zašto odlaze ljudi. Zašto mislimo da je na Zapadu bolje nego kod nas? Zašto ne pričamo o ljudima koji su se vratili ili se žele vratiti iz 'svijeta'?« pitanja su koja je Mikuska navela kao poticaj da nastavi istraživati tematiku depopulacije Vojvodine i da se ne zaustavi samo na ovome jednome radu jer, kako kaže, čudno je da se ovakvome problemu ne posvećuje veća pozornost.

Rad na kojemu Mikuska i Raffai rade bit će završen i objavljen sljedeće godine na engleskom jeziku.

J. Dulić Bako

Prošle godine u Vojvodini je bilo 233.000 djece upisano u predškolske ustanove, osnovnu i srednju školu, naspram 340.000 djece 1991. godine.

Breskva – nerentabilna godinama unazad

A nakon berbe – **vađenje!**

Berba i otkup breskve su u punom zamahu, a tavankutski voćari dijele gorku sudbinu ostalih domaćih voćara – cijena je ispod granice isplativosti. Nerentabilna cijena unazad nekoliko godina navela je voćare na razmišljanje o vađenju sadnica breskvi.

Izvoz u Rusiju

Antun Tumbas iz Tavankuta kaže da će iskrčiti obje parcele na kojima ima breskve, iako je voćnjak sada u godinama kada najbolje rodi.

»Nemamo više ekonomku računicu da uzgajamo ovo voće. To se ponavlja iz godine u godinu i sada smo došli do jedne točke da više ne možemo ovako dalje. Velika su ulaganja, a zarade nema. Cijena breskve je 30 dinara po kilogramu, a da bi se pokrili trošovi proizvodnje cijena treba biti najmanje 50-60 dinara«, navodi Tumbas.

On 90 posto breskvi izvozi u Rusiju. Iako za neke breskve dobije i višu cijenu, 35-40 dinara, kaže da je to onda izvrsna roba koja ne čini većinu roda.

»Kad naberemo jednu tonu, od nje se mora pola izbaciti jer kupci traže samo savršene breskve. Kad sve to izdijelim, zbrojim, opet dođemo do cijene od 30 dinara«, kaže Tumbas.

Loše sadnice

Kako nam je rekao Tumbas nije samo cijena problem s kojim se susreću proizvođači breskve. Ona se mijenja iz godine u godinu, a nekvalitetne sadnice ostaju i one su, prema njemu, najveći problem voćara u Tavankutu i šire.

»Naše sadnice su jako loše kvalitete i izmiješane su sorte. Kupujemo jeftin sadni materijal od domaćih prodavača i kada je voćnjak nekoliko godina star vidimo da imamo na jednoj parceli i po pet-deset sorti. To se onda ne može raditi. Neke treba špricati, a u isto vrijeme druge brati... Sve to još dodatno poskupljuje troškove proizvodnje, koja je i ovako posljednjih godina neisplativa. To je naš najveći problem. Sve ostalo bismo istrpjeli, čak i ovu cijenu koja je ova niska...«, kaže on i napominje da su upravo nekvalitetne sadnice glavni razlog zašto planira krčiti voćnjak breskve nakon ovogodišnje berbe.

Na parcelama gdje su mu zasadi breskve Tumbas planira zasađiti jabuke, te bi tako cijelu voćarsku proizvodnju sveo samo na jednu vrstu.

»Najveći udio voćnjaka mi je i trenutačno pod jabukama, a sada će se još povećati kad izvadim breskve. Prednost jabuke je što joj je prodaja produžena na pola godine, a breskva se mora prodati u tjedan-dva dana, inače propadne. To vrlo dobro znaju i nakupci koji drže nisku cijenu. Oni nas 'pojedu' i tako dođe do situacije kakva je naša, da je ne možeš više proizvoditi jer nije održiva«, govori Tumbas.

Ukoliko se odluči ponovno saditi breskve ili neko drugo koštičavo voće, sadnice će kupiti iz uvoza, da, kako kaže, zna što kupuje.

Berbu breskvi Tumbas obavi s radnicima iz Tavankuta, a kada dođe vrijeme za jabuke dolaze ljudi raditi iz svih krajeva. Kaže da je radnike uvijek teško naći, ali da cijene ovaj posao ako se poslodavac postavi korektno prema njima.

J. Dulić Bako

Cijena breskve je 30 dinara po kilogramu, a da bi se pokrili trošovi proizvodnje cijena treba biti najmanje 50-60 dinara, navodi Antun Tumbas

Predstavnici bugarske nacionalne manjine posjetili Suboticu:

Bugari ne upisuju djecu u školu na materinskom jeziku

Aleksandar Dimitrov

Tri predstavnika bugarske nacionalne manjine u Srbiji prošloga tjedna posjetili su Hrvatsko nacionalno vijeće, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i NIU *Hrvatsku riječ* u cilju uspostavljanja bolje suradnje ovih dviju zajednica ali i razmjene iskustava u području obrazovanja na materinskom jeziku. Iz Bosilegrada u Suboticu su došli predsjednik Udruge GLAS **Aleksandar Dimitrov**, predsjednik Matice Bugara u Srbiji i profesor bugarskog jezika u Bosilegradu **Pene Dimitrov**, te profesor bugarskog jezika u Dimitrovgradu **Dejan Milenov**. Fond za otvoreno društvo prepoznao je potrebu bugarske zajednice za izradom projekta *Analiza obrazovanja Bugara u Republici Srbiji*, kao što je podupro prošle godine i izradu *Strategije obrazovanja na hrvatskom jeziku u Republici Srbiji*. Prvi korak u izradi projekta Bugarima je bio dolazak u Suboticu, jer, kako kaže koordinator projekta Aleksandar Dimitrov, Hrvati su veoma uspješno izradili *Strategiju* te stoga žele čuti njihovo iskustvo. Prema riječima Dimitrova, u narednih nekoliko mjeseci planiraju, po uzoru na *Strategiju* hrvatske zajednice, napraviti procjenu i prepoznati probleme obrazovanja na bugarskom jeziku.

Udžbenici krivci

Obrazovanje na materinskom jeziku koristi sedam posto Bugara, i to u općinama Bosilegradu i Dimitrovgradu. U Bosile-

gradu se nastava odvija na bugarskom u osnovnoj školi, dok u Dimitrovgradu u srednjoj školi, gimnaziji. Iako u spomenutim općinama Bugari čine većinsko stanovništvo, mali je broj onih koji svoju djecu šalju u bugarske odjele. Pene Dimitrov smatra da je nedostatak udžbenika najveći problem i uzrok malog broja djece koja nastavu pohađaju na bugarskom jeziku, a iza svega toga vidi političku manipulaciju nacionalnim manjinama.

»Sve do 1987. godine imali smo školski sistem u kojemu se nastava u potpunosti odvijala na bugarskom jeziku i gdje su se koristili udžbenici na bugarskom. Tada je iz političkih razloga uveden 'dvojezični model' nastave kojim je bugarski jezik malo po malo izbačen iz upotrebe u školi, prvenstveno zbog korištenja udžbenika i nastavnih sredstava na srpskom jeziku. Prije 11 godina ponovno je uvedena nastava na bugarskom, ali država nije osigurala udžbenike što je znatno otežavalo učenje i smanjilo broj zainteresirane djece za upis u ove odjele«, kaže Dimitrov.

Iako su prije dvije godine pod pokroviteljstvom Srbije tiskani udžbenici za osnovnu školu, kao i za prvi razred gimnazije, Dimitrov smatra da je sada možda kasno jer su se, kako kaže, Bugari posljednjih desetljeća asimilirali u Srbe pohađanjem nastave na srpskom jeziku.

Za sljedeću školsku godinu u osnovnoj školi u Bosilegradu upisan je vrlo mali broj prvša na bugarskom jeziku, tako da je formiranje novog odjela još uvijek upitno, dok se u Dimitrovgradu u prvi razred gimnazije upisalo 30 učenika. Profesor bugarskog jezika u gimnaziji Dejan Milenov navodi da Bugarska financijski ne pomaže obrazovanje na materinjem jeziku u Srbiji, ali da učenici koji upišu studij u matičnoj državi imaju izvjesne pogodnosti poput osigurane stipendije, doma i lakšeg prijemnog ispita.

Predmet bugarski jezik s elementima nacionalne kulture uči se u pet općina i pohađa ga neusporedivo veći broj učenika. Bugarski jezik se izučava i na Katedri za srpski jezik s južnoslavenskim jezicima, u okviru studijske grupe bugarski jezik i književnost Filološkog fakulteta u Beogradu.

J. Dulić Bako

Prema rezultatima posljednjeg popisa stanovništva u Srbiji živi 18.543 Bugara. Najviše ih živi u Bosilegradu i Dimitrovgradu. Od ostalih općina značajnija zastupljenost Bugara zabilježena je u Babušnici i Surdulici. Bugarski jezik kao materinji navodi 74,4 posto Bugara, a skoro svaki četvrti Bugarin srpski jezik smatra materinjim.

Novim sadržajima do nove publike

Novim sadržajima nastojimo privući što veći broj publike, ali i sudionika, posebice mladih, koji su budućnost manifestacije * Planiramo ući u prekogranični projekt s Vinkovačkim jesenima, glede dobivanja sredstava iz Europske unije * Smatramo da imamo što ponuditi turistima, ali mi kao udruga nemamo dovoljno kapaciteta baviti se i tom vrstom posla

»Rođena« početkom prošloga stoljeća, sada već daleke 1911. godine, a u međuvremenu prerasla u »priču« s velikim brojem programa koji traju od kraja travnja do kraja kolovoza, *Dužijanica* je najveća i najpoznatija kulturna manifestacija bunjevačkih Hrvata u Bačkoj, ali i Hrvata u Srbiji općenito. Hrvatsko nacionalno vijeće proglasilo ju je jednom od triju manifestacija od posebnog značaja za hrvatsku zajednicu. S druge strane, jedna je i od najpoznatijih manifestacija u Subotici, u kojoj je službeno također proglašena manifestacijom od posebnog značaja. I ove godine njezin program sadržava dvadesetak različitih događaja, od kojih je većina već održana, što ste redovito mogli pratiti i na stranicama našeg tjednika. Uskoro, u nedjelju, 13. kolovoza, očekuje nas središnja proslava *Dužijance*, te smo tim povodom razgovarali s njezinim glavnim organizatorom, direktorom Udruge bunjevačkih Hrvata *Dužijanica* **Marinkom Piukovićem**.

HR Iza nas su brojna događanja priređena u sklopu ovogodišnje *Dužijance*. Kako ocjenjujete dosadašnji tijek manifestacije, posjećenost programa i slične aspekte?

Svaki segment *Dužijance* je važan sâm po sebi, a za sada svakako najveći program bilo je *Takmičenje risara*. Tu smo konstatali da je bilo nešto manje ljudi nego obično. Sigurno je da Subotičani, posebno oni stariji, već dobro poznaju *Takmičenje risara*, ali mi ovu manifestaciju želimo promovirati i šire. U tom smislu, cilj nam je da se u to uključe turističke agencije u Srbiji, Hrvatskoj i Mađarskoj, pa i šire, kako bismo imali više publike, što nas obvezuje da možda i proširimo program i sadržaje. S druge strane, na blagoslovu žita na Markovo, čime u travnju počinje *Dužijanica*, imali smo više ljudi nego ranijih godina. *Priskaknje vatre na sv. Ivana Cvitnjaka* održano je sedmi puta i to je program koji ljudi vole gledati, pa i sudjelovati u njemu, posebno mladi i djeca. *Natjecanje u pucanju bičeva* održano je treći put i također se pokazalo kao vrlo atraktivno; imali smo više sudionika, a natjecanje je održano u tri kategorije – djeca, mladi i odrasli. *Dužijanica* je stara manifestacija, stara preko 100 godina, i njezina poruka je nepromijenjena, a to je zahvala Bogu. Ali ona, osim duhovne, ima i svoju kulturnu i turističku dimenziju. Mislim da tu svatko može pronaći ponešto za sebe. Posebno nam je drago što ove godine Hrvatska radio-televizija snima dokumentarni film o *Dužijanci*, u režiji **Branka Ištvančića**. Ekipa HRT-a je bila tu već više puta, na Tijelovo, na *Takmičenju risara*, za *dužijance* u Tavankutu i Bajmaku, a očekujemo ih i na središnjoj proslavi. Oni će to sve trajno zabilježiti, što je važno za povijest ali i budućnost *Dužijance*.

HR Godinama unatrag uvodite nove programe, poput spomenutih – *Priskakanje vatre na sv. Ivana Cvitnjaka* ili *Natjecanje u pucanju bičevima*. Pridonose li ovi programi povećanju broja publike?

Ovo su relativno novi programi koje uhodavamo i tu vidimo potencijal za jačanje *Dužijance*, posebno u kontekstu uključivanja što većeg broja mladih koji bi onda nastavili tradiciju vezanu za našu manifestaciju i općenito običaje bunjevačkih Hrvata u Subotici i okolici. Tu je veoma važna i manifestacija *Djeca u Dužijanci*, koju u sklopu *Dužijance* organizira HKC *Bunjevačko kolo*. Ove smo godine uveli i dva nova sadržaja – imali smo prvi put radionicu za pravljenje

tarane i radionicu za obuku mladih risara. Na obje smo imali dobar odaziv. Imali smo pet parova mladih risara, neki od tih momaka i djevojaka su učenici hrvatskih odjela iz subotičke gimnazije. Tri para mladih su već sudjelovali na ovogodišnjem *Takmičenju risara*. To nam je vrlo važno jer će mladi risari naslijediti one starije. Kad je u pitanju radionica tarane, ona je dio ciklusa u kojem želimo povezati sve one radnje u kojima se proizvode namirnice koje se konzumiraju na *Takmičenju risara*, od *risarskog doručka* do natjecanja u kuhanju risarske tarane. Tako početkom godine imamo *risarski disnotor*, kada se ostavlja slanina za *risarski doručak* i *divenica* za risarsku taranu, a pečemo i risarsku rakiiju. Nastojimo razvijati taj risarski brend. A općenito, plan nam je u budućnosti imati i druge radionice poput radionice za izradu bičeva i drugih rukotvorina, radionice starih zanata i slično.

Sljedeće godine je 50 godina od prvog Takmičenja risara koje je održano 1968. godine. Spremate li za tu prigodu nešto posebno?

Da, naša tradicionalna izložba *S Božjom pomoći*, koju planiramo kao i ove godine prirediti u subotičkom Gradskom muzeju, bit će posvećena upravo *Takmičenju risara*. Izložba će sadržavati stare fotografije, plakate, dokumente, stare alate i druge predmete vezane za tu manifestaciju.

Kakva je financijska konstrukcija ovogodišnje Dužijance?

Od Grada Subotice smo dobili 900.000 dinara za *Dužijancu* i 150.000 dinara za *Takmičenje risara*, što je u ukupnom iznosu 150.000 dinara manje nego prošle godine. Od Ministarstva kulture i informiranja dobili smo 200.000 dinara, kao i prošle godine. Od Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, upravu, propise i nacionalne manjine – nacionalne zajednice dobili smo po 150.000 dinara za obje navedene manifestacije, dok smo od Pokrajinskog tajništva za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama dobili 25.000 dinara za *Takmičenje risara* i 30.000 dinara za *Dužijancu*. Očekujemo rezultate s natječaja Pokrajinskog tajništva za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo. Na javnom pozivu Veleposlanstva Republike Hrvatske u Beogradu dobili smo 12.000 kuna za *Takmičenje risara* i 20.000 kuna za *Dužijancu*. Imamo još i sponzore poput banke *Credit Agricole*, poduzeća *Salaš 024*, *Stovet*, Auto kuće *Tasić*. Također, nadamo se i pomoći Grada Zagreba, koji nas, s izuzetkom prošle godine, redovito podupire desetak godina unatrag.

Jesu li ova sredstva dovoljna za organiziranje Dužijance?

Nama su trenutno najsigurniji izvori financiranja Grad Subotica i Veleposlanstvo RH u Beogradu. Kako je tendencija da hrvatske udruge za svoje najveće manifestacije nađu i nekog pokrovitelja među županijama u Hrvatskoj, mi ćemo nastojati suradnju s Gradom Zagrebom ili Zagrebačkom županijom dovesti do razine potpisivanja sporazuma ili protokola o suradnji. Kada su u pitanju financijska sredstva, plan nam je ući i u prekogranični projekt s *Vinkovačkim jesenima*, glede dobivanja sredstava iz Europske unije, jer smo mi tu blizu, praktički naslonjeni jedni na druge. Nositelj projekta bi svakako bile *Vinkovačke jeseni*. Tu vidimo našu mogućnost i glede realizacije razvojnih projekata, poput izgradnje našeg sjedišta – *Risarskog salaša* u Đurđinu na kojem bismo mogli tijekom cijele godine imati programe poput već spomenutih radionica, seminara na teme iz agrara, uzgoja autohtonih biljnih i životinjskih vrsta. Također, i

rekonstrukcije postojećeg bunjevačkog etno postava pri đurđinskoj župi i slično. U tom smislu, uspostavili smo kontakte i s vodstvom regionalne razvojne agencije *Panonreg* u Subotici i oni su izrazili spremnost da nam pomognu glede pisanja projekata. Bilo bi dobro i da Grad Subotica stane iza nas, jer mi imamo status manifestacije od posebnog značaja za grad.

Spomenuli ste i turistički aspekt Dužijance, koji, čini se, nikako da zaživi u praksi...

Smatramo da imamo što ponuditi turistima, ali mi kao udruga nemamo dovoljno kapaciteta baviti se i tom vrstom posla. Tu prije svega mislim na promociju i tu očekujemo snažniju pomoć Turističke organizacije Grada Subotice, posebno kada se radi o nastupima na sajmovima u zemlji i inozemstvu. Budući da Subotica ljeti ima puno festivala i manifestacija, mislim da bi ideja o nekoj vrsti *Kulturnog ljeta*, gdje bi se ovi programi povezali u cjelovitu ponudu, bila dobra. Tu smo ideju predložili predstavnicima gradske uprave i naišla je na dobar prijem.

Imate li dovoljno ljudi za organizaciju Dužijance kao manifestacije s dvadesetak različitih programa?

Od osnutka UBH *Dužijanca*, početkom 2014. godine Organizacijski odbor *Dužijance* radi u istom sastavu. Tu je okupljeno pedesetak ljudi. Sljedeća godina je izborna u udruzi i ja se nadam da će dobar dio Organizacijskog odbora ostati. No, činjenica je da je potreba za uključivanjem novih ljudi velika. Tu prije svega računamo na bandaše i bandašice iz proteklih godina, plan nam je da ih i dalje okupljamo te da oni daju svoj doprinos *Dužijanci*. Imamo veliku potrebu za volonterima. Volonterski rad je zastupljen ali kod dijela ljudi dolazi do umora, a i ljeta je vrijeme godišnjih odmora, što nam, u tom smislu, ne ide u prilog.

I za kraj, što nas očekuje za središnju proslavu Dužijance, u iduću nedjelju, 13. kolovoza?

Središnjoj proslavi prethodi natjecanje aranžera izloga u duhu *Dužijance*, te u četvrtak Književna večer u organizaciji Katoličkog društva *Ivan Antunović*, koja se održava u HKC-u *Bunjevačko kolo*. U petak je *Tamburaška večer* kada će na središnjem gradskom trgu uz ansamble nastupiti i Subotički tamburaški orkestar sa svojim vokalnim solistima. To će biti kruna večeri. Sutradan nas na istom mjestu očekuje smotra folklornih ansambala, gdje ćemo uz lokalne KUD-ove, imati goste iz Makedonije, Hrvatske te Ansambl narodnih igara i pjesama *Branko Radičević* iz Rume. A središnji program u nedjelju započinje ispraćajem bandaša i bandašice iz crkve sv. Roka, slijedi svečana misa u katedrali koju će služiti bjelovarsko-križevački biskup, monsinjor **Vjekoslav Huzjak**, a potom svečani mimohod do središnjeg gradskog trga gdje će gradonačelniku biti uručen kruh od novog žita. I ove godine imat ćemo zajedničko kolo svih sudionika svečanog mimohoda, što je praksa koju smo uveli prije tri godine. Navečer slijedi *Bandašicino kolo*, koji je jedan od najposjećenijih programa *Dužijance* i u njemu sudjeluje veliki broj građana. Tu zna biti i do dvije tisuće ljudi. Inače, ovog tjedna izlazi i novi dvojbroy naše revije *Dužijanca*, koji ima za cilj promociju naše manifestacije. Ovoga puta akcent je dan upravo na fotografije koje pokazuju da za *Dužijancu* postoji interesiranje publike.

Davor Bašić Palković

Jozefina Skenderović, voditeljica slamarske sekcije HKPD-a *Matija Gubec* u Tavankutu

U izradi kruna od slame za subotičku *Dužijancu*

U ljetnom smo razdoblju kada se održavaju brojne manifestacije vojvođanskih Hrvata, a među njima nema gotovo nijedne u kojoj se kao motiv u nekom obliku ne pojavljuje slama. A kada kažemo slama, mnogima su prva asocijacija na nju naše slammarke, slike i brojni predmeti izrađeni u tehnici slame. Ako bismo nastavili dalje s asocijacama, koja je Vaša na slammarke? **Ana Milodanović, Kata Rogić, Mara Ivković Ivandekić, Marga Stipić...**? Ne biste pogriješili ni s jednim odgovorom, a točan bi bio svakako i – **Jozefina Skenderović**, koja sa slamom radi gotovo četiri desetljeća. Joca, kako je mnogi zovu, voditeljica je slamarske sekcije HKPD-a *Matija Gubec* u Tavankutu i članica Organizacijskog odbora Prve kolonije naive u tehnici slame.

U Tavankutu je od 15. do 22. srpnja održan XXXII. saziv Prve kolonije naive u tehnici slame. Na što je stavljen akcent ove godine?

Ove godine, kao i nekoliko godina unatrag, *Gupčeve* slammarke slike za Koloniju urade unaprijed, budući da se one tijekom trajanja Kolonije ionako ne mogu završiti, jer njihova izrada traje duže od tih tjedan dana. Ako se posvetimo njima, nemamo vremena učiti jedna od druge i razmjenjivati iskustva. Dogovorile smo se da ćemo se ovog puta posvetiti učenju i usavršavanju različitih pletiva. Naime, slike od slame se mogu raditi u dvije tehnike – koristeći ravnu slamu ili pletivo. Ja najviše volim kombinirati te dvije tehnike, a novo pletivo je kao nova boja u slikarstvu. Ako se zna pletivo, nađe se način ukomponirati ga u sliku.

Budući da se Kolonija održava više od tri desetljeća, koliko se one iz prvih godina razlikuju od ovih posljednjih?

Razlikuju se jako puno. Na prvoj Koloniji bilo je osam sudionica, ove godine nas je bilo 23, s tim da nisu sudjelovale sve slammarke. Također, prvih pet godina na Koloniji su sudjelovali i kipari i slikari, i u to vrijeme ona se zvala Prva jugoslavenska kolonija naive u tehnici slame na kojoj su gosti bili iz svih republika bivše Jugoslavije. Od 1992. godine Kolonija je isključivo slamarska. Prednost dotadašnjih bila je ta da su razni umjetnici pronosili vijest o nama, ali budući da su nam bili gosti, bili smo suviše zaokupljeni njima, a malo smo se posvetili sebi. Sada imamo vremena posvetiti se radu sa slamom, razmijeniti iskustva i mislim da je ovako bolje. Treći važan moment je taj što smo uspostavili kontakte s ljudima koji rade sa slamom u brojnim drugim zemljama i sudjelujemo na svjetskim kongresima slame.

Paralelno s Kolonijom održan je i VI. Seminar bunjevačkog stvaralaštva čiji sudionici dolaze iz raznih zemalja. Tko je od njih pokazao zanimanje za slamarsku radionicu?

Ove godine smo imali četiri polaznice – dvije iz okolice Zagreba, jednu iz Našica i jednu iz Pečuha. Sve su se prvi put susrele sa slamom, i rekla bih da im se to sviđelo. Obećale su da će doći i sljedeće godine kako bi naučile još više. U svakom slučaju, za-

nimanja za rad sa slamom uvijek ima.

Iza nas je i *Dužijanca* u Tavankutu, za koju ste izradili krunu od slame. Važno je istaknuti da ste jedina živuća slamarka koja ih izrađuje pa nam kažite kako se odlučujete za motive na njima?

Ova godina je godina kada Katolička Crkva obilježava 100 godina ukazanja Blažene Djevice Marije u Fatimi, što je bila okosnica i krune u Tavankutu, a bit će i inspiracija za krunu na subotičkoj *Dužijanci*. Inače za gradsku *Dužijancu* krune izrađujem otkako je umrla naša divna slamarka, teta Mara Ivković Ivandekić, a prvu krunu sam izradila 2007. godine. Što se tiče njene uloge u samoj manifestaciji, znamo da je misa zahvalnica središnji i najsvečaniji dio ovog događaja, bandaš i bandašica unose krunu u crkvu i ona se tijekom mise prinosi kao dar na oltar i to kao simbol zahvale za novo žito, odnosno kruh. Nakon *Dužijance* kruna dopiše u jednu od crkava Subotičke biskupije koje proslavljaju svoje dužijance.

Za desetak dana u Subotici će biti održana središnja žetvena svečanost *Dužijanca* u okviru koje će, kako je uobičajeno, slammarke HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta u predvorju Gradske kuće izložiti svoje radove od slame. Kakvo bude zanimanje posjetitelja i koliko je zapravo, po Vašem mišljenju, ova umjetnost komercijalizirana?

Ta izložba je jedan vrlo važan popratni događaj *Dužijance* i tijekom ta tri dana posjeti ju ogroman broj ljudi, i to po nekoliko puta. Slama jeste komercijalizirana, pogotovo su zanimljivi mali suveniri, koji se ponesu kao uspomena na ovu manifestaciju. To je već toliko rašireno, toliko ima novih ideja, stalno se rađaju nove, i mislim da je to baš dobro. Izrada tih predmeta je kombinacija dobrog i korisnog. Izrađuju se sa zadovoljstvom, a uz to se i malo zaradi, za razliku od slika za Koloniju, koje se izrađuju izričito iz ljubavi. U svakom slučaju, bolje je kupiti nešto od slame, što je autentično za naše područje i naš narod, nego suvenir od plastike.

I. Petrekanić Sić

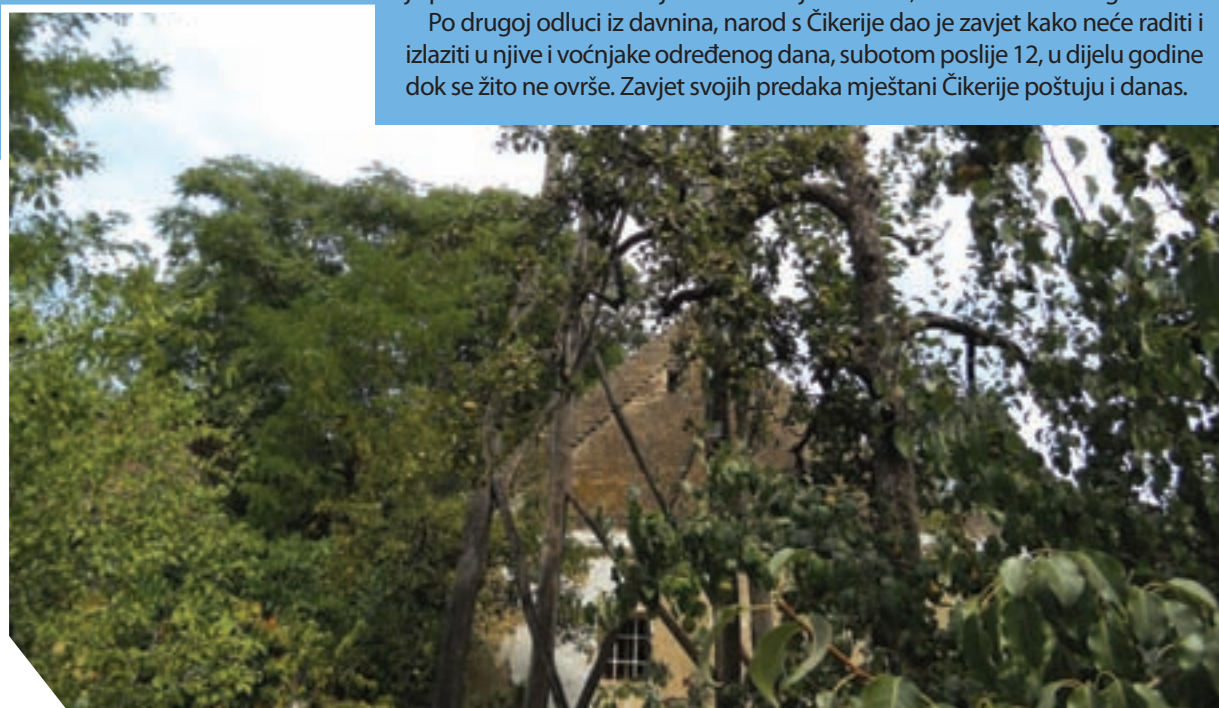
Zvono na Čikeriji

Na Čikeriji se na salašu **Mačkovićevih** desetljećima uzdiže zvono na drvenoj konstrukciji. Sve je još na istom mjestu, samo se zvuk ovog zvona ne čuje još od 90-ih godina prošlog stoljeća. Mještani će reći, tad je »svezana vrengija«, što podrazumijeva vezivanje i uklanjanje užeta za pokretanje zvona s tla. A malo tko bi se sad i usudio pokrenuti ga, kad se dugo ne koristi i neizvjesno je u kakvom je stanju drvena konstrukcija koja nosi zvono.

Zvono je važan toponim Čikerije, kao i križ preko puta, na kojem je zapisano kako ga je podigao »čikerijanski narod« 1868. godine. Nije poznato kad je zvono postavljeno, no svatko u ovom kraju zna predanje o njegovom nastajanju. U prošlim vremenima led je često »tuko« Čikeriju. Stradao bi rod na njivama i u voćnjacima, a narod je stalno strepio od nepogode i siromaštva. Dvije su važne odluke donijete, mada nije poznato je li se to dogodilo u isto vrijeme. Po jednoj je podignuto zvono visoko iznad salaša: »Zvonilo se tri puta svaki dan, liti u 5, 12 i 8 uveče, i kad naiđu ledonosni oblaci. Tačno se vidilo kako se oblak razbije od zvonjave, zato je zvono dignuto višlje« – ispričao je **Mirko Tumbas**, jedan od rijetkih mlađih ljudi koji je ostao u ovom kraju, gdje se i rodio, a prizore s gradonosnim oblacima pamti iz djetinjstva.

Zvonaru je plaćao svaki stanovnik Čikerije, jer je svima bilo stalo očuvati rod. Dobrovoljno su davali dio prinosa s imanja, dva puta godišnje, poneko je plaćao i novcem. Tako je bilo dok se još zvonilo, ali zvonara već dugo nema.

Po drugoj odluci iz davnina, narod s Čikerije dao je zavjet kako neće raditi i izlaziti u njive i voćjake određenog dana, subotom poslije 12, u dijelu godine dok se žito ne ovrše. Zavjet svojih predaka mještani Čikerije poštuju i danas.

Crna juha

Nekadašnja subotička pozorišna kavana

Rano ujutro, kada tek počinje svanjivati, volim popiti svoju prvu kavu, uz obaveznu prvu cigaretu. Svugdje je tišina, samo ptičice cvrkuću i u ovakvoj atmosferi volim razmišljati o raznoraznim stvarima. Naprimjer, usred ljeta smo, meteorolozi nam najavljuju paklene vrućine, a neki liječnici bi govorili da ono što ja ujutro radim nije baš u domeni zdravog života. U principu, slažem se s ovakvim mišljenjem, ali ako i u potpunosti »živim zdravo«, svakako ću umrijeti zdrav. Jer dosad svi ljudi su umrli, možda ću i ja, rekao bi stari engleski skeptik. No, da se vratimo kavi. Običaj pijenja kave kao civilizacijsku tečevinu u srednjem vijeku u naše krajeve donijeli su Turci. Postoje zapisi da je nakon pregovora s Turcima, ako su oni bili domaćini, na koncu poslužena crna juha (fekete leves), kako se to piće u to doba zvalo. Biljka kava, od čijeg se ploda spravlja istoimeno piće (arapski kahva) potječe s istoka, točnije iz Arabije (lat. *Coffea arabica*). Po priči, tamošnji pastiri su primijetili da njihove koze, kada pasu žbun kave, postaju živahnije, rekli bismo pokretnije (bar ovu priču sam ja čuo u djetinjstvu). U osnovnoj školi za užinu redovito smo dobijali kavu s mlijekom kao piće, uz kruh namazan margarinom ili džemom. Često smo dobijali i neki »žuti sir« čudnog okusa, koji nisu baš svi obožavali. Sada već znam da je taj engleski tip sira koji se zove »cheddar« bio dio pomoći iz Amerike (tzv. UNNRA) kao i tadašnja »kava« koja u suštini nije bila kava nego se dobijala prženjem zrna ječma, koje je samljeveno služilo za spravljanje surogata kave.

Kavana

Pijenje kave je postalo toliko popularno da su u XIX. stoljeću širom Austro-Ugarske monarhije redom otvarane kavana koje su postale mjesta okupljanja otmenijih građana, trgovaca ili bankara koji su u kavani imali i poslovne susrete. Pojedine kavana su postale mjesta sastajanja i mladih, često buntovnih umjetnika. U našem gradu na prekretnici vijekova bilo je nekoliko poznatih kavana. Najveća i najljepša bila je Gradska kavana, koja se nalazila u prizemlju Gradske kuće. Uvijek me hvata određena doza bijesa kada prolazim pored sadašnje *hamburgernice* koja

trenutačno radi u ovim prostorijama. No, i njena prethodnica, tzv. *Agros centar* je za mene bila prava blasfemija u odnosu na nekadašnju Gradsku kavanu. I danas mi nije jasno zašto nije rekonstruiran originalni interijer ove kave u kada su elementi u spremištima Gradske kuće u to vrijeme još postojali. Današnji tzv. kafići su samo blijeda sjena ovih naših nekadašnjih kavana. I dan-danas pijenje kave često je ritual po stanovima, kada se najčešće susreću grupe umirovljenika ili umirovljenica, koji se ne žele više viđati na javnim mjestima, često zbog skromnog kućnog proračuna. Upravo sam se sjetio jedog vica. Tri matrone svake nedjelje su se sastajale u stanu jedne od njih. Ovog puta na redu je bila Micika, koja je za svaki slučaj (znajući da je pomalo senilna) zapisala redoslijed posluživanja na jedan papirić: kolačići, nakon toga sok, na koncu kava. Naravno, kada su gošće stigle, pobrkala je redoslijed i tri puta poslužila kavu. Kada su njene drugarice otišle, jedna od njih je konstatala: »Vidiš kako je naša Micika postala senilna, uopće nam nije poslužila kavu!«. »Nije to ništa strašno. I meni se dogodilo, da slučajno ne zaboravim, na papir zapišem što trebam kupiti u prodavaonici, a potom papir ostavim doma«.

Stiže crna juha

Nakon brojnih pregovora s Turcima, u kojima često nije ispoštovano dogovoreno s turske strane, u mađarskom narodu rodila se izreka (kada će se dogoditi nešto loše ili lošije): »a sada će nam stići i crna juha«. U posljednje vrijeme ako u Beogradu tražite »tursku kafu ili kahvu«, odgovorit će vam da imaju samo »domaću«, spremljenu na isti način. Svi naši mediji, tiskani ili elektronički, »bruje« o inicijativi našeg novog Predsjednika da se započne unutarnji dijalog što da se uradi s jednom od pokrajina, koja se odlučila odvojiti od svoje države, 'oču reći da se uveliko osamostalila. Rezultat ovog »dijaloga« (?) valjda bi trebala biti osnova za buduće pregovore na kojima »međunarodni faktor« inzistira. Jedino što još ne znam jest hoće li pregovarači po dobrom starom običaju na koncu razgovora popiti i (tursku) crnu juhu ili samo običnu espresso kavu s mlijekom ili bez?

Koje su knjige najvrjednije?

Literatura psihološko-duhovno-teološkog tipa

Kristina Dragišić,
Srijemska Mitrovica

Sve knjige imaju svoju nemjerljivu vrijednost jer razvijaju imaginaciju, obogaćuju rječnik i šire vidike čitatelja. Bit ću slobodna dati svoju skromnu preporuku: Sveto pismo, *Put kojim se ređe ide*, **Scott Peck**, *Gradinar*, **Rabindranath Tagore**, *Koliba*, **V. P. Yuong**, *Svjesnost*, **Anthony de Mello**. Volim literaturu koja je angažirana u psihološko-duhovno-teološkom smislu i njima prilikom izbora dajem prednost. Takvo je Sveto pismo. Tu knjigu čovjek ne može pročitati, već da čitajući raste godinama, te da mu ona govori kroz desetljeća. Zbog toga je za mene najvrjednija. Volim i prozu i poeziju, jer su naš intelekt i naša duša tako sazdani i imaju svoj epski i lirski aspekt, odnosno muški i ženski aspekt. Također, mnogo volim čitati romane **Ive Andrića**, **Meše Selimovića**, **Paula Coelhoa**. Sve su to djela koja ispunjavaju moje srce i dušu u trenucima slobodnog vremena koje, po mom mišljenju, svaki čovjek treba izdvojiti kako bi pročitao lijepu i korisnu pisanu riječ. Knjiga oplemenjuje, proširuje čovjekove vidike i posjeduje, svaka na svoj način, veliku vrijednost. Ja bih ipak, osim svih djela koje volim čitati, na prvo mjesto stavila Sveto pismo, a isto bih preporučila svima. Jer snaga i vrijednost Svetog pisma je nemjerljiva.

S. D.

Knjige od kojih nikada ne odlazimo

Žana Gnjatović,
Sombor

Uopisu posla mi je ljudima preporučivati knjige. Kao netko tko radi u gradskoj knjižnici, imam pristup mnogim naslovima ali i priliku na drugačiji način sagledati vrijednost knjiga. S te profesionalne strane, naravno, posebnu vrijednost za mene ima stara i rijetka knjiga. Taj fond mi je uvijek mističan i interesantan. Često su nam vrijedne i one knjige do kojih teško dolazimo. Dalje, razmišljajući kao netko tko se stručno usavršava i čije dijete studira biokemiju, posebnu vrijednost pridajem naslovima stručne tematike. Na kraju, kada saberem sve segmente, najvrjednije su one knjige koje ostave poseban dojam, kroz koje proživimo i koje nas promijene. Pravi sam knjiški moljac, ali postoje ta četiri naslova koja uvijek ističem, kojima se uvijek vraćam i kojima pridajem posebnu važnost. Prvi od njih je svrstan i u najznačajnije romane u povijesti pisane riječi i to je roman *Uliks* kojeg je napisao **James Youce**. Sljedeći na popisu mi je *Muzej prepiske*, autora **Shauna Ashera**, sastavljen od preko stotinu izuzetno neobičnih, zabavnih i inspirativnih pisama, a nastao je kao posljedica postojanja popularne veb-stranice virtualnog Muzeja prepiske koju je posjetilo više od sedamdeset milijuna ljudi. Posebno mjesto zauzima roman **Umberta Eca** *Ime ruže*, knjiga koja preobražava, koja obuzima i koja zamjenjuje našu stvarnost. I na kraju, očekivano ili ne, *Mali princ* **Antoinea de Saint-Exupéryja**, za koji nema potrebe da navodim posebna obrazloženja.

G. K.

Vrijedna je svaka dobra knjiga

Tamara Đanić,
Sonta

Do udaje, odnosno do rođenja sina **Alekseja**, čitala sam puno. Žanrovima nisam bila opterećena, jedno vrijeme čitanje mi je bilo opsesija, pa sam gutala sve što bi mi došlo do ruku. Najviše sam čitala knjige po preporukama prijatelja i prijateljica. Ne moram ni napominjati, pročitala sam i cjelokupnu osnovnoškolsku i srednjoškolsku lektiru. Sklonija od ostalih bila sam **Agathi Christie** i **Paulu Coelho**. Pročitala sam njihov skoro cjelokupni opus. Nezaboravna su mi Agathina djela *Ubojstvo u Orijent ekspresu*, *Smrt na Nilu* i *Deset malih crnaca*, a od Coelhoa *Alkemičar*, *Anđeo čuvar* i *Pobjednik je sam*. Ovisno o raspoloženju, znala bih se zadubiti i u poeziju. Tu su mi **Jese-njin** i **Prevert** bili najomiljeniji. I sada su, ali jednostavno, od obiteljskih obveza baš i nemam vremena za čitanje. Aleksej i naša dvomjesečna prinova, **Anastazija**, kreiraju sve moje planove. O knjigama sada razmišljam malo drugačije nego prije. Istina, lijepo je čitati sve što sam ranije čitala, te knjige itekako znaju uzburkati emocije, ali u budućnosti, kad mi se budu malo smanjile obiteljske obveze, namjeravam se posvetiti jednom žanru kojega sam posve zanemarila, a danas mislim da je i najvrjedniji. Upravo na stranama *Hrvatske riječi* pročitala sam dosta reportaža i izvješća o predstavljanjima knjiga s tematikom naše bogate povijesne, etno i jezične zaostavštine. To me je duboko zaintrigiralo i natjeralo na razmišljanje o našima korijenima.

I. A.

Predstavljamo sponzore nagradne igre:

Tihijana Daraboš, vlasnica caffe slastičarne *Daraboš nova*

SLASTIČARSTVO – kreativan i zanimljiv posao

Privatna, poslovna ili obiteljska slavlja često ne mogu proći bez torti ili finih pogačica iz *Daraboša*. Iako je firma *Daraboš* u Subotici već pedesetak godina poznata kao pekarska radionica, ovdje je riječ o caffe slastičarni *Daraboš nova*, jedinom takvom prostoru u gradu. *Daraboš nova*, caffe slastičarna koja se pruža na dvije ulice, Petra Drapšina i Matije Gupca, tijekom godina na ovoj lokaciji je postala prepoznatljiva po svojoj ponudi. Osim kolača i torti, ovdje se mogu kupiti i palačinke, sendviči, slana i slatka peciva i drugi pekarski proizvodi za slavlja.

Također se mogu naći pite s mesom, krumpirom, šunkom i gljivama, špinatom, a asortiman od tridesetak vrsta torti se povremeno obogaćuje novima. Ova ugostiteljska radnja, koja radi svakog dana od 6 do 21 i 30, postoji 11 godina. Prvobitni prostor *Daraboš nove* je proširivan, a u ljetnoj sezoni se uvijek nešto i renovira. *Daraboš nova* zapošljava oko 40 ljudi, od kojih dio radi u proizvodnji u sklopu radnje. Brigu o svim zaposlenima, o proizvodnji slastica i pekarskih proizvoda, o novim proizvodima, o održavanju i renoviranju objekta vodi vlasnica ugostiteljske radnje *Daraboš nova* **Tihijana Daraboš**. Tihijana je završila ugostiteljsku školu, smjer slastičar, a nakon desetak godina posvećenih odgoju djece i obitelji, odlučila je početi se baviti onim za što se školovala. Tako polako započinje svoj život caffe slastičarna *Daraboš nova*.

Tradicionalne i moderne torte

»Krenuli smo s tradicionalnim receptima torti koje su popularne ovdje kod nas, u Subotici. Međutim, sada u ponudi imamo

i neke modernije vrste poput *cheesecake* ili *black fantasy*, jer njih traži mlađi naraštaj. Svakako, i nadalje se držimo naših tradicionalnih recepata poput doboš torte«, kaže Tihijana Daraboš. »Kada neku tortu pravimo prvi put, napravimo je po receptu. Tada slijedi korigiranje recepta, pa prije nego što dobije konačni ukus i izgled, barem desetak puta se pravi uz uvijek nove korekcije. Kada ocijenimo da je to ono što želimo, tada nova torta može doći u prodaju«, pojašnjava Tihijana koja osobno korigira recepte.

Jedan od popularnih vlastitih proizvoda slastičarne *Daraboš nova*, svojevrsni njezin zaštitni znak, je *šnit*. To je proizvod koji je osmislila sama vlasnica, a riječ je o torti od oko 12 šnita upakiranoj u plastičnu ambalažu. To je proizvod koji se, osim velikih i srednjih torti, najviše prodaje, kaže Tihijana. »S ovim proizvodom

smo krenuli sasvim slučajno. Na nekom sajmu sam zapazila takvu ambalažu i tada mi se ideja sklopila u glavi. Zamislila sam gotov proizvod te mi se tako nešto učinilo praktičnim i pristupačnim. *Šnit* je zamišljen kao desert za svaki dan, koji će se u svakom trenutku moći kupiti u radnji bez prethodnog naručivanja. Krenuli smo s tom ponudom i pokazalo se kao dobro, a taj proizvod je i najviše zaživio«, kaže Tihijana Daraboš.

Mjesto susreta i zadovoljstva

Kako sama tvrdi, za Tihijanu je slastičarstvo vrlo kreativan i zanimljiv posao, a ideje za nove proizvode dolaze na razne načine. Ako joj se nešto učini interesantnim, pokuša skinuti recept s interneta, a također se trudi usavršiti sve postojeće proizvode.

»Ljudi dolaze i zadovoljni su. Često se mladi ovdje okupljaju za rođendane. Ponekad rezerviraju 20-ak mjesta na sat ili dva pa imamo dosta velike gužve.«

O ukusima i izgledu torti i kolača se može informirati na mrežnoj stranici caffe slastičarne *Daraboš nova*, www.darabosnova.rs. Tu su svečane torte, dječje, a slastičarna izlazi u susret i posebnim zahtjevima poput torti za dijabetičare ili torti s posebnim sastojcima. *Daraboš* nastoji izlaziti u susret kupcima, osobito što se tiče vizualnog izgleda slastica. Važno je spomenuti i da je firma ostvarila dobru suradnju s domom za napuštenu djecu *Kolevka*. Također, na facebook stranici se mogu vidjeti svi dosadašnji slatki uradci ove ugostiteljske radnje.

Nela Skenderović

Krađe i napadi na subotičkim grobljima

Zaštitita vječnog počivališta

– NEMOGUĆA MISIJA?

Skrnavljenje grobnih mjesta, krađa cvijeća i ostalih predmeta, te otimanje torbi i drugih vrijednosti od posjetitelja počivališta pokojnika pojava je koja je zastupljena dugi niz godina i koju je gotovo nemoguće iskorijeniti. Groblje je mjesto koje mnogi posjećuju, ne samo kako bi obišli grobove svojih najmilijih već kako bi se prošetali u miru i naravno bez straha za svoju i sigurnost vlastite imovine. Nažalost, u mnogim slučajevima to je nemoguće.

Nedostaju čuvari groblja

Postojanje ovog dugogodišnjeg i teško rješivog problema potvrdio je za naš tjednik stalni đakon župne zajednice svete Terezije Avilske **Ferenc Sotanyi**, koji je, među ostalim, odgovoran i za crkveni dio Bajskog groblja kojim imovinski raspolaže spomenuta rimokatolička župa.

Groblje je, podsjeća on, otvoreno tijekom dana i u njega mogu ući svi. Od onih koji obilaze grobna mjesta svojih pokojnika do onih koji nemaju nekog posebnog razloga boraviti tamo. A te druge nitko nema pravo pitati zašto su tamo i što rade, jedino ih se može pozvati na odgovornost ukoliko ih se uhvati na djelu.

»Tako da je to stalna prijetnja od strane onih koji ulaze s namjerom da vrebaju starije, bespomoćne osobe, koje su lak plijen za otimače i kradljivce. Tu su i oni koji, skoro profesionalno, uzimaju svježe cvijeće i bukete i, kako se priča, odnose ga cvjećarima radi ponovne prodaje. Krađu se i ukrasni predmeti od obojenog metala, kandelaberi, držači svijeća, pa čak i slova sa spomenika«, navodi Sotanyi.

Župa svete Terezije Avilske ima potpisan ekskluzivni ugovor s Privatnim pogrebnim poduzećem *Funero* koje je zaduženo za

održavanje crkvenog dijela Bajskog groblja (čišćenje, košenje trave, odnošenje smeća i dr.), te poslove oko pokopa. Međutim, prema riječima Sotanyija, nema ljudi koji bi se bavili osiguranjem samoga groblja. Tek kada se dogodi neki incident ili krađa, može se računati na povremeno prisustvo i dežuranje policijskih patrولا, koje potom ili nađu ili ne nađu krivce. Župa je imala ponudu od privatnih poduzeća koja se bave osiguranjem prostora, ali cijena za to je previsoka i prelazi materijalne mogućnosti župe.

Oštrije mjere protiv lopova

Tehnički direktor *Funera* **Iván Péjity** kaže kako ove godine nije bilo nijedne krađe, barem ne prijavljene, a sve to zahvaljujući dvojici radnika ovog poduzeća koji tijekom dana borave na groblju i jednog čuvara koji je tamo noću. Kapije se zatvaraju čim se smrači, a otvaraju oko 6-6,30. Izgleda da je primijećeno da se više pazi na sigurnost groblja, smatra on, što ranije nije bio slučaj zbog nedostatka ljudstva.

Péjity naglašava kako je inače veoma teško dobro zaštititi jednu takvu veliku i nepreglednu površinu kakvo je groblje. Čak i da se angažira veći broj čuvara, što je nemoguće zbog nedostatka materijalnih sredstava, na groblju se vrlo lako može sakriti i prosto je nemoguće nadgledati svaki njegov kutak.

»S druge strane, ukoliko se netko i uhvati na djelu, radnici na groblju pozovu policiju i bio je slučaj da ga odvedu, i nakon pola sata on se vrati i maše nam da ga vidimo da je opet tu. Također, jednom smo uhvatili lopova koji je obio vozilo ispred groblja, pozvali smo policiju, oni su došli i rekli nam da ne mogu ništa jer vlasnik vozila nije podigao kaznenu prijavu protiv lopova. Ako

se čak i zapazi da netko uzima cvijeće s grobnice, nemoguće je dokazati da to cvijeće nije njegovo», pojašnjava problem Péjity, dodajući kako se najviše krađu cvijeće, slova i ostali ukrasi od mesinga.

Budući da je groblje javna površina, za sigurnost građana i imovine na njoj trebala bi biti zadužena policija, kaže Iván Péjity i ističe da bi se protiv počinitelja kaznenih djela krađe i sknavljenja grobova trebale provesti oštrije mjere, kakve nisu propisane sadašnjim zakonom.

Sociološki problem

Javno komunalno poduzeće *Pogrebno* nadležno je za gradski dio Bajskog groblja, te za ostala subotička groblja, i, iako u opisu njegovog posla nije zaštita imovine, oštećeni građani se mogu obratiti u centralu poduzeća, gdje će im objasniti što im je dalje činiti.

Kako ističe direktorica JKP-a *Pogrebno* **Vesna Prčić**, poduzeće, nažalost, nijednom svojom aktivnošću ne može umanjiti problem, koji se obično intenzivira početkom godine i neposredno pred vjerske blagdane.

»Ono što pokušavamo, to je da povećanom prisutnošću na groblju smanjimo mogućnost oštećenja. Naime, radi se o tome da je mali problem ukoliko se ukrade cvijeće, ali je problem velik ako se ukradu mesingani ili brončani dijelovi sa spomenika, jer u tom slučaju nastaje izravna šteta. Posljednjih godinu dana, uvjetno rečeno, je nešto umanjen broj krađa, ali možda to treba promatrati i tako da ljudi više ne postavljaju tako vrijedne dijelove nadgrobnih spomenika, već ih daju izraditi od kamena, i na taj način čuvaju ustvari svoju imovinu.«

Glavna zadaća *Pogrebnog* je, kako dodaje, da oštećenim građanima objasni što im je činiti, ili ukoliko iz samog poduzeća primijete da je došlo do neke štete (tu se ne misli na ukradeno cvijeće, već na dijelove nadgrobnih spomenika koji su otkinuti pa je time nanesena šteta), kontaktiraju korisnika i upućuju ga na nadležnu policijsku upravu kako bi podnio odštetni zahtjev, u početku protiv NN počinitelja.

»Međutim, tu se načelno završava ta minorna pomoć koju je *Pogrebno* u mogućnosti pružiti, jer je dalje sve u kontaktu između korisnika, policije, tužiteljstva i eventualno otkrivenog počinitelja«, kaže Vesna Prčić i dodaje kako je u pitanju jedan sociološki problem, jer »i ljudi često na tržnici kupe jeftinije cvijeće, ne razmišljajući je li ono možda već negdje bilo, ili je jednostavnije kupiti neki dio kod preprodavca i namontirati ga na spomenik, nego ga kupiti kod kamenoresca. Unatrag više od deset godina bila je akcija da se pokuša nešto uraditi angažiranjem tržišne inspekcije, svih livaca koji izlivaju te dijelove, ali se nažalost nije postiglo mnogo. Malo se smanjio intenzitet krađa i onda se opet nastavio.«

Što može komunalni inspektor?

»U dosadašnjoj praksi Služba za inspekcijsko-nadzorne poslove nije imala slučaj da su građani prijavljivali slučajeve sknavljenja grobnih mjesta. Kada se to dogodi, građani, po našem saznanju, takav slučaj prijave tijelu Ministarstva unutarnjih poslova – Policijskoj upravi Subotica, koja postupa u skladu s pravilima službe«, kaže komunalni inspektor **Danilo Čabrić**.

Kako dodaje, u slučaju da građani sknavljenje prijave Tajništvu za inspekcijsko-nadzorne poslove, budući da je u trenutku prijave šteta već nastala, Služba za inspekcijsko-nadzorne poslove može podnijeti nadležnom tijelu kaznenu prijavu protiv NN osobe.

U okviru Tajništva za inspekcijsko-nadzorne poslove, Služba za inspekcijsko nadzorne-poslove obavlja kontrolu provođenja Odluke o pokopu i grobljima (»Sl. list Grada Subotica«, br. 16/16), koja u skladu sa zakonom uređuje način pokopa umrlih, određuje i stavlja izvan upotrebe groblja, uređivanje i održavanje groblja i objekata koji se nalaze u okviru groblja na teritoriju Grada Subotice. Isto tako, odlukom se, u skladu sa zakonom, uređuju i propisuju uvjeti i način obavljanja komunalne djelatnosti upravljanja grobljima i obavljanje pogrebnih usluga na teritoriju Grada, prava i obveze korisnika i vršitelja ove komunalne djelatnosti te način vršenja nadzora nad njenim obavljanjem. S obzirom na navedeno, odluka u članku 63., stavak 1., točka 5. u zabranama navodi da je na grobljima zabranjeno »gaženje, prljanje i sknavljenje grobnih mjesta«. S tim u vezi, u članku 74., stavak 1., točka 5. određuje se da komunalni inspektor može izdati prekršajni nalog fizičkoj osobi u iznosu od 5.000 dinara »ako gazi, prlja i sknavi grobna mjesta«, pod uvjetom da počinitelja prekšaja zatekne u činjenju, pojašnjava Čabrić.

Rasvijetljeno 12 kaznenih djela

U povodu ove teme kontaktirali smo i Policijsku upravu u Subotici iz koje nam je stigao odgovor kako pripadnici Ministarstva unutarnjih poslova u našem gradu redovito, kroz sve vidove policijskih djelatnosti, operativno i preventivno, pokrivaju sva groblja na području Grada Subotice. Budući da je površina ovih groblja veoma velika, ističu kako bi njihovoj boljoj sigurnosti i očuvanju pridonijelo postavljanje odgovarajuće zaštitne ograde, boljeg osvijetljenja i angažiranje zaštitara.

»Sagledavajući analitičke podatke za 2016. i prvih šest mjeseci ove godine, utvrđeno je da je na području Subotice registrirano ukupno 26 kaznenih djela izvršenih na grobljima. Aktivnošću policijskih službenika rasvijetljeno je 12 kaznenih djela. Ukoliko građani uoče kazneno djelo i zateknu njegovog počinitelja, potrebno je da odmah obavijeste policiju na broj telefona 192, koja će u najkraćem vremenu izaći na mjesto događaja i poduzeti mjere i aktivnosti u skladu sa Zakonom«, navode iz Policijske uprave u Subotici.

Kako dodaju, policijski službenici će, po službenoj dužnosti, podnijeti kaznenu prijavu nadležnom tužiteljstvu ukoliko je izvršenjem kaznenog djela nastala materijalna šteta veća od 5.000 dinara. Oštećena fizička ili pravna osoba može podnijeti privatnu tužbu nadležnom sudu za štetu manju od navedenog iznosa.

Na kraju ovog teksta trebao bi stajati i neki zaključak. Svi sugovornici slažu se barem u dvije stvari, a to su da problem osobne i sigurnosti imovine na grobljima postoji i da bi se trebalo poraditi na većoj zaštiti subotičkih groblja. Ne zalazeći u pitanje u čijoj bi to nadležnosti trebalo biti, činjenica je da podizanje mjera zaštite košta. A što ako nema novca za to? Doista bi bilo tužno i tragično pomisliti da je odgovor na ovo pitanje naslov ovog teksta.

Ivana Petrekanić Sić

Monoštorska priča o plavoj vrani

PTICA koja je nestala

Specijalni rezervat prirode Gornje Podunavlje stanište je velikog broja biljnih i životinjskih vrsta i odlikuje ga izuzetna biološka raznolikost. U rezervatu živi 51 vrsta sisavaca, 280 vrsta ptica, 50 vrsta riba, 11 vrsta vodozemaca, stotine vrsta kukaca a zastupljena je i vodena, močvarna, livadska i šumska vegetacija. Mnoge priče o biljnom i životinjskom svijetu u ovom jedinstvenom poplavnom području su ispričane i napisane. Ali mi smo pronašli još jednu novu, zanimljivu priču. Priču o plavoj vrani, koja je nekada naseljavala šumu Kozara. Tu priču ispričao

nam je **Stipan Kaplar** koji je desetljeća proveo u lovištu šume Kozara, a do njega i ove priče nas je doveo predsjednik KUD-a Hrvata **Bodrog Željko Šeremešić**. Naš domaćin dočekao nas je spreman za priču.

Izgubljena staništa

Zanimljiva storija o plavoj vrani počinje pričom o tome kako je nekada izgledala šuma Kozara, koja je dio Specijalnog rezervata prirode Gornje Podunavlje i obuhvaća prostor od Monoštora do puta Sombor – Beždan. Bila je to nekada šuma tvrdih lišćara. Tu šumu naseljavala je plava vrana.

»U okolici te šume bilo je pašnjaka, livada, neobrađenog zemljišta i ujutru i popodne moglo se u jednom jatu vidjeti i po dvadesetak ovih vrana. Na tim livadama hranile su se kukcima, a najomiljeniji su im bili skakavci. Bilo je to prije masovne uporabe pesticida, pa je skakavaca u prirodi bilo mnogo. U tom dijelu ne samo da se hranila, već se u šumi Kozara i gnijezdila. A tu plava vrana ima sličnosti s kukavicom, jer se gnijezdila u tuđim gnijezdima. Plava vrana ime je koje joj je dao narod, a njen službeni naziv je zlatovrana, ali je zovu još i smrdivrana, jer je u tuđim leglima ubijala mlade, pa se iz tih gnijezda širio neugodan miris. Ženka je obično snela 4, 5, 6 jaja, ležala na njima 17 do 20 dana, a mladi su iz gnijezda izlazili poslije mjesec dana«, priča Stipan Kaplar i priču na kratko prekida da bi pokazao da se plava vrana nalazi i u knjizi *Fauna Europe* i u čuvenim **Bremovim** knjigama.

Zlatovrana ili plava vrana živi na prostorima srednje i južne Španjolske, južne Francuske, srednje i južne Italije, naseljava i prostor od srednje Europe prema istoku. Nekada je naseljavala i dio Rusije i Finsku, a bilo ju je i na prostorima prema Japanu. Stanište su joj otvoreni prostori sa starim stablima, prije svega hrasta i bukve. Prehranjuje se velikim kukcima kao što su skakavci i cvrčci. Njeno stanište bila je i šuma Kozara sve do 60-ih godina prošlog stoljeća kada je posječeno oko 1.300 hektara stare šume tvrdih lišćara hrasta i cera. S tim se poklopila sve masovnija uporaba pesticida što je utjecalo na smanjenje kukaca, a polako su nestajale i livade i pašnjaci. Sve to skupa utjecalo je na to da s ovih prostora polako nestanu i plave vrane.

Povratak na stara staništa?

Stipan Kaplar kaže da od 1976. godine nije na nekadašnjem staništu vidio ni jednu plavu vranu. Poslije skoro pol stoljeća pla-

Karakteristike

va vrana se sada izgleda ponovno vraća u okolicu Monoštora, jer ima onih koji tvrde da su je vidjeli. Je li razlog tomu ponovna pojava skakavaca kojih opet ima na ovim prostorima, ili je razlog prenaseljenost plave vrane na nekim drugim terenima ili nešto treće, naš sugovornik ne može reći, ali ne očekuje da će populacija plave vrane ikada više biti brojna kao što je bila do početka 60-ih godina prošlog stoljeća.

»Mnogi nikada nisu niti čuli, a kamoli vidjeli plavu vranu. Oni stariji ipak znaju za tu pticu, posebice lovci koji su je lovili zbog njenog šarenog perja, jer su njenim krilom kitili svoje lovačke šešire«, kaže naš sugovornik.

Da bi priča o plavoj vrani bila ilustrirana i fotografijom plave vrane, ponovno se postarao Željko Šeremešić, koji je u Monošturu pronašao jedan primjerak ove ptice preparirane prije nekoliko desetljeća. Primjerak preparirane plave vrane je usprkos desetljećima ostao očuvan, pa se jasno vidi prepoznatljiva plava boja ove ptice po čemu je u narodu i dobila ime.

Zlatovrana ugrožena i u Hrvatskoj

Zlatovrana (*Coracias garrulus*) je kritično ugrožena ptičja vrsta u Hrvatskoj čija se ukupna hrvatska populacija procjenjuje na manje od 20 parova. Nalazi se na popisu *Crvene knjige ugroženih ptica Hrvatske*, iako je zaštićena Zakonom o zaštiti prirode i međunarodnim propisima (Bernska konvencija, Bonška konvencija, Direktiva o pticama). No, populacija zlatovrane nije smanjena samo u Hrvatskoj i Srbiji, jer je u mnogim europskim zemljama u drugoj polovici XX. stoljeća zabilježen dramatičan pad populacije zlatovrane. Intenziviranje poljoprivrede, povećana upotre-

Zlatovrana je srednje velika i lako prepoznatljiva ptica zbog svojih jarkih boja. Glava i tijelo tirkizno su plave boje, leđa smeđa s tamnim završecima krila. Noge su kratke, a kljun jak kako bi lakše mogla loviti kukce i ostalu hranu koju vrebna na golom ili slabo pokrivenom tlu obraslom niskim biljem. Preferira otvorena, sunčana staništa s rastrkanim starim stablima. Plijevn vrebna motreći tlo uglavnom sa žica dalekovoda, iznad oranica ili kratke vegetacije jer takva staništa omogućuju lako uočavanje i hvatanje omiljenog plijena, velikih kukaca... Dupljašica je, gnijezdi se u šuplinama drveća ili u dupljama drugih vrsta ptica. Za gniježđenje su joj potrebne velike duplje kakvih danas u prirodi ima vrlo malo. Selica je, pristiže u naše krajeve početkom svibnja, a odlazi na zimovanje u Afriku u kolovozu ili rujnu.

ba pesticida, uklanjanje starih stabala s dupljama, lov i krivolov, glavni su razlozi ugroženosti ove izrazito lijepe i rijetke ptice.

U Hrvatskoj se do sedamdesetih godina XX. stoljeća zlatovrana gnijezdila diljem panonske Hrvatske, dok je u priobalju zabilježena samo u Ravnim kotarima. Danas je zlatovrana nestala s gnijezdilišta u panonskoj Hrvatskoj i svela se na malobrojnu i vrlo osjetljivu populaciju u Ravnim kotarima.

U Hrvatskoj je u tijeku projekt *Zlatovrana – povratak s ruba* kojeg provodi Zavod za ornitologiju Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti.

Zlata Vasiljević

Zahvalnost Pejačevićima za razvoj grada

Povijesni podaci govore da je Ruma danas urbani grad zahvaljujući obitelji Pejačević, točnije baronu **Marku Aleksandru Pejačeviću**, koji je početkom XVII. stoljeća odlučio osnovati novu Rumu (u blizina sela Rume), kao sjedište svog

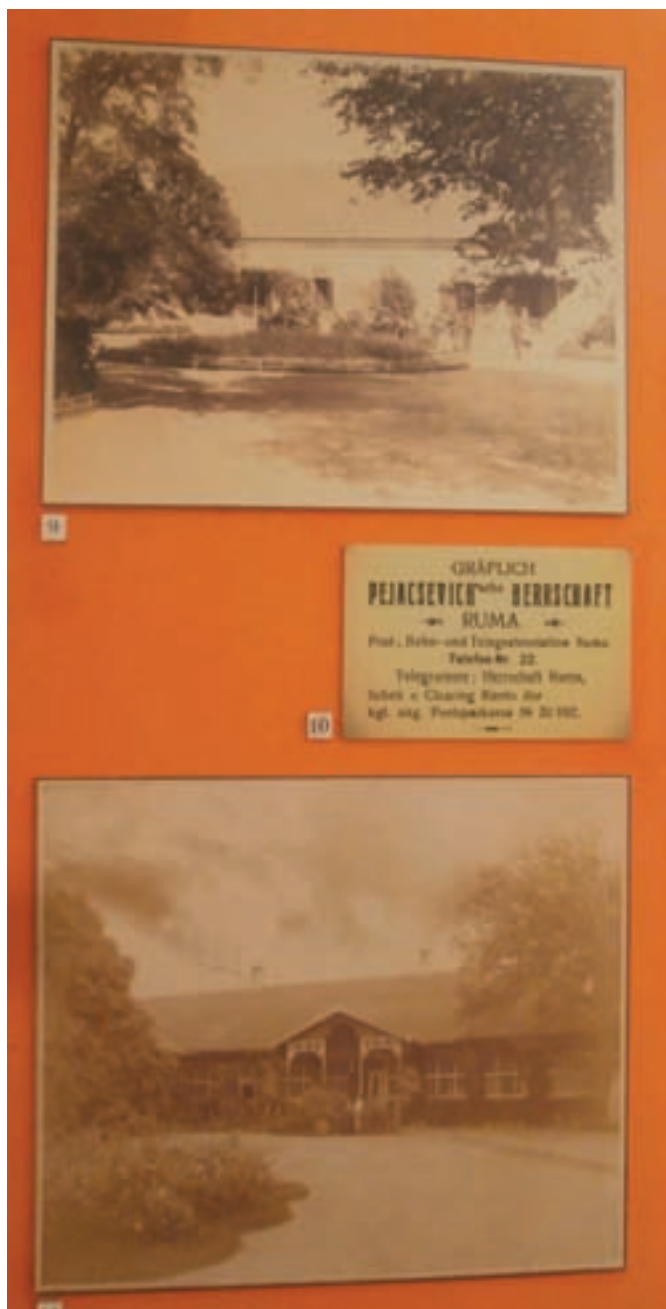
imanja. Carskom poveljom od 1747. godine, Nova Ruma tada dobiva status trgovišta s pravom održavanja vašara, a 1749. godine Pejačević je s rumskom općinom sklopio ugovor *Slobodnicu*, kojom je Ruma postala privilegirano trgovište. U Zavičajnom muzeju u Rumi, koji je smješten u objektu obitelji Pejačević, čuvaju se predmeti i reprodukcije portreta rumsko-retfalačke loze, ostali kao dio naslijeđa obitelji Pejačević. Prije nekoliko godina, u sklopu međunarodne suradnje Muzeja likovne umjetnosti u Osijeku i Zavičajnog muzeja, organizirana je izložba na kojoj su prikazani predmeti obitelji Pejačević koji su u vlasništvu Muzeja likovne umjetnosti i u zbirci obitelji **Clary-Aldringen** u Salzburgu. Značaj Pejačevića za ovaj grad u Srijemu je višestruk, a kao jedan od važnih povjesničari ističu da je Ruma upravo zahvaljujući ovoj obitelji vremenom postala višenacionalna sredina, gdje su osim Srba i Nijemaca, Pejačevići doseljavali i druge narode: Mađare, Hrvate, a kasnije i Židove.

Trgovište

Na posjedu pored Male Rume baron Marko Pejačević je 1746. godine počeo izgradnju sadašnje Rume: »Prema ideji i planu baruna Marka Pejačevića izrađen je urbanistički plan grada. Zahvaljujući njemu ona je danas novije naselje za razliku od Srijemske Mitrovice koja potječe iz starog vremena i koja nema planske rađene blokove kao Ruma. Početkom izgradnje, u Rumu dolaze i njeni novi stanovnici iz Jarka koji dolaze kako ne bi pripali vojnoj vlasti. Zatim dolaze Nijemci i Hrvati i ovdje se počinje zasnivati jedno multinacionalno naselje«, kaže ravnateljica Zavičajnog muzeja **Snežana Janković**, dodajući: »Ubrzo se Ruma počinje razvijati zahvaljujući što je baron Marko uspio kod **Marije Terezije** izdejstvovati privilegij održavanja godišnjeg sajma dva puta, a kasnije i četiri puta. U to vrijeme bilo je značajno ono mjesto gdje se održavaju sajmovi. Zato se za Rumu znalo da je značajno trgovište u koje već stoljećima dolaze tisuće i tisuće ljudi iz raznih krajeva Srbije i susjednih zemalja, na tradicionalni vašar koji se danas održava jednom mjesečno.«

Nekoliko značajnih objekata koji i danas postoje u Rumi zadužbina su upravo ove obitelji:

»I naša zgrada muzeja zadužbina je Pejačevića. Osnivač našeg grada Marko Pejačević ostavio je u svojoj oporuci zavjet svom nasljedniku, sinovcu **Josipu Pejačeviću**, kome su ostali posjedi u Rumi, da osnuje jednu školu koju bi pohađala sva djeca i njemačke i srpske i hrvatske nacionalnosti. Prije toga djeca su pohađala škole koje su postojale samo pri crkvama. Također, ostavio je jedan pozamašan fond za tu namjenu. Ali njegov si-

U listopadu tekuće godine, tradicionalna manifestacija Rumski vašar obilježiće 270 godina od osnutka, točnije od 1747. godine kada je Ruma po prvi puta dobila privilegij od Marije Terezije i od kada je svrstana u red slobodnih trgovišta. Pored ostalih institucija, Zavičajni muzej u Rumi, ima u planu kroz razne radionice i izložbe obilježiti ovaj značajan jubilej.

novac Josip nije puno žurio s izgradnjom. Nakon reakcije Marije Terezije i carskog ureda, 1772. krenulo se s izgradnjom škole, koja je danas zgrada Zavičajnog muzeja u Rumi. Tu je nekada radila franjevačka gimnazija koju su pohađala djeca svih nacija. Kasnije je pretvorena u opću pučku školu, zatim osnovnu školu, a u novije vrijeme školu učenika u privredi. Muzej se u ovu zgradu uselio 1963. godine i prvobitno je dijelio prostorije sa školom, sve do 1986. kada je iz ovog objekta izašla muzička škola.

Zahvalnost za prvobitni izgled grba Rume Rumljani duguju Marku Pejačeviću koji ga je osmislio i izradio. On na sebi ima dupli križ, tri potoka koja se nalaze u mrkom polju (simbol plodne oranice), krunu koja simbolizira Habsburšku monarhiju, kao i slova I.H.S.E.O.R. (in hoc Signo evadet oppidum Rumma).

Uspjeh i u poljoprivredi

Zahvaljujući Pejačevićima, početkom XIX. stoljeća u Rumi je ustanovljeno moderno poljoprivredno imanje Petrov dvor:

»Osim povijesnog značaja za Rumu, obitelj Pejačević dala je veliki doprinos i u sferi poljoprivrede, s obzirom na to da se Ruma u to vrijeme razvijala kao trgovište, a zahvaljujući specifičnom položaju grada na plodnoj srijemskoj oranici, Ruma se razvijala i kao poljoprivredni kraj. Markovi nasljednici imali su vlastelinstvo u današnjem prostoru Tehničke škole u Rumi, tzv. Petrov dvor koji je dobio naziv po Petru Pejačeviću. Na tom vlastelinstvu Pejačevići su imali veliko poljoprivredno dobro gdje su selektirali, u suradnji s eminentnim stručnjacima, važne poljoprivredne kulture. Poznati kukuruz *žuti zuban*, zatim ovcu *cigaju*, a u tom vlastelinstvu izolirana je i jedna štetočina šećerne repe, koja je nosila naziv *rumis aficus*.«

O tome koliko Srijemci danas znaju o povijesnom značaju Pejačevića u razvoju Rume ravnateljica kaže:

»Ljudi koji se bave istraživanjem prošlosti, kako povijesti tako i razvitka poljoprivrede, sigurno dosta toga znaju o toj obitelji. Za širu javnost ne mogu reći pouzdano. Naša ustanova često organizira izložbe čija je tematika upravo doprinos Pejačevića, kako za razvoj samog grada, tako i za razvoj poljoprivrede, a stalno su izloženi i predmeti koji su doneseni s njihovog dvora. Tako da smatram da svatko tko prati naš rad i naše izložbe, ako prethodno nije znao o njihovom doprinosu u našem gradu, imao je mogućnosti dosta saznati o povijesnoj ulozi Pejačevića u razvoju rumske općine, kako u kulturnom, tako i u gospodarskom i poljoprivrednom smislu«, ističe na kraju razgovora Snežana Janković.

Suzana Darabašić

Tjedan u Srijemu

Veliki ulog – mala cijena

Pšenica je skinuta sa srijemskih polja. Žetelci su završili svoj posao i oni koji nisu imali vremena da čekaju, svoje pšenično zrno prodali su za 15 ili 16 dinara po kilogramu. Oni nešto strpljiviji uspjeli su dobiti i onih 18 obećanih dinara. Trenutno su kombajne na njivama zamijenili lubeničari, posebno u mitrovačkoj i rumskoj općini, mjestima Šašinci i Jarku, nadaleko poznatim po proizvodnji bostana. Krećući se putem koji vodi od Šapca k Rumi, česta slika pored puta su tezge i prikolice na kojima se nalazi pregršt zelenih i žutih lopti. Za cijenu od 20 do 30 dinara po kilogramu može se kupiti kvalitetna domaća lubenica. Kažu Jarčani da je ovogodišnji rod bio dobar. Lubenice su zrele i ukusne, ali i pored toga kupaca je sve manje. Tako da kada sve sabere i oduzmu, lubeničari kažu da se nalaze na nuli. A nekada se od prodaje ovog slatkog roda u Srijemu lijepo živjelo. Znalo se nakon prodaje dosta zaraditi i za ulog, ali i štednju. Bostan je nekada, osim rumske i srijemskomitrovačke općine, najviše bio zastupljen i u šidskoj općini, gibaračkom i kukujevačkom ataru. Danas ga tu na žalost više nema. Umjesto prodavača proizvođača bostana, na ulici se sve češće prodaje lošiji i sumnjiviji rod, najčešće iz uvoza, dosta jeftiniji, koji je zakrčio tržište i stvorio teškoće srijemskim bostandžijama. Tako da, usprkos dobrom rodu, prodaja srijemskim bostandžijama je prilično slaba, pa se bostan prvoklasne kvalitete daje budzašto. A kako bi se došlo do kvalitetnog bostana, potrebno je uložiti dosta rada i truda: sijanje, zalijevanje, branje, a potom višesatno čekanje na tržnicama i ulicama na kupce, kojih je sve manje. Plaše se Srijemci da će se lubenice uskoro morati davati i zabadava, što će po njihovom mišljenju najviše obradovati nakupce. No, kako kažu, kolika god da je računica, od zemlje ne odustaju. Barem se ulog mora pokriti. Vremena za kukanje nemaju, jer ubrzo ih čekaju novi poslovi, paprikarski dani. Moraju ubrzano raditi, jer im je to osnovni izvor prihoda, a ni zemlja ne može čekati. Od njihovog rada sve ovisi, barem što se tiče kvalitete. Nada je uvijek prisutna, na prvom mjestu da će im vremenski uvjeti ići na ruku, kao i to da će država u skorije vrijeme malo više pozornosti posvetiti seljaku, kojom god poljoprivrednom kulturom da se bave. Jer ako se to uskoro ne dogodi i ukoliko ostanu sami da rješavaju probleme, kako navode, neće se skoro spasiti.

S. D.

Carska palača

Palatium imperiale

Današnja Srijemska Mitrovica ispod svojih ulica i kuća krije tragove nekada raskošnog i moćnog rimskog grada Sirmija. Njegova povijest se može pratiti od vremena **Augustovog** pohoda na Ilirik (35. – 33. g. prije nove ere), pa sve do 583. godine, kada grad pada pod avarsku vlast. Od nastanka kolonije, pa sve do kraja IV. stoljeća povijesni izvori spominju Sirmij kao povremeno boravište mnogih rimskih careva. Prva sustavna arheološka istraživanja Sirmija počela su 1957. godine, s *Carskom palačom*. Lokalitet je otkriven prilikom pripreme terena za izgradnju stambene zgrade. Radovi su najprije zaustavljeni privremeno, a zatim trajno kada su otkriveni masivni zidovi, ostaci sustava grijanja i podni mozaici. Otkriće rimskog cirkusa (hipodrom kod Grka) u neposrednoj blizini palače pružio je presudne argumente da se objekt identificira kao carska palača. Građevinski kompleks palača-cirkus je jedan od najvažnijih arheoloških nalazišta u Srijemskoj Mitrovici. Podignut je koncem III. ili početkom IV. stoljeća u jugoistočnom dijelu grada, uz Savu.

Iznimno važan za grad

Carske palače u rimsko doba su imale službeni prostor za obavljanje carskih dužnosti, a također i privatne prostorije za stanovanje cara i njegove obitelji. Cirkusi podignuti uz palače predstavljaju službeni arhitektonski sklop za ceremonijalno pokazivanje vladara svom narodu. Na lokalitetu se danas može vidjeti samo jedan dio imperijalnog kompleksa. Rimski cirkusi su poznati širom carstva, a sirmijumski cirkus je jedini koji je do sada otkriven u našoj zemlji:

»Kasnijim istraživanjem došli smo do zaključka da se radi o dijelu antičke palače, odnosno palače iz doba III., IV. i V. stoljeća, kada je ono bilo u najvećem usponu i kada je Sirmij bio u najvećem usponu. I upravo nalazi na ovom lokalitetu nedvojbeno govore da je ovo bio kompleks carske palače. Ekspoziti koji su ovdje izloženi, prije svega podni mozaici, nisu se mogli sačuvati na otvorenom. Trebalo je ili lokalitet zaštititi zatrpavanjem ili ga riješiti natkrivanjem. Opredijelili smo se za natkrivanje mozaika. Radujemo se svake godine kada konzervi-

ramo određenu površinu podnih mozaika», navodi v. d. direktora Zavoda za zaštitu spomenika kulture **Ljubiša Šulaja**.

Najljepši primjerci mozaika

Prilikom dosadašnjih arheoloških istraživanja na *Carskoj palači* pronađeno je oko 350 četvornih metara očuvanih mozaičkih površina. One pripadaju različitim građevinskim fazama od kojih najstarija datira s kraja III., a najmlađa iz sredine IV. stoljeća. Najviše su zastupljeni geometrijski polihromni mozaici, koji su karakteristični za razdoblje kasnog Rimskog carstva. Ovi mozaici su rađeni u zapadnom stilu i imaju paralele s mozaicima iz *Dioklecijanove palače* u Splitu:

»*Carska palača* je dio svjetske kulturne baštine, jer se Rimsko carstvo prostiralo na tri kontinenta. Rimsko carstvo je kolijevka europske kulture i europske civilizacije. Sve što je nastalo, nastalo je na temeljima kršćanske kulture. Upravo ovdje u Sirmiju je boravio skoro dvije godine sveti car **Konstantin**, a svi znamo koliki je njegov značaj u kršćanstvu. Svima nam je jasno da sve ono što je nastalo u proteklih 1700 godina, nastalo je kao nadgradnja filozofije kršćanstva. Tako da

mislim da sâm Sirmij i ovaj prostor *Carske palače* zaista zaslužuje da bude daleko bolje promoviran i nas raduje što svake godine imamo sve više posjetitelja, ne samo putem ovih redovitih ek-skurzija iz Srbije nego i posjetitelja od Azije do skandinavskih zemalja i ostalih zemalja svijeta», navodi Šulaja.

Umjetnička vrijednost mozaika je neprocjenjiva. Mozaici su urađeni u tehnici *opus tessellatum* (sastavljeni su od manjih kocki, *tesserae*), a od motiva su zastupljeni geometrijski, floralni kao i razni prepleti. Očuvan je samo jedan mozaik s figuralnom predstavom boga Merkura:

»To je jedan od najvrjednijih mozaika, uopće pronađenih u carstvu. On je izložen ovdje u *Carskoj palači*, a novac za njegovu konzervaciju smo dobili od američkog Veleposlanstva. Nadamo se da će i ostali korpus mozaičkih podova uskoro biti izložen dijelom na zidovima, a dijelom u samim prostorijama gdje su i bili«, kaže sugovornik.

Povijesni izvori govore da su u razdoblju od I. do III. stoljeća u Sirmiju duže ili kraće vrijeme boravili **Domicijan**, **Marko Aurelije**, **Septimije Sever**, **Maksimian Tračanin**, **Klaudije II. Gotski**, **Prbo**, **Dioklecijan** i neslavni uzurpatori **Ingenus** i **Regalijan**, kao i da je u gradu i njegovoj okolini rođeno pet rimskih careva. Prilikom arheoloških istraživanja Sirmija, osim *Carske palače* s rimskim cirkusom, otkrivene su i druge monumentalne javne građevine, kao i gradske vile i višekatne stambene zgrade zvane *insulae*, u kojima je živjelo siromašnije stanovništvo. Za Srijemsku Mitrovicu se kaže da je jedan od najstarijih gradova u Europi. Više kulturnih institucija, među kojima i *Carska palača*, svakako su dobar razlog u odabiru destinacije prilikom obilaska značajnih povijesnih gradova u Srijemu.

S. Darabašić

Ažurirani podaci o udrugama

SUBOTICA – ZKVH je ažurirao podatke o udrugama koji su po-
hranjeni na njihovom internetskom portalu www.zkvh.org.rs.
»Na posljednjem redovitom susretu s udrugama, proljetos u Pe-
trovaradinu, registriran je najveći dio izmjena te smo iste unijeli i
na naš portal, u dijelu koji se odnosi na udruge. Na taj način smo
uspjeli za svaku udruhu unijeti najnovije relevantne podatke i
tako omogućiti jednostavniju i izravnu međusobnu komunika-
ciju, ali i komunikaciju svih zainteresiranih osoba i ustanova iz
svijeta s nama. Kako je riječ o prikupljanju podataka osobno od
predstavnik udruga te da je moguće da su se potkrale i odre-
đene pogreške, molimo posjetitelje našega portala da nam
na iste ukažu kako bismo ih mogli izmijeniti. Također, molimo
predstavnik hrvatskih udruga kulture da nas, ukoliko dođe do
promjena bilo kojih podataka, o istome obavijeste kako bismo
ih kao nove i istinite unijeli«, navode iz ZKVH-a.

Digitalizirani svi brojevi Žiga

SUBOTICA – U okviru redovitih aktivnosti ZKVH-a na planu di-
gitalizacije knjiške i novinske baštine voždovanskih Hrvata, na
mrežnim stranicama Zavoda (www.zkvh.org.rs) objavljeno je
svih 111 brojeva subotičkog dvotjednika *Žig*. *Žig* se nalazi u sek-
ciji *Digitalizirana baština* a u pododjeljku *Periodika*.

Premda je bio »subotički dvotjednik«, veći dio tema u *Žigu*
bio je posvećen društvenom životu i radu hrvatske zajednice
u subotičkoj općini, a značajno je mjesto posvećeno njihovoj
kulturi i povijesti. Njegovao je kritičko i neovisno novinarstvo, a
opravdano se deklarirao kao »demokratski angažiran list«. Imao
je odlučujuću ulogu u razvoju novinarstva među Hrvatima u
Vojvodini, napose za stvaranje novog novinarskog i publicistič-
kog kadra.

Nagrada za film Branka Ištvančića

BIHAĆ – *Most na kraju svijeta* redatelja **Branka Ištvančića** na-
građen je *Una-Sana* nagradom za najbolji film na nedavno za-
vršenom prvom *Krajina film festivalu*, održanom u Bihaću na
teritoriju Unsko-sanske županije. U natjecateljskom programu
festivala sudjelovalo je 12 dugometražnih i 16 kratkometražnih
igranih filmova iz 24 zemlje svijeta. Kako na ovom području po-
stoji samo jedno aktivno kino, nekoliko filmskih redatelja i lju-
bitelja umjetnosti pokrenulo je ovaj festival kojeg podržavaju
lokalna vlada i dobitnik nagrade Venecijanskog festivala **Emir
Hadžihafizbegović**.

Izbor pratilaca bandaša i bandašice

SUBOTICA – Organizacijski odbor *Dužijanica 2017.* poziva mla-
de na natjecanje za izbor pratilaca bandaša i bandašice. Izbor će
biti održan u petak, 11. kolovoza, s početkom u 20 sati na Trgu
slobode. Na izbor se dolazi u svečanoj bunjevačkoj narodnoj
nošnji po vlastitom izboru. Odbor moli zainteresirane djevojke
i momke starije od 16 godina da se na natječaj jave do 9. kolo-
voza, osobno u ured *Dužijanice*, na adresi Beogradski put 52 u

Subotici, ili putem telefona na broj 024/525-045, mob: 066-006-
518 (**Senka Horvat**) ili na mail Udruge: ubh.duzijanica@gmail.com. Izabrani će biti predstavljeni na glavnom gradskom trgu,
a na središnjoj proslavi u nedjelju, 13. kolovoza, ići će u pratnji
bandaškog para na karucama.

Dužijance u Đurđinu i Mirgešu

SUBOTICA – U nedjelju, 6. kolovoza, bit će održane dvije *du-
žijance* – u Đurđinu i Mirgešu. Zahvalu Bogu za ovogodišnju
žetvu župljani đurđinske župe sv. Josipa Radnika iskazat će
svečanom misom s početkom u 10 sati. Istoga dana, poslije-
podne bit će održana *Dužijanica* u Mirgešu. Misa zahvalnica za
ovogodišnju žetvu bit će služena kod križa u centru sela s po-
četkom u 18 sati.

Književna večer uoči Dužijance

SUBOTICA – Katoličko društvo *Ivan Antunović* organizira Knji-
ževnu večer uoči *Dužijance 2017.* koja će biti održana u četvrtak,
10. kolovoza, u HKC-u *Bunjevačko kolo* u Subotici, s početkom u
19 sati. Književna će večer biti posvećena životu i djelu dr. **Josi-
pa Andrića**.

Bodrog fest u Monoštoru

MONOŠTOR – *Bodrog fest 2017.* bit će održan 11. i 12. kolovo-
za. Prvog dana festivala bit će organiziran *Bodroški kotlić* – na-
tjecanje u kuhanju ribljeg paprikaša te koncert grupe *Apsolut-
no romantično*. Sutradan, u subotu, 12. kolovoza, manifestacija
počinje u 10 sati s programom za djecu, a nakon toga slijede
izložbe fotografija i slika, promocija knjige *Šokačka nošnja – Bač-
ki Monoštor*, svečano otvaranje, fijakerijada, kulturno-umjetnički
programi, klasični program s nastupima zborova i solista u crkvi,
nastupi folklor, koncert u 20 sati na kojem će nastupiti tambu-
raški sastav *Ravnica* iz Subotice i program za mlade *Bodrog by
night* gdje nastupa bend *The Jive*. Tijekom dana u središtu sela
bit će postavljeni štandovi s domaćim i proizvodima starih zana-
ta, kolačima, vinima, rakijom..., a u svim lokalima bit će služena
tradicionalna monoštorska jela.

Međunarodni novosadski književni festival

NOVI SAD – Međunarodni novosadski književni festival, dva-
naesti po redu, bit će održan od 28. do 30. kolovoza na više
lokacija u Novom Sadu. Na festivalu će sudjelovati dvadesetak
pisaca iz inozemstva (Švedske, Engleske, Francuske, Njemačke,
Rusije, Poljske, Italije, Mađarske, Rumunjske, Danske, Slovačke
i dr.) i više od 30 iz Srbije, među kojima i subotički književnik
Zvonko Sarić. Zemlja u fokusu bit će Švedska. Tijekom festi-
vala bit će održan simpozij posvećen temi *Književnost i norma,
književnost i zakon*. Organizator festivala je Društvo književnika
Vojvodine.

Dužijanica u Maloj Bosni

Srcem vole svoju župu

Euharistijskim slavljem u crkvi Presvetog Trojstva, u nedjelju, 30. srpnja, u Maloj Bosni, selu nadomak Subotice, proslavljena je *Dužijanica*. Nositelji ovogodišnje zahvale Bogu za žetvu i novi kruh bili su bandaš **Silvester Pelhe** i bandašica **Doris Romoda** te mali bandaš **Mario Nadheđeši** i male bandašice **Ivona Stantić** i **Nađa Antunović**. Misu je predvodio župnik crkve Marija Majka Crkve vlč. **Marinko Stantić** uz koncelebraciju župnika crkve sv. Roka i predsjednika Udruge bunjevačkih Hrvata *Dužijanica* mons. **Andrije Anišića** i mjesnog župnika vlč. **Dragana Muharema**.

Vlč. Stantić je u propovijedi govorio o Kraljevstvu nebeskom i Božjem nastojanju da se svi ljudi spase. »Bog kao dobar pe-

dagog će se založiti da se svi ljudi spase, pomoći im da vide tragove Njegovoga Kraljevstva u svome životu i da uživaju tu neugasivu sreću vječno«, rekao je vlč. Stantić.

Župnik Muharem pohvalio je brojne župljane, osobito mlade, koji su, kako je rekao, vrijedno radili da bi uveličali ovaj događaj i pokazali da srcem vole svoju župu.

Navečer je priređen duhovni program u kojemu su pjevane *Vespere* koje je predvodio župnik Muharem, a pjevao je mješoviti katedralni zbor *Albe Vidaković* pod ravnanjem **Miroslava Stantića**. Nakon ovoga uslijedilo je *Bandašicino kolo* u kojemu je svirao Tamburaški ansambl *Biseri*.

J. D. B.

Mario Kozina, suradnik Odjela za promociju i plasman HAVC-a

USPON hrvatske kinematografije

Usponu je pridonio sustav koji ulaže u razvoj scenarija i projekata, potiče sudjelovanje filmskih profesionalaca na međunarodnim sajmovima i radionicama te umrežavanje
*** Vrlo su važne i koprodukcije sa susjedima iz regije**

ostvarenja – *Kratki izlet* i *Ne gledaj mi u pijat*. Što je, po Vama, dovelo do ovog proboja hrvatske kinematografije?

Sustav koji ulaže u razvoj scenarija i projekata, potiče sudjelovanje filmskih profesionalaca na međunarodnim sajmovima i radionicama te umrežavanje. Vrlo su važne i koprodukcije sa susjedima iz regije, ne samo zbog zatvaranja financijske konstrukcije projekata nego i zbog razmjene talenata i širenja potencijalne publike. No, sustav ne bi bio tu gdje je danas da iza svega ne stoje talentirani autori s hrabrošću i vizijom. Oni su gorivo čitavog sustava.

Koji su glavni aduti suvremene hrvatske kinematografije? Koje autore biste posebno izdvojili kao perspektivne?

Hrvatska filmska scena trenutačno je vrlo dinamična, a jedna od njezinih najbitnijih značajki je dobar omjer već etabliranih autora i debitanta. Autori kao što su **Rajko Grlić** i **Vinko Brešan** i dalje snimaju rado gledane filmove, u kojima kroz prizmu humora adresiraju goruće društvene probleme. Među mlađim autorima istaknuo bih redatelje čiji su filmovi prikazani u natjecateljskim programima Palića: *Ne gledaj mi u pijat* **Hane Jušić** briljantno secira obiteljske odnose i patrijarhat, režiran je sigurnom redateljskom rukom i s dobrim omjerom realizma, crnog humora, ali i simpatije prema likovima. *Kratki izlet* vrlo je svjež i moderan hibrid dokumentarnog i igranog filma te fantastična alegorija kroz koju je **Igor Bezinović** savršeno izrazio *zeitgeist* svoje generacije. Istovremeno, autori koji su se već dokazali u kratkometražnoj formi, kao što su **Jure Pavlović**, **Sonja Tarokić**, **Barbara Vekarić**, **Ivan Salaj**, **Simon Bogojević** **Narath** i **Milan Trenc** već rade na svojim dugometražnim prvijencima, kojima se jako veselimo.

Kako ocjenjujete filmsku suradnju između Hrvatske i Srbije?

Suradnja između Hrvatske i Srbije je izvrsna. Koprodukcije dviju zemalja ostvarile su zapažene međunarodne uspjehe. Filmovi *S one strane*, *Zvizdan* i *Dnevnik mašinovođe* samo su neki od nedavnih primjera. Ima i onih koji nisu sufinancirani sredstvima Centra – *Dobra žena* **Mirjane Karanović** i *Ničije dijete* **Vuka Ršumovića** – a pojedini redatelji često koriste talente iz susjednih zemalja čak i kada filmovi nisu službene koprodukcije. Jedan od najboljih primjera za to je i *Ustav Republike Hrvatske* **Rajka Grlića**, u kojem **Nebojša Glogovac** igra glavnu ulogu.

Hrvatski audiovizualni centar više godina unatrag podupire projekt *Ciklus hrvatskog filma u Vojvodini*, u okviru kojega su filmovi, osim u Subotici, prikazivani i u drugim vojvođanskim mjestima...

Hrvatska kinematografija je posljednjih godina u usponu, o čemu svjedoče sudjelovanja filmova i nagrade na uglednim svjetskim festivalima poput onih u Cannesu, Berlinu, Veneciji, Montrealu. U okviru ovogodišnjeg Festivala europskog filma na Paliću prikazan je program *Hrvatska u fokusu*, u okviru kojega je publika imala prilike pogledati neka od najzanimljivijih aktualnih ostvarenja iz ove kinematografije. Ovaj je program realiziran u suradnji s Hrvatskim audiovizualnim centrom (HAVC), a na Paliću je tim povodom boravio **Mario Kozina**, suradnik HAVC-ova Odjela za promociju i plasman.

Kozina se posljednjih desetak godina bavi filmskom kritikom i novinarstvom te surađuje s nekoliko hrvatskih filmskih festivala. Dobitnik je nagrade Hrvatskog društva filmskih kritičara **Vladimir Vuković** za najboljeg filmskog kritičara u 2015. godini.

Kako ste zadovoljni predstavljanjem aktualne hrvatske kinematografije u sklopu programa *Hrvatska u fokusu* na ovogodišnjem palićkom festivalu?

Vrlo sam zadovoljan. Mislim da je selekcija **Petra Mitrića**, u kombinaciji s naslovima koji su se mogli pogledati u natjecateljskim programima palićkog festivala, gledateljima omogućila sjajan uvid u neke od najzanimljivijih radova na suvremenoj hrvatskoj filmskoj sceni. Dugometražna selekcija uključivala je intrigantne naslove autora svih generacija, od kojih su mnogi ostvarili zapažene uspjehe u svijetu. Kratkometražni program ponudio je i niz kratkometražnih animiranih, igranih i dokumentarnih filmova, čiji su uspjesi u posljednjih nekoliko godina pomogli u pozicioniranju hrvatske kinematografije na međunarodnoj sceni.

Hrvatski filmovi bilježe lijepe festivalske uspjehe posljednjih godina. Evo na Paliću su ovih dana nagrađena dva

Stalo nam je da hrvatski film putuje, no svjesni smo da se zbog ograničenja u kinoprikazivačkoj infrastrukturi i distribucijskim uzusima često dogodi da publika u susjednim zemljama nema priliku pogledati filmove koje gleda hrvatska publika. Situacija, nažalost, vrijedi i u drugom smjeru. Projekti kao što je *Ciklus hrvatskog filma u Vojvodini* na praktičan i direktan način doskaču navedenom problemu te tako hrvatski film, a kroz to i kulturu, čine dostupnima lokalnoj publici. Zbog postotka hrvatskog stanovništva koji živi na području Vojvodine to mi se čini posebno bitnim – ne samo za vojvođanske Hrvate koji pritom dolaze u doticaj s hrvatskom kulturom, nego i za

ostale Vojvođane. Naposljetku, filmovi su idealan medij kroz koji učimo jedni o drugima.

Kako vidite budućnost hrvatskog filma?

Budućnost vidim kao uzbudljivu i izazovnu. S obzirom na ranije spomenute filmove u pripremi, kao i brojne zadatke koje pred nas stavljaju ostali projekti kojima se Centar bavi, a među kojima su filmsko obrazovanje, razvoj publike, izvoz filmskih usluga i poticanje nezavisne kino mreže, mislim da nas čeka još puno posla da kinematografiju i dalje razvijamo i unapređujemo.

D. Bašić Palković

Tavankutski HKPD *Matija Gubec* gostovao u Čavolju

Prekogranična suradnja sa sunarodnjacima

Članovi folklornog odjela HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta gostovali su u subotu, 29. srpnja, u Mađarskoj, u selu Čavolj, na proslavi 65. obljetnice osnutka *Bunjevačkog kulturnog kruga*, a na poziv Hrvatske manjinske samouprave iz Čavolja.

Prije početka kulturno-zabavnog programa položeni su vijenci na spomen ploču književnika i kulturnog djelatnika **Ivana Petreša** (1876. – 1937.), koja se nalazi kod zgrade župnog ureda. Vijence su položili **Ladislav Suknović**, predsjednik HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta, **Angela Šokac** u ime državne Hrvatske manjinske samouprave, konzul **Neven Marčić**

u ime Generalnog konzulata Hrvatske u Pečuhu, vlč. **Jovan Vein** te **Stipan Mukić** u ime lokalne Hrvatske samouprave iz Čavolja.

Uslijedila je izložba fotografija *65. godina Bunjevačkog kulturnog kruga* koja je otvorena u mjesnoj školi. U folklornom dijelu programa, osim Tavankučana, nastupile su i plesne skupine domaćina te KUD-a *Tanac* iz Pečuha. Tavankučani su se predstavili s dva bloka. U prvom su izveli bunjevačke plesove u tradicijskoj ljetnjoj nošnji sa sefirima, a u drugom bloku nastupio je gajdaš **Augustin Žigmanov**. Nakon program organiziran je bal u dvorištu škole uz glazbu tamburaškog sastava *Bačka* iz Gare.

I. D.

Prinosi istraživanju društvenog života zajednice

Osmi broj *Godišnjaka za znanstvena istraživanja* Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata izišao je iz tiska koncem srpnja. Na 352 stranice, Godišnjak donosi 13 znanstvenih i stručnih radova, koji tematiziraju neki aspekt društvenog života Hrvata u Vojvodini, bilo u povijesti bilo u sadašnjosti. I u ovom se Godišnjaku svi radovi po prvi put objavljuju. *Sadržaj Godišnjaka* podijeljen je u pet tematskih cjelina, u kojima su radnje iz društvenih i humanističkih znanosti, a čija objava ima značaj znanstvenog prinosa za sve subetničke skupine Hrvata u Vojvodini.

U prvoj cjelini *Povijesne znanosti – prostor, procesi, događaji* nalazi se pet radnji – dr. sc. **Mario Bara** zastupljen je radnjom *Prilog poznavanju ranih hrvatskih migracija u ugarskom Podunavlju* (str. 9-28), dr. sc. **Franjo Emanuel Hoško** piše na temu *Pastoralno djelovanje subotičkih franjevaca u posljednja tri stoljeća* (str. 29-42), dr. sc. **Ladislav Heka** u ovom broju Godišnjaka zastupljen je s dvije radnje: *Barun Josip Rudić Aljmaški (1792. – 1879.) – o 225. obljetnici rođenja* (str. 43-52) i *Grof Karlo (Károly) Khuen-Héderváry i Hrvati* (str. 53-88), a novi suradnik, povjesničar **Hrvoje Vojnić Hajduk** objavljuje radnju *Jedan postmodernistički prikaz kulturne povijesti Bunjevaca* (str. 89-104), u kojoj se polemički osvrće na studiju **Martina Henzelmana** *Die Bunjewatzen: Ein kurzer Überblick über eine ethnische Minderheit in Serbien und die Herausbildung ihrer Mikroliteratursprache*, koja je objavljena u Leipzigu 2016. godine.

Pravo i politologija

U drugom se odjeljku, pod naslovom *Pravo i politologija* nalazi radnja mladoga **Darka Baštovanovića** s veoma aktualnom temom *Političko-pravni položaj hrvatske nacionalne manjine u Srbiji u procesu EU integracija Srbije* (str. 107-157). *Povijest književnosti* također donosi jednu radnju – riječ je o napisu dr. sc. **Slavena Bačića** *Prinosi za leksikografiju bačkih Hrvata: Dva pisma Geze Kičiča Leksikografskom zavodu i Miroslavu Krleži* (str. 159-168).

Četvrta cjelina, *Sociokulturna antropologija i etnologija*, ima četiri radnje koje su nastale kao rezultat terenskih istraživanja tradicijske kulture šokačkih Hrvata od strane studenata zagrebačkog Filozofskog fakulteta, odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju, uz mentorsko vodstvo dr. sc. **Milane Černelić**. Najprije je objavljena radnja **Gorane Ražnatović** *Porod i porodni običaji kod Šokaca u Sonti, Baču, Plavni, Vajskoj i Bođanima* (str.

169-186), zatim slijedi **Marina Mihalja** *Ophodi kraljica u Bregu i Monoštoru* (str. 187-208), **Nikoline Vuković** *Primjena narodne medicine među hrvatskim šokačkim stanovništvom sela Santovo u Mađarskoj* (str. 209-230) i na koncu **Tomislava Augustinčića** *Narodna nošnja bačkih Hrvata Šokaca u Baču, Vajskoj i Plavni* (str. 231-269). Ovo je iznimno važna cjelina za etnografiju Hrvata u Vojvodini, jer sadrži važne zapise koji doista u posljednjem trenutku čuvaju tradicijsku baštinu od zaborava.

Posveta Anti Sekuliću

Radnje u petome bloku posvećene su **Anti Sekuliću**, jednoj od najvećih osobnosti u znanosti i publicistici druge polovice XX. i s početka XXI. stoljeća među vojvođanskim Hrvatima, koji je preminuo 2016. godine. Posvećen istraživanju povijesti, kulture, književnosti i jezika Hrvata u Bačkoj – Bunjevaca i Šokaca, u svojim je djelima dao nemjerljive prinose u obogaćivanju spoznaja iz spomenutih područja njihova društvenoga života. Njegova smrt bila je potaknuće Uredništvu Godišnjaka za znanstvena istraživanja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata da se o znanstvenom i publicističkom djelu Ante Sekulića sačine sumarni prikazi i načelna valorizaciju iz pera dvaju suradnika – dr. sc. **Robert Skenderovića** (*Prinos Ante Sekulića istraživanju povijesti podunavskih Hrvata*, str. 273-280) i dr. sc. **Petra Vukovića** (*Književnopovijesni i jezikoslovni prinosi Ante Sekulića*, str. 281-283).

Prikazi knjiga

Šesta cjelina – *Prikazi knjiga* (str. 287-318), donosi prikaze znanstvenih i publicističkih djela o vojvođanskim Hrvatima objavljenih tijekom 2015. godine. **Ivana Andrić Penava** autorica je prikaza knjige svećenika **Petra Šokčevića** *Zapisi iz olovnih vremena*, **Vladimir Nimčević** piše o knjizi **Antala Hegedúsa** *Život i restauracijska djelatnost kalačkog nadbiskupa Gabrijela Patačića*, Darko Baštovanović prikazuje publikaciju **Ágnes Tóth** i **Balázsa Dobosa** *O Bunjevcima u Mađarskoj*, **Katarina Čeliković Josefa Baslera** *Crstice iz prošlosti Plavne*. Ivana Andrić Penava autorica je još jednoga prikaza – riječ je o knjizi **Zvonimira Pažina** *Slankamen – tak'og sela nigdi nema*, **Ivana Petrekanić Sič** piše o monografiji *Festival bunjevački pisama : naših prvih petnaest festivala (2001.-2015.)*, autora **Marka Sentea** i **Vojislava Temunovića**, **Tomislav Žigmanov** napisao je prikaz knjige **Petra Šar-**

čevića i Nace Zelića Hrvatska pisana riječ u Bačkoj : hrestomatija, a svoj drugi prikaz Vladimir Nimčević posvetio je knjizi Ladislava Heke Dalmatini (Bunjevci) u slobodnim kraljevskim gradovima Segedinu i Subotici. **Ljubica Vuković Dulić** prikazala je knjigu Ban Josip Jelačić od Petrovaradina do Beča, koju skupa potpisuju Ivana Andrić Penava, **Dominik Deman, Davor Martinčić i Petar Pifat, Željka Zelić** autorica je prikaza knjige Ante Sekulića Jezikoslovne rasprave, i na koncu, Darko Baštovanović objavljuje prikaz knjige **Jovana Komšića** Demokratsko upravljanje kulturološkim razlikama : Vojvodina u svetlu evropskih iskustava.

Godišnjak br. 8 završava *Dodacima* (str. I-XXXII) u kojem su *Upute suradnicima Godišnjaka za znanstvena istraživanja*, informacija O Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata te popis svih knjiga u (su)nakladi ZKVH-a.

Godišnjak se objavljuje u nakladi od 300 primjeraka, a može se nabaviti u prostorijama Zavoda (Laze Mamužića 22, Subotica) ili naručiti putem elektroničke pošte ili telefonom. Cijena primjerka je 900 dinara.

(ZKVH)

Objavljena pjesnička zbirka Branke Dačević *Gdje je moj dom*

Beskrajna širina emocija

Edicija *Preprekovi pjesnici*, pokrenuta ove godine u okviru Književnog kluba HKUPD-a Stanislav Preprek iz Novog Sada, ima za cilj objavljivati pjesničke knjige autorica i autora koji su članovi Društva. Prva u ediciji bila je pjesnička zbirka **Ljerke Radović** *Refleksija nutrine*, a upravo je iz tiska izašla i druga knjiga iz te edicije, zbirka pjesama **Branke Dačević** naslovljena *Gdje je moj dom*, priopćio je Književni klub HKUPD-a Stanislav Preprek.

Jedan životni put

Diplomirana psihologinja **Tanja Bokun** je o knjizi, među ostalim, zapisala: »I čitatelj koji nije imao privilegiju lično upoznati Branku Dačević i provesti neko vrijeme sa njom, čitajući ovu zbirku, imat će utisak da ju dugo poznaje i da su skupa prošli kroz sve najvažnije faze njezinog života.

Branka nam toplo i iskreno otvara vrata svoje duše i nudi hrabro i nesebično sve što u njoj obitava. A tamo nas čekaju ljubav, tuga, bol, sreća, ponos i strah. Cijeli jedan životni put stoji pred nama tako odvažno da ne možemo, a da ne budemo puni poštovanja prema takvom bogatstvu. Svaki, i najmanji treptaj ove duše osjećamo kroz njezinu poeziju i poruke koje nam šalje. U vremenu u kome su emocije, kako Huxley kaže, težak teret za koji nema mjesta u avionu, Branka Dačević odvažno istupa pred nas i dokazuje da su upravo emocije ono što nas čini ljudima. Da su upravo emocije ono čime vrednujemo i sopstveni život i odnos sa drugim ljudima. A širina njezinih emocija nam djeluje beskrajna.

Čitanje poezije Branke Dačević je avantura koja svjedoči o jednom vremenu i neustraivoj ženi koja odlučno korača i poziva nas da joj se pridružimo i spoznamo sami sebe.«

Duboka refleksija

Zbirka Branke Dačević ima četiri ciklusa. To su: *Srce moje plovi, Nostalgija, Gdje sam to ja i Refleksija života*. Povjesničarka knji-

ževnosti i književna kritičarka, koja je i urednica edicije **Dragana V. Todosreskov** kao najuspjelije pjesme ističe: *Noć na rivi, Onog dana, Miris djetinjstva, Sv. Duh, Noćna mora, Sudnji dan...*, a posebno *Rujan* 1991. na kajkavskom narječju.

»No, cijeli jedan životni put stoji pred nama tako odvažno da ne možemo, a da ne budemo puni poštovanja prema takvom bogatstvu, a svaki i najmanji treptaj ove duše osjećamo kroz poeziju Branke Dačević i poruke koje nam šalje, te se toj skupini pridružuju i pjesme *Tuga, Rijeka nosi, Milo moje, Kapljica, Alpinist, Izgubljena duša, Stope, Kao slika Doryana Greya...* U njima pozornost privlači duboka refleksija vezana za smisao života, za uspone i padove, konačno, za starenje i smrt. Osobito je provokativna pjesma *Alpinist*, što kroz parabolu uspona po planini koja mami ljepotom i blistavošću da bi se zatim pokazala kao teško savladiva, čudljiva i nemilosrdna, slika sve faze ljudskog života. Nerijetko je smrt ona jedina izvjesnost, jedina utjeha u poeziji Branke Dačević, oslobođenje od patnje, bolesti i tjeskobnog života. No, to može biti i vino (*U vinu je spas*), ali isto tako i briga za svoje najbliže (*Biseri, Aleksandru, Tužne oči dječaka*), što, pored stvaranja, oplemenjuje život i čini ga sadržajnijim.

Branka Dačević je pjesnikinja emocije, ali i pjesnikinja atmosfere. Uvjerljiva je u slikanju različitih vizija, područja snova, graničnih sfera (noć-dan, život-smrt), ali i prelazaka većih prostornih relacija. U njezinoj se poeziji osjeća senzitivna priroda, što pati svoju ali i tuđu bol, što osjeća, poput proroka, nadolazeće nevolje, ali i prepoznaje, prije svih, svjetlost u tami. Stoga, njezino skidanje pokrova sa zrcala života, njezina ushićenja malim stvarima, sitnicama, komadićem neba, ali i njezina strahovanja, žudnje, patnje, imaju u sebi nečeg djetinje čistog, nepatvorenog, nečeg što nas tjera da istinski joj vjerujemo na riječ«, zaključuje Dragana V. Todosreskov.

Naslovnu stranicu zbirke *Gdje je moj dom* dizajnirali su **Aleksandar Šećerov** i **Ivan Dermanov**, koji je uradio i računalnu pripremu teksta.

H. R.

Razgovor s vlč. Sinišom Tumbas Loketićem, župnikom u Selenči

»Vjernici su uvijek spremni pomoći«

Vlč. **Siniša Tumbas Loketić** župnik je u Selenči u crkvi Presvetog Trojstva tek nešto više od godinu dana, a do sada je učinio puno u obnovi župnih objekata. Trenutačno je u tijeku renoviranje crkve, o čemu smo razgovarali s njim, a govorili smo i o ovoj župi Subotičke biskupije općenito i problemima s kojima se suočava. Vlč. Tumbas Loketiću je ovo prva župa otako je zaređen za svećenika, a od prošle godine obnaša funkciju i urednika katoličkog lista *Zvonik*.

Otkako ste župnik u Selenči ne prestajete nešto obnavljati. Što je do sada sve učinjeno?

Svakako da nisam planirao da će sve tako biti čim dođem u župu. Međutim, kad sam stigao, odmah sam uvidio potrebu da se obnovi vjeronaučna dvorana. To mi je bilo osnovno – da župa ima lijep prostor za rad. Već drugog tjedna boravka u Se-

Jesu li rađeni neki značajniji radovi na crkvi otkako je izgrađena?

Crkva Presvetog Trojstva u Selenči izgrađena je 1795. godine. Od tada nije imala neke značajnije obnove kao što se to sada radi.

Koliko su vjernici aktivni i zainteresirani za radne akcije u župi?

Mogu reći da su župljani zaista aktivni kada su u pitanju radne akcije. Do sada smo ih imali dosta i uvijek je lijep broj ljudi došao i sudjelovao u njima. Na to sam ponosan te i na ovaj način zahvaljujem ljudima što su uvijek spremni pomoći.

Koliko župa broji vjernika i kakav je njihov etnički sastav?

Župa ima oko tisuću vjernika i to je otprilike polovica stanovništva sela. Selenča je selo s katoličkim i evangeličkim vjerois-

lenči, zajedno sa župljanima započeli smo obnovu ove dvorane. Kako to već biva kada su radovi, sve veže jedno drugo. Tako smo započeli i s obnovom našeg dvorišta, pa sve do crkve koja je trenutačno u velikim radovima.

Što se sve renovira u crkvi?

Najprije se u crkvi izbetonirala betonska ploča, jer je pod bio zemljani. Nakon toga je započelo ličenje, koje je još u tijeku. U planu je do kraja radova postaviti podno grijanje te nove klupe. Svakako sve to prati nova električna instalacija, ozvučenje, sakristija itd.

povijestima, a selu su 99% Slovaci, tako da i u našoj župi oni predstavljaju većinu.

Koliko ima godišnje krštenja i sprovoda?

Godišnje je oko 15 krštenja i 20 sprovoda.

Obuhvaća li župa još neke filijale osim ove u Selenči?

Da, postoje još dvije filijale. To su Ratkovo i Bački Petrovac. Te župe redovito obilazim.

Imate li u župi dodatne aktivnosti, osim vjeronauka za školarce?

U župi nastojimo stalno nešto organizirati i to tako da bude za svakoga po malo. Djeca se okupljaju na druženju, a i radne akcije koje imamo znaju proći u vrlo radosnom ambijentu. Hodočašća su nešto na što volim staviti naglasak pa stoga stalno negdje putujemo kao župa.

S kojim problemima se suočava župa?

Veliki problem župe je što mladi odlaze u Slovačku. Ne samo mladi, nego i cijele obitelji. Ne znam budućnost toga, ali na nama je da i dalje radimo i trudimo se.

J. Dulić Bako

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Preobraženje

Događaj Isusovog preobraženja jedna je od potvrda njegovog bogosinovstva, ali i očitovanje Božje veličine i moći koja zahvaća u ljudsku povijest i otkriva se čovjeku. Čin preobraženja je nešto neobično i neponovljivo, a mogli su ga vidjeti samo odabrani učenici. Dakle, događa se u intimnom krugu, jer Isus, iako želi da ga svijet upozna i povjeruje u njega, ne želi to postići na senzacionalistički način. Zato ovima koji su prisustvovali tom izvanrednom događaju zapovijeda: »Nikomu ne kazujte viđenje dok Sin Čovječji od mrtvih ne ustane« (Mt 17,9).

Susret koji preobražava

Važna nam je činjenica da se Isusovo preobraženje dogodilo u susretu s ocem. Susret s Bogom je trenutak koji preobražava. U Isusovom slučaju ono se dogodilo na jedan vidljiv, izvanjski način: »I zasja mu lice kao sunce, a haljine mu postadoše bijele kao svjetlost« (Mt 17,2). I u ljudskom životu susret sa Svetim, s Bogom, uvijek izaziva preobraženje. Nakon takvog susreta čovjek jednostavno ne može ostati isti. Kada Nebesko uđe u ljudsku stvarnost ta stvarnost prestaje biti banalna, zemaljska, već sva teži k Nebeskom kojega je susrela. Kada Bog iz svoje dimenzije vječnosti dotakne ljudski život, onda taj život počinje biti zaokupljen vječnošću i, u svojoj prolaznosti, za nju živi.

Isusovo preobraženje učenicima je bilo vidljivo na izvanjski način, jer su tako bolje uočili i shvatili što se događa. No, naše preobraženje neće biti tako očigledno izvana, jer neće biti tjelesno. Susret s Bogom promijenit će naš duh. Nakon tog susreta nećemo na svijet oko sebe gledati istim očima. Smisao našeg življenja prestat će biti obične stvari poput imanja, društvenog ugleda, karijere i svega drugog što se samo za zemaljski život veže. Preobražen čovjek ovaj život živi u duhu Neba, on teži za vječnošću, pa mu je duhovno uvijek ispred materijalnog. On je svjestan prolaznosti ovozemaljskog, te se grčevito ne otima za takve stvari, one nisu predmet njegovih težnji nego su tek prolazne nužnosti dok ne prijeđe u vječnost.

Čovjek koji je susreo Boga želi još takvih susreta. On svaki dan nalazi vremena za Boga. Njegova pobožnost nije formalistička, običajna, ne obavlja je iz straha od Božje kazne, ili iz navike. To je pobožnost iz ljubavi i zahvalnosti,

iz želje da se Boga susreće.

Isus je na goru poveo trojicu svojih učenika i pred njima se preobrazio, nije u tom trenutku bio sam. Tako ovaj događaj postaje iskustvo zajedništva i komunikacije. I naše preobraženje nije nešto posve osobno. Njega treba osjetiti zajednica kojoj pripadamo, jer zaokret života iz susreta sa Svetim traži od nas svjedočenje. Trebamo svjedočiti da Bog i danas zahvaća u ljudsku povijest, da i danas po ljudima djeluje, da nije neki daleki Bog koji ne mari za ljude već da i sada dotiče ljudske živote i mijenja ih.

Zajedništvo

Isusovo preobraženje otkriva nam povezanost Neba i zemlje, povezanost Boga i čovjeka. Očev glas s nebesa koji poziva na nasljedovanje i slušanje Isusa poziva nas zapravo na uključivanje u komunikaciju i zajedništvo između Oca i Sina. Poziva nas da se zagledamo u sjaj Kristova lica kroz koji nam se otkriva i pravo lice Boga. Ako se odazovemo tom pozivu, doživjet ćemo susret sa Svetim koji preobražava.

Ostanemo li zagledani u Krista, drugačije ćemo gledati na život. Teškoće, nevolje, križevi i razočaranja koja donosi svakodnevnica neće nas moći omesti u svjedočenju veličine Božje ljubavi. Neće nas uhvatiti malodušnost i očaj, jer tko je zagledan u Krista zna da njegova ljubav sve okreće na dobro, a njegovog nasljedovatelja nagrada čeka na nebesima.

Za našu preobrazbu potrebno je intimno zajedništvo s Kristom, pročišćeno od svake površnosti, pokrenuto ljubavlju i pobožnošću. No, potrebno je i zajedništvo međusobnog prijateljstva i ljubavi s ljudima. Ova dva zajedništva jedno bez drugog ne mogu, jer inače mogu zalutati na stranputicu. U istinskom susretu s Kristom i naš odnos s ljudima doživljava preobrazbu. Prestajemo biti oholi i priznajemo da su nam drugi potrebni, ali nas iskreno raduje i kada vidimo da mi drugima trebamo. Shvaćamo kako bez zajedništva nema zajednice, te se trudimo da u svojoj zajednici učinimo sve što možemo u korist zajedništva. To je dio našeg poslanja.

Na svetkovinu Preobraženja Isus nam poručuje da može preobraziti naše živote i usmjeriti ih k vječnosti. No, za to je potrebna naša volja i želja, naše traganje za njim i težnja da se taj susret dogodi.

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
PLANDIŠTE	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

Zasvirao je stari instrument

Ne zna se koliko je stara tamburica koja je nedavno, nakon obnove, zasvirala poslije duge, duge tišine. Obnovio ju je **Marinko Šimić**, osnivač i predsjednik Tamburaške sekcije u Mirgešu, poznat u javnosti, a napose među tamburašima, i po izradi i restauraciji tambura, čime se bavi od 2005. godine.

»Tamburica je napravljena prija najmanje 80 godina. To je orijentaciona procina na osnovu stila izrade. Pravljen je u dva dila, vrat je od drveta javora, a rezonator od drveta kruške. Obično je grafitnom olovkom u unutrašnjosti instrumenta zabilježen datum izrade, al u ovom slučaju, ako je i postoje, vremenom je izbrisan jel je 'primica' bila otvorena«, kaže Šimić naglašavajući kako mu je posebno lijep dio posla vraćanje u život starih instrumenata.

A ovaj instrument – ispostavilo se – ima posebno mjesto u Marinkovom životu.

Zadovoljstvo i stare uspomene pratile su rad na ovoj tamburici, od trena kada ju je prepoznao i vraćajući sjećanja korak po korak shvatio kako mu se ona vratila u ruke nakon mnogo godina i pritom prošla neobičan put i sudbinu sve do ove 2017. kada je zasvirala.

»Prijatelj **Goran Bukvić** javio mi je da je kod njega tamburica koja je ostala iza oca Antuša, da je uzmem i vidim 'šta ću s njom', pa da ne propada dalje jel je niko ne hasnira. Njegov otac **Antuš Bukvić** bio je svirac, sviro je 'kontru'. Kad sam vidio tamburicu, 'primu', staru, dugo nehasniranu, bila mi je nikako poznata. Vraćajući događaje i godine u mislima, pripoznam je: to je tamburica koju sam imo u rukama sa svoji desetak godina. Skinio sam je s tavana didinog salaša, tamo je bila zadivena u rogove, nije se ha-

snirala. U porodici mog dide **Stipana Šimića** puno se radilo, nije tu bilo vrmena za sviranje. Pito sam didu jel možem ponet tamburicu, dao mi je. Dono sam je u Mirgeš, di smo stáli. I onda je već bila stara i rasušena. Jednog dana kod nas je došo Antuš, vidio tamburicu, a pošto je bio svirac kaže on bi je pono, ako je ne hasniramo i ne triba nam, pa da je da obnovit. Znao je svirce i ljude koji se bave tim poslom. Al eto, ni bač Antuš je nije renoviro ni hasniro, sve dok opet nije stigla tu otkaleg je krenila«, priča Marinko o vremenu kada ni slutio nije kako će mu upravo obnavljanje starih glazbenih instrumenata postati najdraža zanimacija, kao i o slijedu događaja s ovom, »posebnom« tamburicom.

Svih se tih događaja, davnih uspomena i salaša iz djetinjstva prisjetio Marinko Šimić uzimajući u ruke staru, odloženu tamburicu. Slijedom spomenutih neobičnih događaja ona se opet vratila Marinku nakon nekoliko desetljeća, tom nekada desetogodišnjem dječaku, što ju je skinuo s djeđavog tavana. U međuvremenu je – gle »slučajnosti« – Marinko uz svoje osnovno zanimanje, iz zainteresiranosti i hobija postao majstor za izradu i obnovu tamburica, sada već majstor s bogatim iskustvom.

»Restauracija je trajala oko dva – dva i po mjeseca. Zub vrmena ju je ozbiljno oštetio. Al je sad, poslije puno, puno godina spremna za sviranje.«

Bio je to dug i nesvakidašnji životni put jedne tamburice, do dana kada je »vraćena na scenu«, sa svom ljepotom svog specifičnog zvuka.

K. Korponaić

Kako je Marinko Šimić obnovio staru tamburicu koju je imao u rukama još kao dijete i uz nju i svoje uspomene iz djetinjstva

1000 dana proljeća Tomislava Perka

Planetarno putovanje

Da li zbog iskrenog tona, odvažnosti i smjelosti postupaka, interesantnih ljudi, momenta usamljenosti, emotivnih otvaranja, bezizlaznih situacija, početničke sreće, divne energije na njegovim putovanjima ili zbog odličnog odabira riječi, sjajnog načina predstavljanja fabule i pričanja koje zabavlja, Perkova knjiga zavodi do sramotnih granica ne dajući vam prostora da zauzmete stav nedopadanja

1000 DANA PROLJEĆA

Tomislav Perko je mladi autor hrvatske putopisne scene. Do prije nekoliko godina uspješni broker, danas sretan zbog financijske krize koja je u to vrijeme pogodila tržište, a njega odvela u dugove, jer mu je upravo ona promijenila pogled na život. Od tada Perko je na putu u potrazi za slobodama.

1000 dana proljeća je Perkov literarni prvijenac kojim je pokazao svoju vještinu spisateljstva i transformirao studenta u brokera da bi ga kasnije odveo na put, ni manje ni više nego po cijelom planetu. Ova knjiga nije samo putopisni zapis, niti dnevnik jednog lutanice već obavezna lektira svakog čovjeka željnog putovanja po svijetu.

Potruga za slobodom

Avantura bivšeg brokera u momentu kada se svijet ruši, a on odlazi da skita, iako zvuči neozbiljno, odraz je jednog istinskog poimanja života. Jedina misao koja konstantno okupira čitatelja kroz cijelu knjigu je želja dva učini slično, i to što prije. Da li zbog iskrenog tona, odvažnosti i smjelosti postupaka, interesantnih ljudi, momenta usamljenosti, emotivnih otvaranja, bezizlaznih situacija, početničke sreće, divne energije na njegovim putovanjima ili zbog odličnog odabira riječi, sjajnog načina predstavljanja fabule i pričanja koje zabavlja, Perkova knjiga zavodi do sramotnih granica ne dajući vam prostora da zauzmete stav nedopadanja.

Tomislav Perko knjigom samo želi ispričati svoju priču i potaknuti čitatelje da se upuste u svoj život, svoje želje, pasije, hobi-je. I nije važno imate li vremena, ili nemate novca, ili vam društvo nije odgovarajuće. Samo krenite.

Nova dimenzija putopisa s opisanim predjelima, doživljajima i putem jedne želje koja život se zove. U svojoj verziji putovanja, s podignutim palcem i nekoliko kovanica, Perko je godinama putovao po svijetu. Pisao je o svojim studentskim danima, o brokerskim danima, danima bez novca, *couchsurferima*, tome kako je postao *couchsurfer*, pitanjima, odgovorima, autostopiranj, prirodi, gradovima, cestama, ljudima, novcu, nemanju novca, strahovima, sreći. O stereotipima i razbijanju stereotipa, među kojima Perko najčešće ističe da svuda ima divnih, ljubaznih ljudi i da nigdje nije imao problema. Na njegove destinacije su najčešće utjecali odgovori sa sajta na kom ljudi nude kauč za prespavati i za to ne traže nikakvu nadoknadu.

Ljeto poslije proljeća

1000 dana proljeća je priča o tome kako je krenuo novi život jednog zagrebačkog studenta po imenu Tomislav Perko. Priča o svemu što je prethodilo i što je dovelo da autor kasnije obiđe pet kontinenata, preplovi Indijski ocean u 13-metarskoj jedrilici, meditira u budističkom samostanu na Tajlandu, živi s Massai ratnicima u Africi, a pronalazi smisao života u društvu šamana u džunglama Amazona. Ali o tim avanturama ćemo više pričati u nastavku koji *1000 dana ljeta* se zove.

Tomislav Perko je odstopirao preko 50.000 kilometara, posjetio preko 40 zemalja, a dnevni proračun mu nije prelazio 50 kuna. U svojim putovanjima traži smisao života i navodi da ga još uvijek nije našao ali uživa u potrazi, a nama ostavlja da uživamo u redovima koje te potrage ispisuju.

Gorana Koporan

Prve dvojbe, krize, padovi, sukobi...

prepoznaju u novom pakiranju i sve teškoće ondje smještaju, te se ne isključuju ni utjecaji izvanjskih, društvenih datosti tome tragu. I krajnje obazrivo ali i ustrajno razgrću ova osjetljiva, a ni malo bezazlena, pitanja o prirodi odnosa države, društva i politike s kazalištem u Hrvata, te će tako i iz prostora teatra sve češće dopirati tenzije na tragu »vječno« neriješenih suprotstavljenosti kulture i politike.

Kazalište Vojvodine, Srijema i Splita!

Nakon prvog desetljeća postojanja i rada, mahom obilježenog izvođačkim uspjesima i priznanjima okruženja, a nerijetko i iz šireg areala, počevši od druge polovice pedesetih (sezona 1955./56. – 1964./65.) tijekom drugog desetljeća, uslijedili su i takvi glasovi koji sve češće unose neugodnost zebnje među kazališne djelatnike i vanjske suradnike, pa i mnoge poklonike subotičkog teatra. Tom stanju neizvjesnosti na svoj način pridonosi i preinaka Hrvatskog narodnog kazališta u ansambl Hrvatske drame, te ukidanje poletne i neuobičajeno uspješne Muzičke grane, odnosno Opere s baletom, i to nakon samo tri i pol sezone tijekom koje je upriličena 21 premijera, a održan je i veći broj uspješnih i zapaženih koncerata, kada su za potrebe subotičke Opere i baleta nastupili kod publike omiljeni vrhunski izvođači iz cijele Jugoslavije, kako orkestri tako i solisti, a uza sve nisu manjkale ni s razlogom upućene riječi pohvale stručne kritike.

U atmosferi sveopće nedoumice sve se češće može čuti pitanje bez jednoznačnog odgovora: »Što, ili tko, stoji iza svega toga? Zbog čega je lakše bilo osnovati kazalište i podići ga ni iz čega, nego li se izboriti za neometani njegov opstanak, i to nakon svih ne malih i na koncu neupitnih rezultata?«. Sve ovo zbunjuje dio publike, unosi smutnju među gledatelje, pa se pomalo kruni i smanjuje njihov posjet kazalištu.

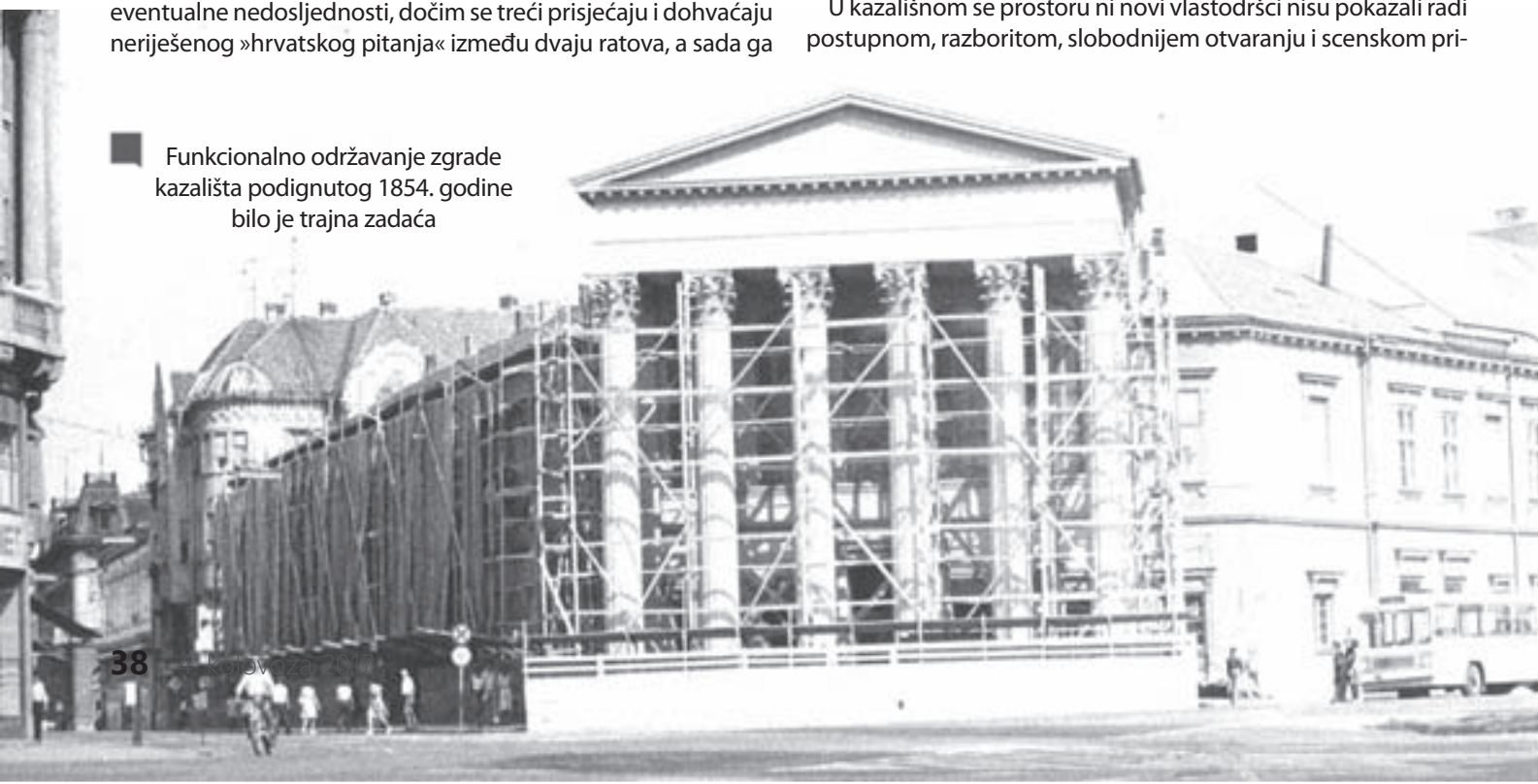
Smanjeno zanimanje publike za predstave subotičkog kazališta; jedni traže, pitajući se jesu li odabrani baš oni pravi, dovoljno dobri scenski djelatnici, glumci, redatelji i ostali suradnici. Drugi problematiziraju poneke repertoarske pojedinosti i eventualne nedosljednosti, dočim se treći prisjećaju i dohvaćaju neriješenog »hrvatskog pitanja« između dvaju ratova, a sada ga

A možda je ustezanje pred kazališnom blagajnom uslijedilo kada se istrošila prvobitna ponesenost kazališnim činom, što publika nepogrešivo prepoznaje, te da se još ni izbliza nije posložila potrebna politička volja za beskompromisno otvaranje Talijina hrama slobodnijem i hrabrijem mišljenju i govoru, britkim riječima kritike sa scene, razumije se, ako donosi katarzu. Ili ako – ma i s kašnjenjem, unazad – zasijeca u stvarnu narav nerijetko mučnih i neriješenih društvenih gibanja iz prošlosti, između dvaju svjetskih ratova, spretno pomaknutih u neprepoznatljivu dubinu kulturne pozadine, daleko od istinskih razloga svjesnog propuštanja svih prigoda za više puta obećano pokretanje jednog profesionalnog gradskog i građanskog teatra u Subotici (V: *Gostovanja T. Tanhofer* i drugih trupa), što su zdušno zagovarali i Hrvati i Mađari i Srbi. Umjesto obećane nove, subotičke gradske scene, Ministarstvo prosvjete u Beogradu (22. ožujka 1928.) donosi odluku da se Osječko kazalište »promakne« u pokrajinsko te da ono svojim scenskim uradcima opslužuje i Vojvodinu i Srijem, ali da nekoliko mjeseci tijekom godine boravi i u Splitu kao Narodno kazalište za Primorsku banovinu! Premda je svaki komentar ovakvog postupka izlišan i o tome je valjalo šutjeti, da se valjda, nedajbože, ne bi počele povlačiti paralele te od vlasti zatražiti ma i zrno više slobode no što je ona bila spremna dati.

Mučno krojenje i prekranje slobode

U kazališnom se prostoru ni novi vlastodršci nisu pokazali radi postupnom, razboritom, slobodnijem otvaranju i scenskom pri-

Funkcionalno održavanje zgrade kazališta podignutog 1854. godine bilo je trajna zadaća

kazivanju suprotstavljenih interesa i polučeni razlika, što su ih naslijedili, ali su utoliko bili vičniji političkom zasijecanju, čim bi ocijenili potrebnim pokazati zube, pa i posegnuti za policijskom prinudom, te tako suzbiti i onemogućiti svaki pokušaj da se o gospodarskim, socijalnim, nacionalnim, kulturnim, obrazovnim i drugim neskladnostima javno progovori, strogo sankcionirajući svakoga tko bi se tome suprotstavio, makar bio i iz samog vrha, poput **Milovana Đilasa**.

Otuda je i subotičko kazalište, poput i drugih u zemlji, lišeno prava propitivati vlastito okruženje i otvarati pitanja »navodno bez odgovora«, te na repertoar dopijevaju djela koja ne čine upitnim postupke ljudi na vlasti, njihovih zagovornika i poslušnika. Dočim su komade u kojima ima po vlastodršce nezdognih pitanja dramaturg i režiser nadasve dužni prigodno zaobliti, otupljujući svaku, ma i skrivenu oštricu kritičkog govora. Otuda mnogi još »kreatori« repertoara besramno posežu za sovjetskim moralkama, za komadima o vječitim ratnim stradalnicima i »podvižnicima« ili o nesebičnim graditeljima komunizma.

Srećom, ne uzmiču ni oni, mahom mlađi tekstopisci koji su spremni na rizik, te je sve više dramskih rukopisa koji progovaraju jezikom suvremenosti, donoseći nagovještaj promjena, napose kada hrabro progovaraju o tamnim stranama stvarnosti.

Kome stiže tzv. Kriza publike u kazalištu?

Premda je prošlo cijelo desetljeće od iscrpljujućeg ratovanja, užasa i strahota holokausta, masovnih stradanja, pometnji i beznadnih prevrata, a kazališni repertoar i dalje nije sadržavao dovoljno širok predložak, raznovrstan i mnogoznačan, u kojem bi se mogli prepoznati svi posjetitelji kazališta. Otuda se sve češće spominje tzv. kriza kazališta i publike. Općinstvo se okreće filmskim ostvarenjima, među kojima je sve više inozemnih, a od šezdesetih godina primat pripada televiziji, dinamičnom i atraktivnom mediju u nastanku. O udaljavanju publike od teatra i mogućim razlozima **Lačjo Lendvai**, među ostalim je u časopisu *Rukovet* napisao i ovo:

»Razne kazališne družine između dva rata, a pogotovo one koje su djelovale za vrijeme posljednjeg rata, malo su vodile računa za odgoj i razvoj ukusa kod publike. Obično su iz čisto trgovačkih, a često i gorih razloga sastavljale repertoar od lakih, i na oko dopadljivih djela sa ciljem da privuku sebi neupućenog gledaoca, da sadržajem svojih predstava skrenu njegovu pažnju od suvremenog zbivanja i da ga prenesu u neki izmišljeni i iskonstruirani svijet. Ovakvom politikom mnogo se pridonijelo da je velikom dijelu gledalaca kvalitetan repertoar tuđ i da se vrlo teško privikava na djela sa ozbiljnom tematikom« [*Rukovet*, 2, 1955., 95-97].

U vrijeme kada objavljuje navedeni tekst (1955.) iza Lajče Lendvaja je već bogato glumačko i redateljsko iskustvo, posebno ono iz razdoblja kada je bio prvi upravnik Hrvatskog narodnog kazališta u Subotici, ali je izvjesno također, da se vodeći teatri još uvijek nisu na pravi način uhvatili u koštac sa »suvremenim zbivanjima«, a da je riječ o djelima »ozbiljne tematike« iz vlastita okruženja. Lakše je bilo sa scene dići glas u korist ravnopravnosti crnaca u Americi, nekom već odavno počivšem uputiti riječi najtežeg prijekora zbog neljudskog položaja mužika u carskoj Rusiji ili općenito kmetova u prošlosti, zbog stradanja antičkih robova, ili hude ljudske sudbine kojom se poigravaju dokona božanstva, a tek tu i tamo moglo se razumjeti da su poneke od tih poruka uistinu upućene i na nešto bliže adrese.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 25 i 29 Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (»Sl. glasnik RS« br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU KOJIM JE DANA SUGLASNOST NA STUDIJU PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Dana 25. srpnja 2017. godine nositelju projekta TELEKOM SRBIJA AD Beograd, Izvršna jedinica Subotica, Prvomajska 2-4, je dana suglasnost na Studiju o procjeni utjecaja na životni okoliš projekta: Bazne stanice mobilne telefonije SU49/SUH49/SUU49/SUL49 SU – HIPODROMSKA, na katastarskoj parceli 21124/2 KO Donji grad, ulice: Hipodromska bb (46.091512°, 19.643956°).

Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internet adresi:

http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Rjesenja/501-217-2017.pdf

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, temeljem članka 10 i 29 Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (»Sl. glasnik RS« br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTJEVU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Investitor: TELEKOM SRBIJA AD BEOGRAD, Izvršna jedinica Subotica, Prvomajska 2-4 podnio je Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta: Bazne stanice mobilne telefonije SUU91/SUL91 SU – JP STADION zaveden pod brojem IV-08/I-501-275/2017, a koji se planira na katastarskoj parceli 19529/1 KO Stari grad, Ulica Ferenc Szépa br. 3 (46.109517°, 19.655231°).

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta može se obaviti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom na gore navedenu adresu, ili elektronički na adresu: zivotnasredina@subotica.rs.

Mali bandaš i mala bandašica

Jer to je velika čast

Naredni tjedan u Subotici bit će u znaku završnih žetvenih svečanosti, *Dužijance*. Pred nama je mnoštvo programa, za svakoga po nešto. Radujemo se svi jer su to lijepe i zabavne aktivnosti u kojima rado sudjelujemo, a i sve veći broj turista je čuo za *Dužijancu* i našu zahvalu Bogu za dobru žetvu. Još od 25. travnja, na blagdan svetog Marka kada je bio svečani blagoslov žita, sve do danas, na različite načine i kroz razne programe slavili smo našu *Dužijancu*. Na poseban način su to učinili i naši najmanji koji su svoju središnju proslavu *Djeca u Dužijanci* imali 1. i 2. srpnja. Tada smo upoznali **Martinu Dulić** i **Martina Vukova**, malu bandašicu i malog bandaša. Ponovno ćemo ih vidjeti na središnjoj *Dužijanci* gdje će biti pratnja velikoj bandašici i velikom bandašu. Željeli smo ih bolje upoznati, i evo što smo doznali.

Martina Dulić, mala bandašica

Martina Dulić je završila 3. razred OŠ *Matko Vuković* u Subotici. Živi u peteročlanoj obitelji s mamom **Gordanom**, tatom **Slavkom**, mlađim bratom **Davorom** (koji ima 7 godina) i bakom **Marijom**. Tiha je i skromna djevojčica, ne hvali se previše, iako bi mogla. No, ipak doznali smo ponešto. Odlična je učenica, omiljeni predmeti su joj vjeronauk i likovno, jer jako voli slikati, posebice prirodu. Kaže da će krenuti na likovnu sekciju. Nekada je igrala folklor u HKC-u *Bunjevačko kolo*. Odlučno nam je rekla da će kad poraste biti slastičarka jer jaaako voli praviti kolače (naravno i jesti... mmm, voli tortu lud lab). Stoga često i rado pomaže mami u kuhinji. I sama zna praviti neke kolače, primjerice čokoladne kuglice. S bra-

tom Davorom često se igra restorana gdje je ona naravno kuharica a brat konobar. Martina je ovogodišnja prvopričesnica u katedralnoj župi svete Terezije Avilske. Kada ju je župnik **Stjepan Beretić** na vjeronauku pitao bi li htjela i željela biti mala bandašica, jako se obradovala i rado pristala. To je u njihovoj obitelji već tradicija. I tata i djed su joj bili bandaši, a baka bandašica pa je htjela i ona to biti. Još kao mala često se oblačila u nošnju. Mama kaže da je tako bila mala da su neki ljudi pomislili da je lutka a ne živo dijete. S velikim nestrpljenjem očekuje *Dužijancu* kada će s velikom bandašicom i velikim bandašem, te svojim malim bandašem ponosno i svečano ući u crkvu.

Martina voli čitati, posebice **Disneyeve** knjige. Omiljena joj je *Uspavana ljepotica*. Lijepo recitira, pomalo je i glumila u školi, a dobro joj ide i matematika, išla je na neka natjecanja. Voli se igrati društvenih igara kao *Ne ljuti se, čovče*, pomagati tati u dvorištu, mami u kući i vrtu, mājki na Bikovu oko životinja...

Ponosna je što je ovogodišnja mala bandašica.

Martin Vukov, mali bandaš

Martin Vukov je također završio 3. razred OŠ *Matko Vuković* u Subotici. On je jedno veselo i zabavno dijete s kojim je ugodno i zanimljivo razgovarati. Martin je drugo od četvero djece **Tomislava** i **Željke Vukov**. Ima stariju sestru **Luciju** (12), i mlađu braću **Jakova** (6) i **Ivana** (1,5). Izuzetno je aktivan i uspješan u mnogim stvarima. Budući da toga ima dosta, pokušat ću samo nabrojati.

Martin igra folklor u HKC-u *Bunjevačko kolo*. Pohađa nižu glazbenu školu gdje svira harmoniku u klasi profesorice **Ilijane Lošić**. Ovdje je osvojio nekoliko priznanja na republičkim natecanjima. Odličan je glumac i član dramske skupine koju vodi **Nevena Mlin-**

Pčelarstvo Sudarević

Vam nudi prirodni vrcani med.

Od davnina poznat kao lijek, nezaobilazan dodatak toplim napitcima, aktivni učesnik zdrave ishrane, najbolji prijatelj naše kože i kose - njegovo veličanstvo, MED

BAGREM MED - CVETNI MED - MED SA MATIČNIM MLEČOM
MED SA POLENOM I MATIČNIM MLEČOM - PROPOLIS - POLEN

Kontakt:

Sudarević Kalman: 064/21 31 871

Sudarević Ivan: 060/036 82 27

ko. Također se oprobao i kao recitator gdje je također osvojio neke nagrade: zlatnu diplomu na Pokrajinskoj smotri recitatora. Uz sve to Martin je i ministrant katedralne župe.

Otkad zna za sebe, praktički od rođenja, oblači se u nošnju. To mu je lijepo i baš uživa. Ima vlastitu nošnju za koju se brine njegova mama Željka i sada su je naslijedila mlađa braća. Jako je sretan što je baš njega župnik odabrao da preda kruh pečen od novoga brašna. Zna kolika je to čast i ponosan je zbog toga. Ništa mu nije bilo teško, jer voli *Dužijancu*. Kad bolje razmisli volio bi biti i veliki bandaš. S velikom ozbiljnošću je poručio svim malim čitateljima *Hrckovih* strana da se, ukoliko mogu, svakako oblače u nošnju, posebice za *Dužijancu* kako bi uzveličali ovu važnu proslavu.

Martin je siguran što želi biti kad poraste. To je bar jednostavno: želi biti kao njegov otac, dobar harmonikaš. Sudeći po tome kako sada svira, mislimo da je na dobrome putu. Jako voli eksperimentirati. Rado se igra u dvorištu, u pijesku i sa svojim bratom Jakovom stalno nešto izmišlja. Upravo su napravili sef gdje žele čuvati neke svoje dragocjenosti. No, to nije jedini izum koji su osmislili. Ima ih još, ali to nekom drugom prigodom. S nestrpljenjem očekuje nedjelju i *Dužijancu*.

Ugodno je i ohrabrujuće bilo razgovarati s Martinom Dulić, malom bandašicom i Martinom Vukovim, malim bandašom. Oboje su dobra djeca koja vole i poštuju svoju tradiciju i običaje. Radujem se što imamo ovakvu djecu. Veselim se *Dužijanci* i što ćete se mali moji čitatelji, vjerujem, mnogi obući u svoju narodnu nošnju i doći zahvaliti Bogu. A Martina i Martin su obećali da će časno obaviti svoju funkciju te da će nam mahati iz karuca.

B. I.

SUNČANA AKCIJA
-10%

SUBOTICA

024/ 551 045

Prijave za X. Etno kamp

Ako volite glumiti, recitirati, pjevati ili plesati... kuhati, izradivati različite predmete ili još bolje igrati se... družiti se sa svojim vršnjacima, učenicima osnovnoškolske dobi, još uvijek se možete prijaviti za Etno kamp Hrvatske čitaonice koji će biti održan od 21. do 25. kolovoza u Domu DSHV-a.

Kotizacija je svega 1.000 dinara, a prijaviti se možete putem telefona: 063-116-92-00 (Bernadica) ili 064-659-07-52 (Katarina),

putem e-maila: bernadica@gmail.com ili katarina.celikovic@gmail.com,

a može i putem messenger-a ili vibera.

Rok za prijavu je 14. kolovoza 2017.

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com	U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.
Prodaje se apartman od 36 m ² u Jadranovu, 5 km od Crikvenice. Tel.: 024-4527-499, 064-18-39-591.	
Prodajem perjani jastuk 80x120 s odgovarajućom novom ručno šivanom salvetskom krevetnom (dvije navlake za jastuk i dvije navlake za jorgan). Cijena po dogovoru. Tel.: 060 5402733.	Starija kuća (4 sobe, ručiona, 2 kupaone, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupaona) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.
Prodajem stroj šivače marke Bagat s ormančićem, visoki sjaj, orahovina. Tel.: 069 2887213.	Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m ² , topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel.: 063 596840 i 024 547204.
Prodajem ručno štrikači stroj Empisal skoro nov – stolni. Kata-rina Turkal. 025 5742 136.	Prodaje se stan na Radijalcu od 52 m ² . Tel.: 069 2887213.
Izdajem garsonjeru u Zemunu. Povoljno za dva člaka ili studen-ta. Lokacija Zemun. Tel.: 011 3077036.	Uzimam zemlju u zakup, Klisa, Stari i Novi Žednik, Mala Bosna, Subotica. Plaćam 12 metar po jutru. Tel.: 064 305 1488
Prodaje se drvena vaga s tegovima, ojačana željezom. Mjeri do 500 kg. U Subotici. Tel.: 064 3910112.	Povoljno prodajem protočni bojler s 4 grejača od 24 kilovata i limene radijatore s 200 rebara različitih dimenzija. Tel.: 062 8687964.
Tročlana obitelj prima na dvorbu stare osobe za mirovinu ili nekretninu. Tel.: 062 1941729.	Prodaje se veći i manji (skoro ne-korišten) trajno žareći štednjak. Tel.: 024 528682.
Tražim ozbiljnu žensku osobu za dvorbu bračnog para u Svetozar Mileticu za nekretninu. Tel.: 00385 32832310	Prodaje se dvosobna kuća u nizu kod Šibenika 65m ² , cijena 50.000. Kontakt telefon 064-11-31-287.

POGLED S TRIBINA Tjedan

Protekla sedmica dugo će ostati u sjećanju svih hrvatskih navijača, jer će ostati zlatnim slovima upisana u povijest hrvatskog sporta. Vaterpolisti su nakon grandioznih pobjeda protiv Srbije u polufinalu (12:11) i Mađarske u finalu (8:6) stigli do svog drugog naslova svjetskih prvaka (prvi u Australiji 2007.).

Iako im prije početka natjecanja nisu davane velike šanse za osvajanje jedne od dvije najsjačajnije medalje, nego tek borba za broncu, **barakude** su pod vodstvom izbornika **Ivana Tucka** iz meča u meč pokazivale svoje šampionske apetite. I na koncu, posve zasluženo se popeli na najviše, šampionsko postolje. No, jedan detalj je posebno ukrašio cijelu prekrasnu sportsku priču. Sportski zagrljaj izbornika Hrvatske i Srbije nakon velike drame u polufinalu pokazao je svu ljepotu sporta i njegov konačni smisao: natjecati se i biti prijatelj, a neka pobijedi onaj tko je trenutačno bolji.

Tjedan će posebno pamtit i svi navijači **Osijske**, jer su njihovi ljubimci izborili najveću pobjedu u svojoj po-

vijesti, svladavši veliki PSV (1:0) na njegovom terenu u Eindhovenu u prvom susretu 3. kola kvalifikacija za Ligu Europe. Pobjedu je zabilježio i **Dinamo** u duelu protiv norveškog **Odda** (2:1) na svom startu u istom natjecanju, a vrijedne remije na strani upisali su **Rijeka** u Ligi prvaka protiv **Salzburga** (1:1), te **Hajduk** kontra **Brondbyja** (0:0) u Ligi Europe.

Konačno, **Ivan Dodig** i **Mate Pavić** (senzacionalni finalist Wimbledona u igri parova) osvojili su, nakon dva prethodno izgubljena finala, svoj prvi ATP naslov (Hamburg), a **Franco Škugor** je skupa s Francuzom **Eysericem** igrao finale parova u Gstaadu.

Kakvih sedam dana...

Život ide dalje. Nogometaši trebaju ove lijepe rezultate i potvrditi, te izboriti plasman u narednu, posljednju rundu kvalifikacija za Ligu prvaka i Ligu Europe.

Tenisači su već na novim turnirima i jure nove pobjede i bodove za svjetsku ranking ljestvicu, pripremajući se za posljednji Grand Slam sezone (US Open).

A vaterpolisti mogu slaviti i uživati.

Jer Hrvatska je prvak svijeta...

M. D.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz **Hrvatske riječi** VAŽI DO 8. 8. 2017.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju **Hrvatske riječi**.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga **CroArt** prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.

Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218;
e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC **Bunjevačko kolo**, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, Ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internat

već od
649 din

SUBOTICA KARADORDEV PUT 2 TEL: 024/555765
WWW.TIPPNET.RS

Subotica – tradicionalne konjičke kasačke utrke *Dužijanica* 2017.

Slovincima vijenac od žita

Ljubitelji konjičkih kasačkih utrka sa sjevera Bačke, ali i šire regije mogli su uživati proteklog vikenda u najvažnijim utrkama ove sezone, bar za konjare koji se okupljaju oko KK *Bačka*. Naime, tijekom dva dana su organizirane utrke *Dužijanica* 2017., čime se vrijedni ljudi iz ovog kluba još od 1968. godine priključuju obilježavanju završetka žetelačkih obveza. Tako su i trke za vikend protekle u znaku žita, slame, zahvale za novi kruh, ali i u znaku gostiju iz Slovenije, koji su osvojili najveće nagrade, konačno i vijenac od novog žita, koji je jedan od simbola *Dužijanice*.

Glavna utrka

U glavnoj utrci vikenda trijumfirali su spomenuti gosti iz Slovenije, grlo Tars Stars, za čijim je sulkama bio **Janko Sagaj**, jedan od članova čuvene slovenske obitelji koja se ističe u ovom sportu. Bila je to vrlo dinamična utrka koja je okupila osam najboljih grla, koja su kroz kvalifikacije stekla pravo nastupa u finalu. Iskusni konjari su i prije početka utrke očekivali dvoboj Tars Starsa i prošlogodišnjeg pobjednika Rincope Jeta, ali se to, međutim, nije dogodilo na pravi način. Naime, gosti iz Slovenije su imali odličnu taktiku, zauzeli su prvo mjesto odmah nakon

starta, diktirali tempo, a na koncu i prvi prošli kroz ciljnu crtu. O sjajnom finišu govori i podatak da je oboren prošlogodišnji rekord (upravo vlasništvo Rincope Jeta), a novi je 1:14,4 minuta po kilometru.

»Bila je ovo dobra utrka za nas, drago nam je što smo sudjevali na tradicionalnim utrkama u Subotici. Tars Stars je odlično grlo, slovenskog je odgoja, a upravo je poznato po odličnom startu. Mislim da je po tome najbolji u ovoj konkurenciji u Subotici, ali mu nema ravnog ni u Sloveniji. Na tome smo bazirali i taktiku za ovaj trkački dan, krenuli smo od starta, diktirali tempo i na kraju se radovali u dobroj konkurenciji u Subotici. Posebno mi je drago što je među navijačima bilo mnogo gostiju iz Slovenije, pa sam se osjećao kao kod kuće«, istaknuo je Janko Sagaj, vozač najupečatljivijeg grla na ovogodišnjoj *Dužijanici*.

Kvalitetni okršaji kasača

Čitav vikend je donio niz kvalitetnih okršaja kasača, pa je publika zaista imala priliku uživati u ovom sportu. Izdvojit ćemo odličan rezultat derbi kandidata, grla Isaac Newton, sa slovenskim vozačem **Markom Slavičem**, koji su zajedno osvojili prvo mjesto, ali i rezultat od 1:16,0, dok je u drugoj utrci i Bonaparta

 Pobjednik *Dužijanice* Tars Stars s vozačem Jankom Sagajom

pobjedom potvrdila da je favorit. Drugi dan je otvoren prvim Memorijalom *Albe Tumbas Loketić* i pobjedom Sliverada (**B. Mukić**), ali i *Prijateljskim duelom Srbija – Slovenija* koji je okončan pobjedom dvojca Aline du Fosse – **Branko Seršen**.

Upravo je Branko Seršen, vozač iz Slovenije, bio raspoložen da podijeli dojmove dolaska u Suboticu, a grupa od sedamdesetak gostiju iz ove zemlje privukla je dosta pažnje.

»Svi koji smo ovdje imamo uglavnom konje, a došli smo da navijamo za našeg Tars Starsa, ali i da nastupimo u prijateljskoj utrci. Sretni smo zbog dolaska i zbog pobjeda na *Dužijanci*. Neki od nas su već bili na ovakvim utrkama, ali ima i onih koji su prvi put. Stiglo nas je pedesetak autobusom, ima još i onih koji su autima, zaista nam je bilo dobro, očekujemo da će Subotičani posjetiti i nas. Mi se svakako vraćamo naredne sezone, bar s deset konja«, istaknuo je Seršen.

Kada je zavjesa na dvodnevni program spuštena, u Konjičkom klubu *Bačka* su imali samo razloga za zadovoljstvo.

»Zadovoljni smo utrkama, publikom, dobro smo se družili i s gostima iz Slovenije koji pokal nose u svoju domovinu. Što se grla tiče, kvaliteta je neupitna. Rezultati su ti koji govore kakva su grla trčala ovog vikenda. Drago mi je što smo oživjeli prijateljske odnose sa Slovencima, radujemo se novom-starom prijateljstvu i već imamo poziv da i mi budemo njihovi gosti. Vidjet ćemo kada će to biti, a nadam se da ćemo imati prilike revanširati im se i kao gosti, ali i kao natjecatelji«, komentira **Miodrag Zagorac**, predsjednik KK *Bačka*.

Naredni kasački okršaj u Subotici zakazan je za 10. rujna, a to je termin održavanja *Šampionata trogodišaca*.

D. Vuković

Rezultati subota

Prva kasačka utrka: Shadow RR (**B. Mukić**) 1:21,8, Excorta (**G. Zolnaji**) 1:23,4, Zejla (**J. Popin**) 1:24,2, Flekica (**N. File**) 1:24,5, druga kasačka utrka: Justice Oaks (**M. Radulaški**) 1:22,3, Vanita (**A. Žiža**) 1:22,9, Dizel F (**L. Bajić**) 1:23,0, Jessi Star (**E. Kerekeš**) 1:23,2, treća kasačka utrka: Glenda (**M. Oračić**) 1:23,4, Delibab (**I. Vajda**) 1:24,1, Pusi S (**R. Seke**) 1:24,2, četvrta kasačka utrka: Nika Boko (**P. Knekt**) 1:18,7, Čoro (**L. Sokola**) 1:19,3, Elliot (**P. Dulić**) 1:19,5, Shana (**J. Stantić**) 1:20,7, peta kasačka utrka: Isaac Newton AT (**M. Slavić**) 1:16,0, Doli SG (**S. Grujić**) 1:17,6, Dorin Up (**M. Radulaški**) 1:17,8, Dea Celeste (**B. Milodanović**) 1:18,6, šesta kasačka utrka: Bonaparta (**B. Mukić**) 1:17,3, Asia (**D. Katanić**) 1:17,9, Dolar F (**I. Vukov**) 1:18,1, Chanel Boko (**K. Kopas**) 1:18,9.

Rezultati nedjelja

Prva kasačka utrka, *Memorijal Albe Tumbas Loketić*: Silverado (**B. Mukić**) 1:21,2, Kinder Star (**I. Mukić**) 1:21,6, Veritable Yankee (**I. Vukov**) 1:22,2, Alfa Varenne (**P. Crnković**) 1:24,9, druga kasačka utrka, *Prijateljski duel Srbija – Slovenija*: Aline du Fosse (**B. Seršen**) 1:18,9, Bru-me d'Or (**N. Đorđević**) 1:16,9, Usselle du Loir (**J. Sagaj**) 1:18,4, Bastet de Fredlau (**M. Slavić**) 1:19,3, treća kasačka utrka, *Dužijanca prva kvalifikacija*: Rincope Jet (**G. Zolnaji**) 1:15,0, Petit Four Spin (**D. Petrović**) 1:15,2, Poveglia (**M. Oračić**) 1:15,6, Pablo Yet (**D. Katanić**) 1:15,8, četvrta kasačka utrka, *Dužijanca druga kvalifikacija*: Tars Stars (**J. Sagaj**) 1:15,2, Lambert Sas (**A. Horvatski**) 1:15,4, Quick Viervil (**V. Bjelogrić**) 1:15,6, Rite Key (**B. Mukić**) 1:15,7, peta kasačka utrka: Innera (**Z. Petrović**) 1:17,9, Pitta Jet (**A. Vereb**) 1:18,2, Perfekt (**G. Zolnaji**) 1:18,3, MT Hitchiti (**B. Mukić**) 1:18,4, šesta kasačka utrka *Dužijanca finale*: Tars Stars (**J. Sagaj**) 1:14,4, Pablo Yet (**D. Katanić**) 1:14,6, Quick Viervil (**V. Bjelogrić**) 1:14,7, Rite Key (**B. Mukić**) 1:14,9, Rincope Jet (**G. Zolnaji**) 1:15,4, Poveglia (**M. Oračić**) 1:15,6, Lambert Sas (**A. Horvatski**) 1:18,9, Petit Four Spin (**D. Petrović**) 1:21,7, sedma kasačka utrka: Syria AT (**D. Katanić**) 1:19,4, Iago d'Amore (**B. Mukić**) 1:20,2, Bonny Staro (**P. Knekt**) 1:20,5, Lejla SP (**I. Vukov**) 1:20,6.

ZLATNE BARAKUDE: Hrvatska vaterpolska reprezentacija

Gašpar Matarić, veslač, biciklist, triatlonac

Izazov dug 550 kilometara

Veslači Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva *Vladimir Nazor* iz Sombora *Salašari somborski* spremaju se za ovogodišnji *Maraton lađa* na Neretvi. Bit će to sedmi puta da ova momčad sudjeluje na ovoj prestižnoj veslačkoj utrci u dolini Neretve. Sedmi puta ekipu će predvoditi **Gašpar Matarić**. Za njega bi, kao i za veći dio ekipe koja je do sada izvela šest maratona, ovaj odlazak na Neretvu bio rutina da Gašpar nije odlučio dionicu od Sombora do Metkovića, koja je duga 550 kilometara, preći biciklom. Gašparu će su u ovoj avanturi pridružiti i **Alfred Skenderović**.

Biciklom do Metkovića

Biciklom do Metkovića Gašpar je planirao krenuti još prošle godine, ali mu se želja ipak ostvarila godinu dana kasnije. Zašto ova avantura?

»Na ovaj način želim promovirati *Maraton lađa* na Neretvi, povezati Sombor i Metković. I ono najvažnije: to je jedan izazov. Kao što je sam veslački maraton izazov, tako je odlazak biciklom do Metkovića za mene jedan novi izazov. I tko zna: možda to postane i jedna vrsta tradicije i možda se u takvu avanturu sljedeće godine upuste i neki drugi veslači. I ne samo veslači već i avanturisti, drugi sportaši«, kaže Gašpar.

Ruta kojom će voziti bicikl nije mu potpuno nepoznata, jer su tu dionicu prošle godine prošli njegovi drugari. U međuvremenu Gašparu se pridružio Alfred Skenderović, koji je biciklom prošle godine prošao taj put, pa će i zbog društva i zbog poznavanja puta Gašparu biti lakše.

»Najteži dio puta bit će Tuzla – Sarajevo. Tu se moraju svladati dva ozbiljna uspona i mislim kada to pređemo da ćemo moći reći da smo na našem cilju. Za ovo putovanje ne palniramo dane već sate. Između 24 i 30 sati. Idemo da pređemo tu dionicu, ne da se vozikamo biciklom već da vozimo. Fizički je to dosta zahtjevno, iscr-

pljujuće i najvjerojatnije da će nam trebati odmor, ali sat-dva, ništa duže«, kaže Gašpar s kojim smo razgovarali na jednom od treninga veslačke ekipe *Salašari somborski* na kanalu kraj Sombora.

Kilometri za djecu

Iako se sa svojom veslačkom momčadi Gašpar priprema za nere-tvanski maraton, kaže da posebnih priprema za biciklističku avanturu nema. To i ne čudi jer je ovaj mladi master inženjer šumarstva u sportu tijekom cijele godine kao triatlonac, plivač, veslač.

»Ono što će nam na ovom putovanju biti najvažnije su dobra svjetla, svijetleći prsluci, hrana«, kaže Gašpar.

Sama po sebi ova vožnja je izazov, avantura, ali ona ima i svoj humanirani karakter, jer je Gašpar po ugledu na poznate sportaše odlučio da prodaje kilometre, pa je i ovo svoje putovanje i cijelu akciju nazvao *Kilometri za djecu*.

»Htio sam nekako kompletirati ovo naše putovanje, da tako kažem spojim 'lijepo i lijepo'. Po ugledu na iskusnije maratonce odlučio sam ovoj avanturi dati i humanitarni karakter. Kilometara, hvala Bogu, ima dosta. Podijelio sam ih na po 10 kilometara, a svakih 10 kilometara košta tisuću dinara. Za prva četiri dana prodano je ili rezervirano oko 350 kilometara«, kaže Gašpar koji je u međuvremenu prodao i preostale kilometre dionice od Sombora do Metkovića.

»Novac prikupljen na ovakav način bit će iskorišten za pomoć Srednjoj i osnovnoj školi s domom *Vuk Karadžić*. Na početku školske godine kupit ćemo ono što je toj djeci najpotrebnije, naravno uz sugestije njihovih odgojitelja«, kaže Gašpar.

Prije nego što zavesla Neretvom Gašpar će se odmarati dan i pol, a onda njega i veslačku momčad čeka brzinska utrka u Opuzenu od koje ovisi startna pozicija na *Maratonu lađa*. Brzinska utrka je 9. kolovoza, a 12. kolovoza je 20. *Maraton lađa*. *Salašari somborski* bit će jedna od 30 veslačkih momčadi koja će sudjelovati na ovoj maratonskoj utrci koja se vesla Neretvom od Metkovića do Ploča u dužini od 22,5 kilometara.

Z.V.

Gašpar Matarić (prvi s desna)

U NEKOLIKO SLIKA Konjičke utrke "Dužijanca 2017."

Iz Ivković šora

LETI vrime

piše: Branko Ivković

Iđem tako pa se sve obzirem kugod da mi kogod stalno stoji za leđi. Ušo niki nepro u me pa ga ne mož vazdan odvijat iz glave, stalno mi se priviđa štogod od davnina, čeljadi moja. Doduše, sve je nikako kugod u magli posli litnje kiše, kad se sve njive isparavaje i vlaže ovaj naš teški ravničarski ajer. Niki dan na priliku nisam nikako mogo odagnat lipo sićanje na svetu Anu, to veliko proštenje u Gornjem Tavankutu ispid kapele svete Ane. Divane ovi upućeni da je na mistu te kapele kadgod, dok je Tavankut bio još tvrda varoš, bila velika crkva, nađeni su i temelji na ledini. Meni je još moj dida divanio da su se nika dica sigrala po ledini krajom pritprošlog vika i da su našli u bunaru jednu čitabu zdravo staru a na njoj bio križ i napis »Szent Anna«, pa posli opravio jedan gazda ovu lipu kapelu di je sad proštenje. Sićam se kako sam samo volio ić na to proštenje, lipo smo se svi opravili u svečana ruva, došli ajzlibanom od Šebešića do Skenderova, a tamo nas dočeko moj dida Mijo s njegovi ap-tikama i Bandinom i Bebom upregnutim u svečan sersam pa nas odno kod njega prvo na Ševinu čošu. Tu nas dočekala mājka, ujna i dvi tete, svi me izljubili, a to mi bilo najveća nevolja jel se ja zdravo nisam volio ljubit. Onda se malo ručalo, tek da se ne ide na proštenje praznog trbuva kako je divanio ujo Marko i svi tako čoporativno na proštenje. Al bi sad volio da mi vratit taj veker natrag, pa da me minu sve brige i nevolje, da se opet protrčem po debelim suvim pisku u onim kratkim pantalonicama kugod kadgod... E, borme, od tog više ništa. Sad dica misto pivaca na duvanje i čagrtaljki razni fela imadu tablete, mobilne telefone; mi smo kadgod vijali guske i patke šorovima, a sadašnja dica vijaju one pokoje i kojikake isfantazirane tri d eroje.. Al pak, ja sam rišio, čeljadi, da ću i ove godine lipo podmazat biciglu, malkoc našpanovat špice jel u pisku obruč lako ode u njolčoš, a moram i dotegnit šarhanje jel mi zdravo zvonie kad idem po treskavim i lipo polagano odverglat do proštenja. Samo, sad možem misto kod majke i dide kući otić na njev grob, pomolit njim se za dušu i bacit svete vode. Kako vrime leti, pa čovik više ni sam sebi ne viruje, pa sad se bilo mlado a vid sad, posto dida priko noći. Al šta se mož? Ne mož čovik trajat vično. Kugod da su ga ostavili u dunc, što kaže moj pajdaš Pera. A i nek ide, samo nek nama ostanu naši šorovi, nek mladež sačuva adete i običaje svoji didova, nek uvik budne igre pisme i veselja da se dužijance i prela nikad ne zaborave. »Vid ti Branišu«, opet će Pere, »ta, on se dao u mudrovanje kugod vilozof. Neg, kazla mi Jela maloprija da ti kažem ako te vidim da se josag neće namirit sam i da požuriš natrag u Ivković šor jel ćeš vidit kako vrime leti«. Eto, ne mož se čovik ni raznižit, a da ga ne pristignu ovozemaljske nevolje. Al, šta ćemo, što kazo dida, svako svoj križ nosi na leđi. Ajd zbogom.

Bać Ivin štodir

Što **manje** imamo **VIŠE** trošimo

piše: Ivan Andrašić

Vručina još uvijek ne sustaje, pa i bać Iva gleda kako će se izajutra probiciglat, pa dok ne udari omarina, dojt doma u ladovinu. Njegova došla natrag iz Švapcke, jedva dočeko. Ni mu više bilo ni do čega drugoga, samo ka nju vidijo živu i zdravu. Istina, ona se samo bida, nisu radili ni polak o noga kako jim rekli, pa nisu baš puno ni zaradili. Vrime ni bilo kako tribalo bit, jagoda puno propalo, pri prošle neg došle. Jida i za gazdu i za rabadžije. A ope, ka pogledaš š druge strane, moru bit zadovoljni i zoto malo što donela, tude bi morala radit više o po godine. Ni se dugo ni odmarala, ujavila se u fabriku, pa bi i sad, ko i prija, tu dočekala proliće, a onda ope put pod noge, pa u Švapcku u jagode. Nada se, ko i svi drugi, da će na godinu bit bolje, pa čedu onda i poradit no što tili voga lita. Cure ko cure, starija u njezne varoši, radi, obide ji ritko, a mlađa svršila škulu, doselila se, pa malo vamo, malo tamo, najmanje doma. Našla i ona derana, kanda je baš uvatilo. Neka, misli se bać Iva, njezne godine i jesu zoto, vada se neće dovika držat za materinu suknju. Njegova malo cantra što ni malo više doma, veli mogla bi je koišta i pomoć, al ope je i razumi, još ni zaboravila kakoj to ka ti srce kudgoda vuče. Razumi ona i stare i mlade i zdrave i bolesne. Gleda da uvijek svima bude pri ruke, ne volji srdodbu i grdodbu ni u kuće ni van kuće. Eto, bać Iva baš dosta nagal, pravi zadrti Šokac, znade se priičit i s materom, znade i cure izgrdit, al na nju još nikada ni digo ni glas ni ruku. Bože sačuvaj. Odjedamput ništa jako prasnilo i preznilo ga iz štodira, a bicigla stala druskat. Oma vidijo da pukla stražnja guma, a još mu ofanj ostalo do doma. Okrenijo se u drugi sokak, tamo blizu stoji naj Andra što opravljja bicigle. Dobar š njim, išli zajedno u škulu. Čudo, baš ga nikad nema, al taj put bijo doma, pa veli nek malo sidne u ladovinu, saće mu on to oma napravit, pa će malo prileć. Nočas ni ništa spavo, ko da bijo u svatova. »U, pajto, pa di si bazdaliko, ka svaj kršteni svit spava?«, pita bać Iva i sidne u ladovinu. »Ta, bili ja i moja na majalusu. Našemu kumu cura pravila ditetu prvi rođendan, pa napravili veliko slavlje. Istina, nisu baš pri novcima, al se za tako štogoda danas uzme kredit, ne bi bili gorji o drugi. Zvali i nas. Bome, slavilo se cilu noć, bilo nas jedno dvi stotine. Jedan muški svirona nikako sokočalo i pivo. Bome i zaradijo. Ni to ko u naše vrime, pa da ti cicuka cila banda. Vaj svira sam, ne dili niskim, a iz toga njegovoga sokočala čuješ sve, od armunike, do begeša. A mali što nadobijo darova, ne mož ni popantit«, veli pajta, pa za dram skine točak i prominji gumu. »Bože, pa kako to ditešće i izduralo cilu noć?«, više za se pita bać Iva, plati i otide doma. Oma ošo u ladovinu i popijo medecine, pa se malo izvalijo na otoman. Eto, misli se, što smo siromaškiji, slavlja nam sve bogatija. Samo ka se dada i mater pokazali da možu, ni jim briga što se to dite prvoga rođendana nikada neće ni sićat, jal ga skroz prispavalo.

MISLI

Christie: Tajna uspjeha je samo u tome da se pokreneš.**Einstein:** Onaj tko nikad nije pogriješio, nikad nije pokušao napraviti nešto novo.**Kafka:** Počnite s onim što je ispravno, a ne s onim što je prihvatljivo.

KVIZ

Mišo Jelić

Kada i gdje je rođen odvjetnik, kulturni djelatnik, književnik, rodoljub Mišo Jelić?

U čemu je bio »desna ruka« svećenika Lajče Budanovića?

Predsjednikom kog odbora je postao 1931. godine?

Kakva mu je bila uloga po pitanju bajskih marindanskih veselja?

Za što ga je optužio bajski gradonačelnik?

Kakve je pjesme pisao?

Roden je 1881. u Santovu. Pri sastavljanju pravila i utemeljenju Bunjevačke čitaonice, koja će postati rasadnik narodne svijesti i uporištem protiv asimilacijskih nastaja na podunavke Hrvate. Bunjevačkog i šokackog narodnog odbora. Glavni je njihov organizator i prvi je predložio da im naziv bude Hrvatsko Dječje, ljubavne, proturadne, a najviše rodoljubne.

VICEVI

Dođe buldog i govori vučjaku koji je gore na balkonu:

– Ajmo se igrati!

– Ne mogu, zaključan sam – odgovori vučjak.

– Onda se baci!

– Ma baš, pa da imam facu k'o ti!

Šef vatrogasaca uđe u prostor gdje su ostali bili dežurni.

Osmjehne se svima, polako došće do aparata za kavu, polako ispija kavu...

Tek kada su vatrogasci iznenađeno upitali što to znači, šef kaže:

– Dečki, pravo je vrijeme da polako krenete, porezna uprava gori!

FOTO KUTAK

Sazrijevanje u miru

PETAK 4.8.2017.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
09:00 Zaronite s nama:
Otočić Grunj – Brijuni
09:10 Capri, serija (R)
10:05 Na vodenome putu:
Wales! Jedinstvena obala
Krune, dok. serija
10:55 Bajkovita Hrvatska:
Stonske zidine i solana
- Ston
11:06 Kazalište u kući,
humoristična serija
12:00 Dnevnik 1
12:25 Voli me zauvijek
13:07 Zaronite s nama:
Otočić Grunj – Brijuni
13:15 Slatka kuharica: Zagreb
13:45 Lovac na bilje:
Medvednica
14:08 Nepoznata Pula
15:02 George Clarke:
Čudesne zamisli
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:15 Hrvatska uživo
18:00 Lijepom našom: Labin,
1. dio
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 turizam.hrt
20:35 Kennedyji povjerljivo:
Obiteljske tajne
21:20 Tomislav Bralić i
klapa Intrade - Arena,
Pula - prijenos koncerta
23:35 Eurojackpot
23:45 Dnevnik 3
00:20 Kuća od karata, serija
01:15 Nasljednici, serija
02:08 Sinovi anarhije, serija
03:25 Detektiv Murdoch, (R)
04:11 Skica za portret
04:19 Dinastija, serija
05:04 Voli me zauvijek

06:35 Džepni djedica, serija
07:00 Juhuhu
09:02 Gem, set, meč - serija
09:30 Na prvi pogled, serija
10:10 Čarolija, serija
12:00 Svaki dan dobar dan:
Biste li vi to učinili?
12:40 Idemo na put s
Goranom Milićem: Južna
Amerika - Argentina
(1. dio)
13:25 Degrassi, serija
14:20 Opasni poduzetnik,
američki film
16:00 Regionalni dnevnik

16:45 Milostiva prije svega,
humoristična serija (R)
17:20 Svlačionica: Igor
Biščan, Tomislav Šokota,
Mihael Mikić
18:25 Bitange i princeze
19:05 Sve će biti dobro, serija
20:30 London: Svjetsko
prvenstvo u atletici,
prijenos
23:00 Završni udarac, serija
23:45 Seks i grad, serija
00:15 Bitange i princeze
00:50 Opasni poduzetnik,
američki film
02:15 Noćni glazbeni program

SUBOTA 5.8.2017.

05:00 Klasika mundi: Oratorij
"Istina o gradu slobode"
- Simfonijski orkestar
i zbor HRT-a, dirigent
Đelo Jusić - V. Lisinski,
06.12.2011.
05:55 Obračun u Kanjonu
crnog konja, američki
film
07:25 Kućni ljubimci
08:00 Dan pobjede i
domovinske zahvalnosti
i Dan hrvatskih branitelja
- specijalna emisija
11:30 Knin: Dan pobjede i
domovinske zahvalnosti
- misa, prijenos
13:05 Dnevnik 1
13:30 Priče o veteranskom
uspjehu: Vitezovi
u ratu, branitelji u miru -
dokumentarna serija
14:02 Prizma
14:50 Portret jedne ljubavi,
američki film
16:13 Lourdes: Hodočašće
HV i MUP-a
17:00 Vijesti u 17
17:18 Otkrivamo Hrvatsku:
Grohote
17:40 Lijepom našom: Grude
(1. dio)
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 LOTO 7/39
20:10 Istinom do pobjede
- perom i kamerom
kroz Domovinski
rat, Petar Malbaša
21:00 Knin: Prilagođeno kazalište,
prijenos koncerta
22:35 Dnevnik 3
23:10 Na vatrenoj liniji, film
01:15 Foyleov rat, serija
02:45 Obračun u Kanjonu
crnog konja, film
04:15 Reprizni program

04:53 Tema dana
05:05 Supruga i kćeri, serija
05:57 Dinastija, serija

06:35 Džepni djedica, serija
07:03 Juhuhu
09:02 Ljetni kamp, serija
09:55 Životinjska
superosjetila: Vid
11:00 London: Svjetsko
prvenstvo u atletici
12:20 Vrtlarica
12:50 Posuđeni glas, film
14:25 Beč: SP u odbojci na
pijesku - utakmica za 3.
mjesto (Ž), prijenos
16:00 Beč: SP u odbojci na
pijesku - finale (Ž),
prijenos
17:35 Licem u lice: Koroljov i
von Braun - svemirska
utrka, dokumentarna serija
18:35 Večer na 8. katu: Oliver
Dragojević
20:00 London: Svjetsko
prvenstvo u atletici
22:55 Anthony Bourdain -
Upoznavanje
nepoznatog: Kanada,
dokumentarna serija
23:45 Seks i grad
00:15 Bitange i princeze
00:50 Dva i pol muškarca
01:55 Noćni glazbeni program

NEDJELJA 6.8.2017.

06:55 Lijepom našom: Grude
(1. dio)
08:10 Mostovi Toko-Rija,
američki film
09:50 Portret Crkve i mjesta
10:00 Promina: Misa, prijenos
11:00 Biblija
11:10 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Rijeka: More
14:00 Stambeno pitanje:
Jesam li za Vas stranac?,
dokumentarna serija
14:45 I to je Hrvatska:
Dioklecijanova palača
15:05 Mir i dobro
15:30 Manjinski mozaik
15:50 Supruga i kćeri, serija
17:00 Vijesti u 17
17:18 Hrvatska moj izbor:
Don i Marko
17:40 Volim Hrvatsku
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 LOTO 6/45

20:10 Hrvatski velikani:
Lisinski - Zajc,
dokumentarna serija
21:10 Crno-bijeli svijet, serija
22:05 Dnevnik 3
22:40 Hirošima - posljedice,
dokumentarni film
23:30 Žene, povjerljivo!
00:20 Mostovi Toko-Rija,
američki film
02:00 Lewis, serija
03:30 Reprizni program
04:10 Tema dana
04:22 Supruga i kćeri, serija
05:14 Plodovi zemlje
06:04 Rijeka: More

06:20 Džepni djedica, serija
06:45 Juhuhu
08:15 Kućni ljubimci Marca
Morronea
08:35 Paul O'Grady i ljubav
prema psima
09:00 Na prvi pogled, serija
09:30 Poirot
11:05 Vrtlarica
11:40 London: Svjetsko
prvenstvo u atletici
13:35 Mama i tata bruceši,
američki film
15:05 Najveći trenuci sporta,
dokumentarna serija
15:30 Sportski trenuci
za pamćenje:
Olimpijske igre
- streljaštvo, trap: Josip
Glasnović
16:30 Sinjska Alka, prijenos
19:20 Garaža
19:55 London: Svjetsko
prvenstvo u atletici
23:15 Vikinzi, serija
00:45 Dva i pol muškarca
01:05 Mama i tata bruceši,
američki film
02:30 Noćni glazbeni program

PONEDJELJAK 7.8.2017.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
09:00 Zaronite s nama:
Bijelac - otok Lastovo
09:10 Capri, serija (R)
10:08 Plodovi zemlje
10:58 Bajkovita Hrvatska:
Crkva Sv. Donata (Sv.
Trojstvo) - Zadar
11:06 Kazalište u kući,
humoristična serija
12:00 Dnevnik 1
12:25 Voli me zauvijek
13:07 Zaronite s nama:

Bijelac - otok Lastovo
13:15 Slatka kuharica: Rab
13:45 Lovac na bilje: Rab
14:08 U potrazi za svetim:
Sveti nemir
15:02 George Clarke:
Čudesne zamisli
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:15 Hrvatska uživo
18:00 Lijepom našom: Labin,
2. dio
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:04 Ritam ljeta
20:55 Zaronite s nama:
Bijelac - otok Lastovo
21:00 TV Bingo
21:45 Novine, dramska serija
22:42 Dnevnik 3
23:17 Djevojka, američki film
00:47 Nasljednici, serija
01:40 Sinovi anarhije, serija
02:55 Detektiv Murdoch,
serija (R)
03:41 Reprizni program
04:18 Ritam ljeta
05:09 Dinastija, serija
05:54 Voli me zauvijek

06:03 Rijek i život
06:35 Dvorac igračka,
animirana serija
07:00 Juhuhu
09:02 Gem, set, meč - serija
09:30 Na prvi pogled, serija
10:05 Svijet vrtlara
10:30 Junak u kuhinji,
dokumentarna serija
10:55 Čarolija, serija
12:45 Svaki dan dobar dan:
Roditelj - terapeut
13:25 Hit dana
13:30 Degrassi, serija
14:25 Vječni pripravnici,
njemački film
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Milostiva prije svega,
humoristična serija (R)
17:20 Svlačionica: Božićnica
18:28 Brazil - Ekspres,
dokumentarna serija
19:03 Sve će biti dobro, serija
20:00 London: Svjetsko
prvenstvo u atletici
23:05 Završni udarac, serija
23:50 Seks i grad,
humoristična serija
01:25 Glazbeni spotovi
02:55 Noćni glazbeni
program

UTORAK 8.8.2017.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 09:00 Zaronite s nama: Brod
 Hans Schmidt – Pula
 09:10 Capri, serija (R)
 10:05 Na vodenome
 putu: Zaljev San Franciska
 - Zlatna vrata Amerike,
 dokumentarna serija
 10:49 Bajkovita Hrvatska:
 Riznica zagrebačke
 katedrale (katedrala
 Uznesenja Blažene
 Djevice Marije)
 11:00 Kazalište u kući, serija
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Voli me zauvijek
 13:15 Slatka kuharica: Cres
 13:35 Lovac na bilje: Cres
 14:08 U potrazi za svetim:
 Skriveno lice Boga,
 dokumentarna serija
 15:55 Detektiv Murdoch
 17:00 Vijesti u 17
 17:15 Hrvatska uživo
 18:00 Lijepom našom: Vela
 Luka, 1. dio
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:00 London: Svjetsko
 prvenstvo u atletici,
 emisija
 23:15 Dnevnik 3
 23:50 Novine, dramska serija
 00:43 Nasljednici, serija
 01:38 Detektiv Murdoch,
 serija (R)
 02:24 Hanna, slušaj svoje srce
 03:48 Reprizni program
 04:57 Tema dana
 05:09 Dinastija, serija
 05:54 Voli me zauvijek

06:35 Dvorac igračaka,
 animirana serija

07:00 Juhuhu
 09:02 Gem, set, meč - serija
 09:30 Na prvi pogled, serija
 10:10 Idemo na put s
 Goranom Milićem: Južna
 Amerika - Argentina
 (2. dio)
 10:50 Čarolija, serija
 12:40 Svaki dan dobar dan:
 Preživjeti bankrot
 13:30 Degrassi, serija
 14:25 Magnituda 6,
 njemačko-švicarski film
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Milostiva prije svega,
 humoristična serija (R)
 17:20 Svlačionica: D.
 Mataković, J. Marušić
 18:20 Bitange i princeze
 19:00 Sve će biti dobro, serija
 19:45 Dama pod velom, serija
 20:45 Skopje: Nogometni
 Super kup: Real M -
 Manchester UTD, prijenos
 22:55 Završni udarac, serija
 23:40 Seks i grad
 00:10 Bitange i princeze
 01:15 Glazbeni spotovi
 02:45 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 9.8.2017.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 09:00 Zaronite s nama: Veliko
 jezero sika - otok Mljet
 09:10 Capri, serija (R)
 10:05 Na vodenome putu:
 Bermudski otoci -
 Krunski dragulj u
 Atlantiku,
 10:49 Bajkovita Hrvatska:
 Dubrovačke gradske
 zidine

11:00 Kazalište u kući
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Voli me zauvijek
 13:07 Zaronite s nama: Veliko
 jezero sika - otok Mljet
 13:15 Slatka kuharica: Krk
 13:35 Lovac na bilje: Lošinj
 14:08 U potrazi za
 svetim: Svetost života,
 dokumentarna serija
 15:02 George Clarke:
 Čudesne zamisli
 15:55 Detektiv Murdoch
 17:00 Vijesti u 17
 17:15 Hrvatska uživo
 18:00 Lijepom našom: Vela
 Luka, 2. dio
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:00 LOTO 7/39
 20:05 Ritam ljeta
 21:00 Genetsko podrijetlo
 Hrvata: Iranski utjecaji
 21:35 Novine, dramska serija
 22:32 Dnevnik 3
 23:07 Tri bjegunca, film
 00:42 Nasljednici, serija
 01:42 Detektiv Murdoch, (R)
 02:28 Hanna, slušaj svoje srce
 03:52 Reprizni program
 04:06 Tema dana
 04:18 Ritam ljeta
 05:09 Dinastija, serija
 05:54 Voli me zauvijek

06:35 Dvorac igračaka
 07:00 Juhuhu
 09:02 Gem, set, meč - serija
 09:30 Na prvi pogled, serija
 10:10 Dama pod velom
 11:00 Čarolija, serija
 12:55 Svaki dan dobar dan:
 Dan koji mi je promijenio
 život
 13:35 Degrassi, serija

14:30 Najbolja studentica,
 američki film
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Milostiva prije svega,
 17:20 Svlačionica: Toni Kukoč
 18:15 Bitange i princeze
 18:55 Sve će biti dobro, serija
 20:15 Dama pod velom
 21:20 London: Svjetsko
 prvenstvo u atletici
 23:35 Završni udarac, serija
 00:20 Seks i grad, serija
 00:50 Bitange i princeze
 01:25 Glazbeni spotovi

ČETVRTAK 10.8.2017.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 09:00 Zaronite s nama: Brod
 Peloro - otok Lastovo
 09:10 Capri, serija (R)
 10:05 Na vodenome putu: Na
 ruskoj obali Sjevernog
 mora - Murmansk
 i poluotok Kola
 10:49 Bajkovita Hrvatska:
 Park prirode Lonjsko
 polje
 11:00 Kazalište u kući, serija
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Voli me zauvijek
 13:15 Slatka kuharica: Rovinj
 13:35 Lovac na bilje: Brijuni
 14:08 U potrazi za svetim:
 Blaženstva
 15:02 George Clarke:
 Čudesne zamisli
 15:55 Detektiv Murdoch
 17:00 Vijesti u 17
 17:15 Hrvatska uživo
 18:00 Lijepom našom: Tisno,
 1. dio
 19:00 Dnevnik 2

19:47 Tema dana
 20:04 Ritam ljeta
 21:00 Sol života: S okusom
 mora
 21:35 Novine, dramska serija
 22:30 Dnevnik 3
 23:05 Ljubav je u zraku,
 francuski film
 00:43 Nasljednici, serija
 01:38 Detektiv Murdoch, (R)
 02:24 Hanna, slušaj svoje srce
 03:48 Reprizni program
 04:06 Tema dana
 04:18 Ritam ljeta
 05:09 Dinastija, serija
 05:54 Voli me zauvijek

06:35 Dvorac igračaka
 07:00 Juhuhu
 09:02 Gem, set, meč - serija
 09:30 Na prvi pogled, serija
 10:03 Dama pod velom, (R)
 10:58 Čarolija, serija
 12:45 Svaki dan dobar dan:
 Mama me je ostavila
 13:25 Hit dana
 13:30 Degrassi, serija
 14:25 ...a onda je došla
 Wanda, njemački film
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Milostiva prije svega,
 humoristična serija (R)
 17:20 Svlačionica: Hip hop
 generacija
 18:15 Bitange i princeze
 18:45 Sve će biti dobro, serija
 20:00 London: Svjetsko
 prvenstvo u atletici
 23:05 Završni udarac, serija
 23:50 Seks i grad, serija
 00:20 Bitange i princeze
 00:55 ...a onda je došla
 Wanda, njemački film
 02:25 Noćni glazbeni
 program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 sati na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati, a emisija iz kulture *Svjetionik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasi Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

HRVATSKA PANORAMA NA TV SUBOTICA

Hrvatska panorama u produkciji UN Cro info emitira se na TV Subotica. *Cro info vijesti* mogu se gledati svakim radnim danom, od 15 sati i 30 minuta, 17 sati i 50 minuta, 22 sata i 30 minuta i pola sata nakon ponoći. Emisija *Motrišta* emitira se u premijernom terminu utorkom od 20 sati, te u repriznim terminima srijedom od 10 sati i nedjeljom od 21 sat. Polusatna emisija *Zlatna škatulja* je na programu premijerno petkom od 20 sati, a reprizira se nedjeljom od 17 sati i 30 minuta te utorkom od 13 sati i 30 minuta.

Praktično s razlogom

Umjetnost kampiranja

Kampiranje je postao sve češći vid ljetovanja, vikend izleta i jedan od popularnijih načina za osigurati krov nad glavom. Često smo u rubrici *Priroda i društvo* predlagali mjesta koja su idealna za kampiranje, a nikada nismo pisali o samom kampiranju, točnije o opremi koja je poželjna za boravak u prirodi. Kažemo poželjna jer zaista ništa nije neophodno i bez svega se može. Kad je volje i želje, zvezdano nebo je odličan krov, a meka trava sjajna podloga. No, kada ostajemo cijeli vikend ili duže, dobro je osigurati sebi neki komfor kako bi od uspomena ponijeli još nešto osim bolne kralježnice ili nažuljanog laktak. Dakle, danas pišemo o opremi koju nije zgoreg imati za potrebe kampiranja i udobnog smještaja u prirodi.

Kako (ne)ponijeti sve

Nije rijetko da se kampiranje naziva i šatorovanje, pa ćemo prvog na listu staviti šator. Postoji nekoliko vrsta šatora, a samo od vas ovisi koji ćete koristiti. Po pravilu, onaj koji imate. No, ukoliko još niste ponosni vlasnik šatora, na prvom mjestu razmislite u kojim okolnostima planirate kampirati, pa takav šator i uzmite. Parametri koji utječu na izbor šatora su svakako njegova težina, veličina, način sastavljanja i cijena. Prilikom kupnje obratite pozornost i na šavove (poželjno je da budu lijepljeni/vareni), vodootpornost (2000-3000 mm prihvatljivo je za ljetovanje), kvalitetu podloge i dobru krovnu i bočnu ventilaciju. Samo toliko.

Ako se podsjetimo one uspomene zvane bol u leđima ili nažuljanog kuka, pobrinut ćemo se ponijeti i neku podlogu za spavanje, koja udružena s vrećom za spavanje može zaokružiti priču o neophodnosti. Naravno, tu listi nije kraj, ali smo dobro zaokružili početak. Dalje, veoma vrijedna stvar tijekom kampiranja je lampa. Postoje razne, od onih dragocjenih koje se nose na glavi, ali će odlično doći i obična baterijska lampa. Niz je moguće nastaviti na sljedeći način: komplet za prvu pomoć, sprej za komarce, sjekira, šibice, pribor za jelo, od kojih je posebno praktičan takozvani švedski nož. Ovisno koji komfor možete priuštiti sebi na kampiranju, ovisit će i da li nositi sa sobom kotlić i rešetku za roštilj ili malu butansku bocu i kamperski set posuđa. Ne zaboravite ponijeti odgovarajuću odjeću, što svakako podrazumijeva i garderobu za koji niži stupanj jer noć ima neku drugu moć i naravno, hranu i vodu jer je poželjno i jesti za vrijeme kampiranja.

»Meračenje«

Pravi hedonisti se prepoznaju iz daljine jer na njihovom kamp mjestu često štrči hemok, poznatiji kao viseća ležaljka, a njihove noći čine i čaša vina. Tegla, a u tegli svijeća i sreća je veća. Gitara je dobrodošao nezvani gost svakog kampa. Kada do kamp mjesta idete kolima, svašta se još može naći na vašem popisu. Dalekozor, ašov, tranzistor, pecaljke, knjige, društvene igre, lop-te, kremice i pomadice, kabanice, bombonice, piknik deka, stol, posuda viška i sve sitne i krupne stvari koje mogu učiniti da se osjećate lijepo u prirodi. Ne zaboravite i fotoaparat da bi ovakve momente uramili u sjećanju.

Važno: Vatra grije, treba nam za kuhanje i daje posebnu notu dugim noćima ali je i veliki neprijatelj prirode ako se otme kontroli. Pažljivo s vatrom, obavezno je ugasiti prije spavanja i ne ostavljajte je kad napuštate kamp mjesto. Još jedna važna stavka je pokupiti smeće za sobom. Mazite prirodu i ona će maziti vas.

Hrana, hrana, hranica

Nije sva priča o hrani u strahu da ostanemo gladni. Priroda mami da se u njoj priprema hrana i poseban je ugođaj ne misliti da li nešto kaplje, dozvoliti sebi pipanje hrane prljavim rukama i musavost oko usta. Posebna je priča o hrani i boravku u prirodi.

Pripremanje roštilja i paprikaša je za odjeljak kampiranja u kojem nam je prijevozno sredstvo auto i u toj priči nema većih dilema. Interesantnije je ono kampiranje po principu šator na leđa, hranu pod ruku, pa tko preživi. Šalu na stranu, dobro dođe popis namirnica koje ne zauzimaju puno mjesta, imaju kalorijsku vrijednost, nisu lako kvarljive i moći ćemo ih pripremati u prirodi.

Lista dobrih prijedloga:

konzerve, suhomesnati proizvodi koji su dobro osušeni ili nadimljeni, suh dvopek, tjestenina, pašteta, med/pekmez, suho voće (lješnjaci/bademi/orasi), juhe u vrećici, zobena kaša ili müsli, riža, umak od rajčice, neko gotovo jelo, konzervirane mahunarke, crna čokolada...

Slobodno nastavite niz.

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 1300 dinara

☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 75 eura

☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže «Hrvatska riječ» svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____

Ulica i broj: _____

Mjesto i zemlja: _____

Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

* Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje

* Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VBUBRS 22
VOJVOĐANSKA BANKA
AD MS FIL. SUBOTICA
IBAN: RS3535500000200292421
NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU «Hrvatska riječ»,
Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa
355-1023208-69

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
Hvala na razumijevanju.

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

***Lijepa lica dobre književnosti!
Nova knjiga u nakladi NIU »Hrvatska riječ«.***

Knjiga se može nabaviti u NIU »Hrvatska riječ« po cijeni od 400 dinara.